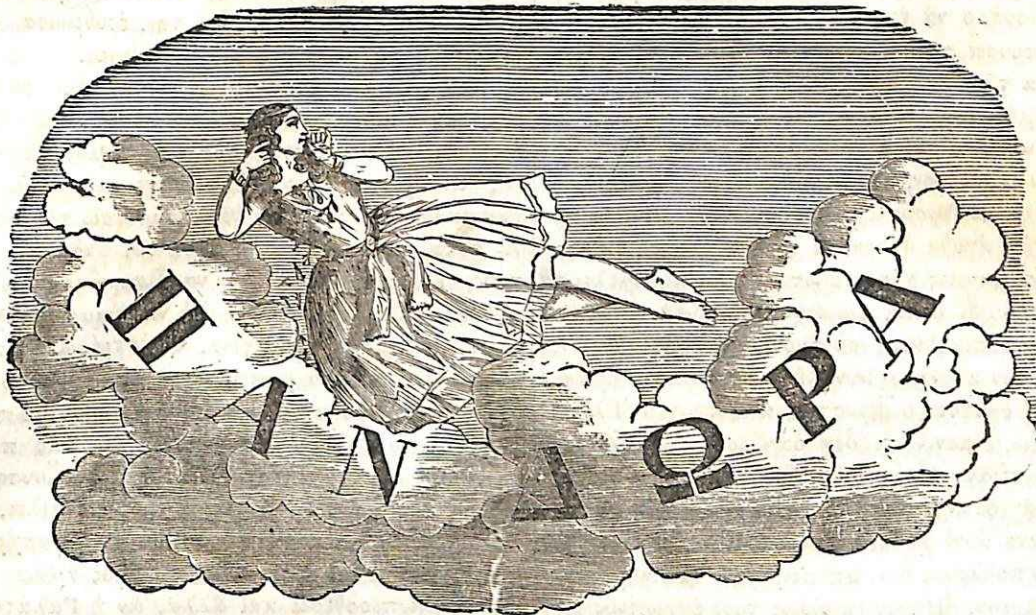

Η ΓΑΛΑΤΕΙΑ

(Από τοῦ Γαλλικοῦ). (*)

ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΦΛΩΡΙΑΝΟΣ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α.

Μόλις εἰς τὰς κορυφὰς μας ἡ ἀκτὶς ἐφάν' ἡ πρώτη, βασιλεὺς ἡ νύξ ἀκόμη εἰς τὸ βάθος τῶν κοιλάδων, καὶ ἐγὼ μόνος εἰς τὰ ὄρη, μόνος ἀγρυπνῶν καὶ ἄδων, ἐνθ' περὶς μου τὰ πάντα ἔρημος, σιγὴ καὶ σκόπη.

Ἐρωτῶ περὶ τῆς φίλης δάσῃ, σπήλαια καὶ βρύσσαις, καὶ τοῦ βύακος τὸν φλοίσβον ὅστις ῥέει κελαρύζων, καὶ τὸν ἄνεμον τοῦ ὄρους, ὅταν στρέφεται συρίζων· ἀλλ' εἰς μάτην· τὰ δεινὰ μου δὲν ἀνακουφίξ' ἡ φύσις.

—ο—

Οὐδ' εἰς τάπητας ἀνθρώπων, οὐδ' εἰς ῥόδων εὐωδίας δὲν εὐρίσκει ἡσυχίαν ἡ στενάχουσα ψυχὴ μου· ὅλους βύακας θολόνουν μόν' οἱ δῶω ὀφθαλμοί μου, παλμούς ἔρωτος βιζίους ἐντὸς ἔχω τῆς καρδίας.

Ἐνθακρυν μὲ ἀπαντῶσι καὶ ἀνατολὴ καὶ δύσις, ἀντηχοῦν τοὺς στεναγμούς μου αἱ κοιλάδες καὶ τὰ ὄρη· Οἱ πτηνοὶ μ' ἐμὲ γογγίζουσιν τῶν ἀέρων ὀδοιπόροι, Ἀλλ' εἰς μάτην· τὰ δεινὰ μου δὲν ἀνακουφίξ' ἡ φύσις.

Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ γόοι τοῦ Ἐλικίου ποιμένου.

(*) Τὸ μὲν πεζὸν ὑπὸ τινος Μεγαλοπολίτου, τὸ δὲ ἐμ. μετρον ὑπὸ Α. Σ. Β.

τῶν ὄχθων τοῦ Τάγου (1), ὃν ἡ φύσις εἶχε πλουσιώως προικίσαι, ἀλλ' ἡ τύχη καὶ ὁ ἔρωσ δὲν ἐδείχθησαν ἐπίσης δαψιλεῖς πρὸς αὐτόν. Πρὸ πολλοῦ ἤδη ἡγάπα τὴν Γαλάτειαν, ἀνευ γλυκείας ἐλπίδος ἀντέρωτος. Αὕτη δὲ ἦν ἀπλὴ ποιμενὶς τοῦ αὐτοῦ χωρίου· ἀλλὰ βασιλεὺς θὰ ἦτο τοῦ κόσμου, ἀν τοῦ κόσμου τὸ σκήπτρον ἐδίδετο τῇ συνετωτάτῃ.

Μέλλων νὰ διηγηθῶ τὰς περιπετείας τῆς Γαλατείας καὶ τοῦ Ἐλικίου, θὰ συμπεριλάβω καὶ ἄλλας ἄλλων ἐραστῶν, οὓς ἠθέλησεν ὁ ἔρωσ νὰ δοκιμάσῃ, καὶ θὰ περιγράψω τὰ ἀγροτικὰ ἔθνη· ὑμεῖς δὲ οἱ ἐν τοῖς ἀγροῖς μόνον τὴν εὐτυχίαν εὐρίσκοντες, καρδίαι εὐαίσθητοι, αἶς ἡ θεὰ παιδιάδος ὑπογελώσης, ὁ ῥόχθος ὕδατος ἀναβρύοντος παρέχουσιν ἡδονὴν ἴσην πρὸς τὴν παρέχει τὸ αἶσθημα ἀγαθῆς πράξεως, εἴθε ἀναγινώσκοντές με νὰ εὑρητέ τινα τέρψιν!

Μεταξὺ πάντων τῶν ποιμένων, ὅσοι ἡγάπων τὴν Γαλάτειαν, ὁ Ἐλικίου ἦν μὲν ὁ θερμότερος, ἀλλ' ὁ ἥττον τολμηρὸς ἐν ταύτῃ. Ἡ δὲ δειλία του προήρχετο ἀπὸ μόνον σέβας. Μοῖρις ὁ πατὴρ τῆς Γαλατείας ἦν ὁ πλουσιώτερος τῆς ἐπαρχίας γεωργός· ἡ δὲ τοῦ Ἐλικίου περιουσία συνέκειτο ἐκ πενήχρας μόνον καλύβης καὶ ὀλίγων αἰγῶν.

Μεταξὺ δὲ τῶν ἀντιζήλων του, ὁ Ἐραστὸς ἦν μὲν αὐτοῦ πλουσιώτερος, ἀλλ' οὐχὶ εὐτυχέστερος οὐδ' αὐτός. Ψυχρὸς ἄλλοτε καὶ ἀναίσθητος θεωροῦμενος μεταξὺ τῶν ποιμένων, δὲν ᾔδυνήθη ὅμως ν' ἀντισταθῇ εἰς τῆς Γαλατείας τὰ θέλητρα. Τὴν ἡγάπα, ἀλλ' οὐδ' αὐτὸς ἤλπιζεν ὅτι ἀνταγαπάται. Ἀφελὲς, καὶ

(1) Ποταμοῦ τῆς Πορτογαλλίας.

τοὺς τρόπους ὀλίγον περιποιητικὸς, ἡσθάνετο μὲν, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκφράσῃ τὸ αἰσθημὰ του. Ἡ φύσις πλάττουσα αὐτὸν, ὡς μόνον προσέειπε τῇ ἐδῶκε ἀγαθότητα τῆς καρδίας.

Μίαν ἡμέραν ὁ Ἑλικίων, εἰς ἔρημον κοιλάδα τὸ ἀντικείμενον τῆς ἀγάπης του ἀναπολῶν, εἶδεν ἐρχόμενον τὸν Ἑραστρον, καὶ κατόπιν αὐτοῦ τὸ ποιμνίον του, οὗ τὴν διεύθυνσιν εἶχεν ἐμπιστευθῆναι εἰς τοὺς κύνες του. Τὰ ἀγαθὰ δὲ ταῦτα ζῶα ἐφαίνοντο ὡς μαντεύοντα ὅτι ὁ κύριος αὐτῶν ἐρωτόληπτος παρημέλει τὰ πρόβατά του· δι' ὃ καὶ περιερχόμενα αὐτὰ, ἐπέσπευδον τὰ βραδυποροῦντα, συνήγον τὰ ἀποπλανώμενα, καὶ ἐξετέλουν καθήκον κυνὸς ἐν ταύτῃ καὶ ποιμένους.

Ἀμὰ δ' ἔφθασεν ὁ Ἑραστρὸς πλησίον τοῦ Ἑλικίου, ἐλπίζων, εἶπεν, ὅτι δὲν ὀργίζεσαι διότι ἀγαπῶ τὴν Γαλάτειαν· ἐξέυρεις ὅτι οὐδεὶς δύναται νὰ μὴ τὴν ἀγαπᾷ· ὅταν ὁ ἀποκόψω τ' ἀρνία μου, φαρμακερὰ βόταναν ἀντὶ χλόης νὰ εὕρῃσκον μόνον εἰς τοὺς ἀγρούς, ἂν πολλάκις δὲν ἀπεπειράθην νὰ λησμονήσω τὸν ἐρωτὰ μου. Ἡρώτησα ὅλους τοὺς ἐγχωρίους μου ἱατροὺς, ἀλλὰ κανεὶς τῶν δὲν μὲ ἰάτρυνε, καὶ ἐρχομαι νὰ σοὶ ζητήσω τὴν ἄδειαν ν' ἀποθάνω μὲ τὸ πάθος μου. Δὲς μοι τὴν ἄδειαν, καὶ τίποτε δὲν ἔχεις νὰ φοβῇς· σὺ ἐρασιμώτερος τῶν ποιμένων δὲν ἐμάλαξας τὴν καρδίαν τῆς Γαλατείας, τί φοβείσαι ἀπὸ βουκόλου, οἷός ἐγώ;

Ὁ δ' Ἑλικίων μειδιάσας εἶπε: Φίλε δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ ἦμαι ζηλότυπος· αἱ θλίψεις σου εἶναι θλίψεις μου· καὶ καθ' ὃ κοινὰί πρέπει νὰ μᾶς συνδέωσιν. Ἀπὸ τοῦδε ἂς μὴ χωρισθῶμεν, ἀλλ' ἂς ὀμιλῶμεν περὶ τῆς Γαλατείας πάντοτε, καὶ ἡ φίλις ἔσως ἀνακουφίξῃ τοὺς πόνους τοῦ ἐρωτός· οὕτως οἱ δύο ἀντιζήλοι, φίλοι γενόμενοι, ἠτοίμαζον τοὺς αὐλοὺς τῶν εἰς συμφωνίαν, ὅταν ἐφάνη ἐπὶ τοῦ λόφου ἡ Γαλάτεια μετὰ τοῦ ποιμνίου τῆς· ἀπλοῦς στηθόδεσμος καὶ ἐνδυμα πενιχρὸ ὑφάσματος ἀπετέλουν ὅλον αὐτῆς τὸν καλλωπισμὸν· ἀλλὰ τὸ ὠραῖον ἀνάστημά της ἀνεδείκνυε τὴν ἀπλὴν ἐκείνην ἐνδυμασίαν χαριεστάτην, ἡ μακρὰ καὶ ξανθὴ κόμη της ἐκυμάτει ἐπὶ τῶν ὤμων της, καὶ κάλυμμα ψάθινον προσφύλαττε τὸ πρόσωπόν της ἀπὸ τοῦ ἡλίου τὸν καύσωνα. Οὕτως ἀπλὴ ὡς τοῦ ἀγροῦ τὰ ἄνθη ἦτον ὠραία καὶ δὲν τὸ ἤξευρε.

Ὁ Ἑλικίων ἐπροχώρησε τότε νὰ τῇ ὀμιλήσῃ· ἀλλ' οἱ κύνες τῆς Γαλατείας, πιστοὶ τοῦ ποιμνίου φρουροί, ἐρώρμησαν κατὰ τοῦ ποιμένος, ἰσχυρῶς ὑλακοῦντες· μόλις δὲ τὸν ἀνεγνώρισαν, καὶ ὡς αἰσχυρθέντες διὰ τὸ λάθος τῶν, ἐκυψαν τὴν κεφαλὴν, καὶ σκίοντες ἐκυρπτον τὰς κεφαλὰς τῶν ὑπὸ τὰς θωπευτικὰς αὐτοῦ χεῖρας. Ὁ δὲ τῶν κυνῶν ἡγεμὼν, ὃν ὁ Ἑλικίων πολλάκις ἀπὸ τοῦ ἄρτου του εἶχε θρέψει, ἰδὼν τὸν ποιμένα, ἤλθε πρὸς αὐτὸν, τὴν κεφαλὴν ὀρθῶν, καὶ κινῶν τὸν κωδωνίσκον του, καὶ ὅλα τὰ πρόβατα τὸν ἠκολούθησαν. Τότε ὁ Ἑλικίων ἠνέφξε τὴν ἀρτοθήκην του, καὶ διένειμεν εἰς τοὺς κύνες καὶ εἰς τὸ ποιμνίον ὅλον τὸ περιεχόμενον, ἐν ᾧ χαρὰς δάκρυα ἔρρεον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν του. Ἡ δὲ ποιμενὶς τελορηγμένη ὅτι τὰ πρόβατά της ἀνεγνώρισαν τό-

σον καλὰ τὸν ἐραστὴν της, ἔσπευσε πρὸς τὸν κυρὸν, τὸν ἐκτύπησε μὲ τὴν βλάβδον της, ἐρυθρίωσα, καὶ τὸν ἠνάγκασε νὰ μακρυνθῇ τοῦ Ἑλικίου.

Ὁ δὲ ποιμὴν ἐπιπλήττων αὐτὴν διὰ τὸ ὀργίλον της τοῦτο κίνημα, διὰ τί, τῇ λέγει, ἐμὲ θέλουν, τιμωρεῖς τὰ ἀρνία σου; Αὐταὶ αἱ νομαὶ εἰσι τῆς χώρας αἱ ἀρισταὶ· ἐὰν θέλῃς φεύγε ἐμὲ, ἀλλ' ἄφες με τὰ ἀρνία σου, καὶ ἐγὼ θὰ λησμονήσω τὰς αἰγὰς μου δι' αὐτά. Ἄν δ' ἡ χάρις αὐτῇ σοὶ φαίνεται ὑπέμετρος, ἐκλεξόν ποῦ θέλεις νὰ διατρίβῃς δι' ὅλης τῆς ἡμέρας, καὶ φεύγω ἐκείθεν διὰ νὰ εὐχαριστήσῃς. Ἑλικίων, ἀπεκρίθη ἡ Γαλάτεια, δὲν στρέφω τὰ πρόβατά μου ἀλλοῦ διὰ νὰ μακρυνθῶ ἀπὸ σοῦ, θέλω νὰ τὰ φέρω εἰς τὸν ῥύακα τῶν Φοινίκων, ὅπου μὲ περιμένει ἡ φίλη μου Ἀνθώ. Εὐγνωμονῶ εἰς τὰς προτάσεις σου, καὶ σοὶ τὸ ἀποδεικνύω διασκεδάζουσα τὰς ὑποψίας σου. Ἀκόμη δὲ μακρυνομένη ὠμίλει, ὅταν ὁ Ἑραστρὸς ἐφώναζε μακρόθεν: Εἶθε νὰ ἀγαπήσῃς τινὰ, ὅστις νὰ φέρεται πρὸς σὲ ὡς σὺ πρὸς ἡμᾶς· εἶθε... Καὶ ἤθελε προσθέσει καὶ ἄλλα, ἂν ἡ Γαλάτεια, μακρυνομένη πάντοτε, δὲν ἤρχιζε νὰ τραγῳδῇ. Καὶ ὁ πλέον παρωργισμένος ἐραστὴς προτιμᾷ μᾶλλον ν' ἀκούῃ τῆς φωνῆς τῆς ἐρωμένης του, παρὰ νὰ τὴν ὑβρίζῃ. Ἐσιώπησε λοιπὸν ὁ Ἑραστρὸς, ἡ δὲ Γαλάτεια ἐψάλλε ταῦτα:

Τὸ ὠραῖον ποιμνίον μου εἶν' ἡ μόνη μέριμνά μου· δι' αὐτὸ ἐλπίζεις, φόβος, καὶ οἱ πέθοι μου ἀθρόοι. Ὅταν διακυγῇς ὁ ῥύαξ, ὅταν δροσερὰ ἡ χλόη, ὅταν εὐθυμα τ' ἀρνία, εἶναι πλήρως ἡ χαρὰ μου.

—ο—

Ἀδιάρρονον μοι εἶναι σκότος, φῶς, χερσὶν ἡ θέρος, πάντοτε εὐθυμος, πρὸς πάντας φίλη, καὶ πρὸς πάντας ἴση, δὲν ἡξεύρω τ' εἶν' ἡ ἔχθρα, δὲν μ' ἐνέπνευσέ τις μίση, ἐκτός πλην ὁ κακὸς λύκος, κ' ὁ κακώτερός του ἔρως.

—ο—

Ὁ Πᾶν, μακρυνέ τους πάντα ἀπ' ἐμοῦ καὶ τοῦ ποιμνίου! Κατ' ἐκείνου σᾶς φυλάττει, πρόβατα, ὁ πιστὸς κύων. Κατ' αὐτοῦ δ' ἐγὼ δὲν ἔχω εἰμὴ τοῦτο τὸ βιβλίον... Πλην μ' ἀρκεῖ τὸ λεπτόν τοῦτο καθ' ἐνὸς μωροῦ παιδίου.

Τελειώνουσα τὸ ᾄσμα τῆς ἡ Γαλάτεια ἔφθασεν εἰς τὸν ῥύακα τῶν Φοινίκων, ὅπου ἡ Ἀνθώ, ἡ φιλετάτη τῶν φίλων της, ἡ ἐμπειστευμένη τῶν πλέον ἀπορρήτων της διανοιῶν, τὴν περιέμενε. Παρὰ τὴν ὄχθην δὲ τοῦ ῥύακος καθήσασαι ἐτέρποντο ἄνθη δρέπουσαι, ὅταν παρετήρησαν μακρόθεν ποιμενίδα, ἄγνωστον εἰς αὐτάς, ἥτις, νύκτα καὶ ὠραία ἐφαίνετο, ὡς ὑπὸ βαθείας κατασβεσμένης λύπης. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἰσταμένη ἀνεστέναι, καὶ ἔτεινε πρὸς τὸν οὐρανὸν ὀφθαλμοὺς δακρυόντας. Ὅλη δὲ εἰς τὴν θλίψιν της παραδεδομένη, δὲν εἶδε τὴν Γαλάτειαν, ἀλλ' εἰς τὸν ῥύακα προσελθοῦσα, καὶ ὕδατος τὴν παλάμην πληρώσασα, ἐνίψε τοὺς ὑπὸ θρήνων πεπονημένους τοὺς ὀφθαλμούς. Φεῦ! ἐπεφώνησε, δὲν ὑπάρχει ὕδωρ, σβέσον τὸ βιβρώσκόν με πῦρ!

Τότε ἡ Γαλάτεια καὶ ἡ Ἀνθώ ἔδραμον πρὸς τὴν ξένην. Ἐὰν ὁ οὐρανὸς, τῇ εἶπον, οἰκτεῖρῃ τὰ δάκρυά σου ὅσον ἡμεῖς, μετ' ὀλίγον δὲν θὰ ἔχῃς αἰτίαν νὰ

κλαίῃς· θλιβόμεθα διὰ τὰ δεινὰ σου ἂν καὶ δὲν τὰ γνωρίζομεν. Πολλάκις εὕρισκόμεν ἐν τῇ διηγέσει τῶν δεινῶν ἀνακούρησιν ἀλλὰ τολμῶμεν νὰ σοὶ ζητήσωμεν νὰ μᾶς τὰ διηγήθῃς, διότι ἔσως τοῦτο ἀνακουφίσῃ τὸν πόνον σου. Ἡ διήγησίς μου, ἀπεκρίθη ἡ ἄγνωστος ξένη, ἔα μ' ἀφαιρέσῃ ἔσως καὶ τὴν φιλίαν, ἣν φαίνεσθε ὅτι μοὶ ὑπόσχεσθε. Ὅταν μάλιστα ὅτι ἔρως εἶνε τῶν δεινῶν μου τὸ αἷτιον, δυνάμει πλέον νὰ ἐλπίζω παρ' ὕμῶν συμπάθειαν; Αἱ ποιμενίδες τὴν καθυσχέασαν ὡς πρὸς τοῦτο, καὶ ἔπειτα τὴν ὠδήγησαν εἰς μεμονωμένον ἄλσος, ἐκάθησαν ὑπὸ παχείαν σκιά, καὶ ἡ ξένη ἤρχισε τὴν ἱστορίαν της.

«Τὸ χωρίον μου καίται παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ἠνέρου περιφύμου διὰ τὴν δυσύγειαν τῶν ὑδάτων του. Ὁ πατήρ μου εἶνε γεωργός, καὶ μόναι αἱ ἀγροτικαὶ ἐργασίαι ἡσχόλουν ὅλον τὸν βίον μου. Πᾶσαν πρωτὴν ἔφερον τὰ πρόβατα εἰς βοτάνην, καὶ μόνη εἰς τὸ δάσος δὲν ἐστενοχωροῦμην, ἀλλ' ἤκουον τὰ πτηνὰ κελαδοῦντα, καὶ ἐψάλλον μετ' αὐτῶν, καὶ ἔδρεπον τὸ πορφυροῦν ῥόδον, καὶ τὸ ἄσπilon κρίνον, καὶ τὸ ποικίλον γαρόφαλον. Ἐπλεον τὰ ἄνθη εἰς στέφανον, καὶ ἤμην τὸσον εὐδαίμων· ἡγάπων μόνον τὰ ἀρνία μου, καὶ ἀνεζήτουν μόνες τὰς πεδιάδας καὶ τὰ ἄνθη καὶ τὴν σκιά τὴν παχείαν.»

«Ποσάκις ἐχλεύασα τὰ δάκρυα καὶ τοὺς στεναγμούς ποιμενίδων, αἵτινες μοὶ ὠμίλουν περὶ ἐρωτός! Ἐνθυμοῦμαι τὴν νέαν Λυδίαν. Ἠλθέ ποτε, καὶ ῥιφθεῖσα εἰς τὸν τράχηλόν μου, ἤρχισε νὰ κλαίῃ ἀπαρηγορήτως. Ἡ ἀπελπισία της μ' ἐτάραξε· ἀπέμειξα δὲ τὰ δάκρυά της, καὶ παραλαβοῦσα αὐτὴν εἰς τὰς ἀγκάλας μου, τὴν ἠρώτησα μετὰ γλυκύτητος, τί τὸ αἷτιον τῶν τόσων δάκρυών της; ὁ πατήρ σου, ἀνέκραξα, ἀπέθανε; τὰ πρόβατά σου ἔχασες; Ἀχ! φίλτάτη μου Θεανῶ, μοὶ ἀπεκρίθη, τίποτε νὰ μὲ παρηγορήσῃ δὲν δύναται· ἀνεχώρησε... ἀνεχώρησε, καὶ σήμερον τὸ πρωὶ εἶδον τὴν ποιμενίδα Λευκαδίαν, κρατοῦσαν τὴν ῥοδόχρουν ταινίαν, ἣν εἶχον δώσει χθὲς εἰς τὸν ἀχάριστον ἐκείνον. Σᾶ; βεβαιῶ, ἀξέφραστοι ποιμενίδες, ὅτι δὲν ἠδυνήθην νὰ κρατήσω τὸν γέλωτα ἀπὸ τοιαύτην διήγησιν, διακοπτομένην ἀπὸ λυγμούς. Ἡ Λυδία ἐπειράχθη· καὶ ἂν οὐ μὲ παρετήρησε, ταπεινώσασα τὴν κεφαλὴν, ἠθέλησε ν' ἀπομακρυνθῇ, ἀλλὰ τὴν ἐμπόδισα· Θεανῶ, μοὶ λέγει, ἂν ποτε αἰσθάνῃς πάθος, οἷον ἐγώ, εἶθε νὰ εὖρης παρηγορίαν παρ' ἐκείνων, πρὸς οὓς τὸ ἐμπιστευθῇς, οἷον ἐγὼ σήμερον εὗρον παρὰ σοῦ. Τοιαύτη ἦν ἡ εὐχὴ τῆς Λυδίας, ἡ σήμερον ἔσως, ποιμενίδες μου, ἐκπληροῦται.»

«Ἡμὴν ἐλευθερά καὶ εὐδαίμων· ἀλλ' ἡ εὐδαίμωνία μου ἦν ὀλιγοχρόνιος. Ἐν ᾧ μίαν ἡμέραν, παρμονὴν πανηγύρεως τοῦ χωρίου μας, ἐπορεύμεθα πολλαὶ ποιμενίδες νὰ φέρωμεν κλάδους καὶ ἄνθη πρὸς κόσμησιν τοῦ ναοῦ μας, καθ' ὃδὸν ἀπηντήσαμεν ὑπὸ σκιά μύρτων, καθήμενους ποιμένας τινάς, οἵτινες πάντες συγγενεῖς ἢ φίλοι μας ὄντες, μᾶς ἐπλησίασαν· ἐξ δὲ τούτων αὐθορμήτως μᾶς ἐπρότειναν, αὐτοὶ νὰ μᾶς φέρωσι τοὺς κλάδους, ὧν εἶχομεν χρεῖαν. Ἐδέχθημεν τὴν πρότασίν των, καὶ ἂν οὐ ἀνεχώρησαν, ἐμείναμεν μετὰ τῶν λοιπῶν φίλων των, ἐν οἷς πρῶ-

τὴν ἡδὴ φορὰν διέκρινα καὶ ξένον τινά. Μόλις τὸν παρετήρησα, καὶ ἡσθάνην ὅτι τὰς φλέδας μου διέτρεχε πῦρ, οὗ δὲν ἐγνωρίζον τὴν αἰτίαν. Τότε διανοήθην νὰ ριφθῶ εἰς τὰ γόνατα τῆς Λυδίας, εὕρισκόμενης ἐκεῖ, καὶ νὰ τὴν ζητήσω συγγνώμην ὅτι δὲν τὴν εὐσπλαγχνίσθην διὰ τὸ πάθος, ὃ ᾗδ' ἤρχισα ἡ ἰδία αἰσθανομένη.»

«Ἦν δὲ εὐκολον ν' ἀναγνωσθῇ ἐπὶ τοῦ προσώπου μου ὅτι συνέβαιναν ἐν τῇ καρδίᾳ μου· ἀλλὰ πάντες ἦσαν προσηλωμένοι πρὸς τὸν ξένον, παρακαλοῦντες αὐτὸν νὰ ἀποτελειώσῃ ἄσμη, ὃ ἡ ἀφίξις μας εἶχε διακόψει· ὦ! πόσον ἐπαλλεν ἡ καρδία μου, μήπως ψάλλῃ ἔρωτος ἄσμα, ὅταν τέλος, ἐνδοῦς εἰς τὰς παρακλήσεις των, τὸ ἐπανέλθῃ· ἐὰν, ἐλεγον κατ' ἐμαυτήν, ἦνε ἐρωτόληπτος, ἐρωτικὸν θὰ ἦνε καὶ τὸ ἄσμη μου. Εὐτυχῶς ὅμως ἐψάλεν ἀγροτικοῦ βίου τέψεις, καὶ τίνι τρόπῳ διατηροῦνται τὰ πρόβατα, καὶ ὅχι κανὲν δὲ διὰ τὰς ποιμενίδας εἶνε θάνατος.»

Μόλις ἐτελείωσε τὸ ᾄσμα του, καὶ εἶδομεν ἐπανερχομένους τοὺς πορευθέντας νὰ φέρωσι κλάδους· ἦσαν δὲ τὸσον φορτωμένοι, ὥστε ὅταν ἐβάδιζον ἐν γραμμῇ, σφιγκτὰ κρατοῦμενοι, ἤθελες νομίσει ὅτι ἐβλεπας πλησιάζοντα σὺδενδρον λόφον· ρθᾶσαντες δὲ ἀπέθεσαν τὸ φορτίον των, καὶ προσέφερον εἰς ἐκάστην ποιμενίδα στέφανον παντὸς εἶδους ἁνθέων, ὃν προθύμως ἐδέχθημεν. Ἐν ᾧ δὲ προπαρασκευαζόμεθα νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὸ χωρίον μας, ὁ γεροντότερος, Ἑλευθερίος ὀνόματι, μᾶς ἐσταμάτησεν, εἰπὼν· πρέπει τώρα ἐκάστη ἐξ ὑμῶν νὰ μᾶς ἀνταμείψῃ διὰ τοὺς κόπους μας, δίδουσα τὸν στέφανόν της πρὸς ὅντινα προτιμᾷ. Τῷ ὄντι δικαιοτάτον, ἀπεκρίθη τις τῶν συντρόφων μου, καὶ συγχρόνως ἐπέθηκε τὸν ἰδικόν της στέφανον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐξαδελφοῦ της· καὶ τὸ παραδειγμα τῆς ἀκολουθήσασαι καὶ αἱ λοιπαὶ ἐξελέξατο ἐκάστη τὸν συγγενῆ της. Μόνη δ' ἐγὼ ἐμείνα τελευταία, διότι οὔτε ἐξαδελφόν, οὔτε ἄλλον συγγενῆ κατ' εὐτυχίαν εἶχον μετὰ τῶν ἐκείνων. Τέλος μετὰ τινὰς στιγμὰς διαταγῆς, πλησιάσαμεν τὸν ξένον, τῷ εἶπα· σοὶ προσφέρω τοῦτον τὸν στέφανον ἐν ὀνόματι πασῶν τῶν συντρόφων μου, πρὸς ἀμοιβὴν τῆς εὐχαριστήσεως, ἣν τὸ ᾄσμα σου μᾶς ἐπροξένησε. Γὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις ἀπήγγειλα ἀπνευστί, μὴ τολμῶσα νὰ ὑψώσω τοὺς ὀφθαλμούς πρὸς ὃν ἔστεφον, ἐν ᾧ ἡ χεὶρ μου ἔτρεψε τὸσον, ὥστε ἐνόμισα ὅτι ὁ στέφανός μοι διέφυγε.»

«Ὁ ξένος ἐδέχθη τὸν στέφανον μετ' εὐγνωμοσύνης καὶ μετροιότητος, καὶ καθ' ἣν στιγμὴν δὲν ἠδύνατό τις νὰ τὸν ἀκούσῃ, μοὶ εἶπε, ταπεινὴ τῇ φωνῇ· πολὺ ἀκριβὲς σ' ἐπλήρωσα διὰ τοῦτον τὸν στέφανον, καθότι σὺ μὲν ἐδῶκες εἰς ἐμὲ μόνον ἄνθη, ἐγὼ δὲ εἰς σέ... καὶ δὲν ἠδυνήθην νὰ τελειώσῃ τὸν λόγον του. Ἐν τούτοις αἱ σύντροφοί μου μ' ἐβίαζον ν' ἀναχωρήσω· διὸ πρὸς αὐτὸν μὲν δὲν ἀπεκρίθην οὐδὲν, ἀλλὰ μακρυνομένη τὸν παρετήρουν ὅσον περισσώτερον καιρὸν ἠδυνάμην, καὶ ἔως νὰ φθάσω εἰς τὸ χωρίον μου αὐτὸν μόνον εἶχον εἰς τὸν νοῦν μου.»

«Τὴν δ' ἐπαύριον, ἡμέραν τῆς πανηγύρεως, μετὰ τὴν πρὸς τὸν ὕψιστον δοξολογίαν, πάντες οἱ κάτοι-

κοι τοῦ χωρίου καὶ τῶν περὶ συνήλθον εἰς τὸ εὐρυχωρότατον μέρος, ὅπου ἐπρόκειτο νὰ ἀγωνισθῶσιν εἰς διάφορα παιγνίδια ἀγροτικοῦ βίου. Πολλοὶ ποιμένες, ἀγέρωχοι διὰ τὴν ἀκμάζουσιν ἡλικίαν των, τὴν βωμολαχίαν καὶ τὴν εὐστροφίαν των, ἐπαρουσιάσθησαν εἰς τὸ στάδιον τοῦ ἀγῶνος τίς νὰ λάβῃ τὸ βραβεῖον τῆς πάλης, τοῦ ἄλματος καὶ τοῦ δρόμου, ὅπερ εἰς πάντας ἐφαίνετο ὅτι ἀνήκεν. Ἐγὼ δὲ ἐνδιεφερόμην πρὸ πάντων περὶ ἐνός, ὃς ὑπερβάς τοὺς ἄλλους εἰς παντὸς εἶδους παιγνίδια, ἐχειροκροτήθη παρὰ πάντων. Ὁ Ἀλανίων, ἔλεγον, εἶνε τὰχύτερος τοῦ Σιλβαίου, ὁ Μαρσίλλιος ἀνδρείότερος τοῦ Δυσάνδρου, ἀλλ' ὁ Ἀρτίδωρος ὑπερέχει πάντας πρὸς πάντα. Ἦκουον μὲν τοὺς λόγους τούτους, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμων νὰ τοὺς ἀντικρούω, καὶ ὑπὸ τὸ πρόσχημα ὅτι δὲν τοὺς ἤκουον, εὐχαριστούμην νὰ τοὺς ἀκούω πολλὰκις ἐπαναλαμβάνομένους.»

Ἡ ὥραία ἐκείνη ἡμέρα παρήλθε· τὴν δὲ ἀκόλουθον ἡμέραν δώδεκα νέαι, τὸ ἄνθος τοῦ χωρίου, συνήλθον, καὶ, προπορευομένου αὐλοῦ, ἐπορεύθημεν εἰς λιμῶνα χερσούσαι, ὅπου εὗρομεν τὸν Ἀρτίδωρον μετὰ τῶν λοιπῶν μας ποιμένων, οἵτινες καθὼς μᾶς εἶδον, ἔσπευταν νὰ πιασθῶσιν εἰς τὸν χορὸν μας. Οὕτω λοιπὸν ἕκαστος ποιμὴν εὐρέθη μετὰ τὸν ποιμνίδιον, καὶ ἡ τέως ἀδιάσπαστος ἄλυσίς μας ἐδιπλασιάσθη· κἀλαμοὶ τότε συνώδευσαν τὸν αὐλὸν μας, καὶ ὁ χορὸς ἀπέβαινε ζωηρότερος. Ἐγὼ δ' ἐνόμιζον ἐμαυτὴν εὐτυχῆ, ὅτι ἡ χεὶρ μου συνείχετο τῇ τοῦ Ἀρτιδώρου. Ἐκ τῆς σφοδρᾶς ὁμως ἐντυπώσεως, ἣν ἡ χεὶρ μου ἐπρόξενε, μοὶ ἐπήλθε νὰ διαρρήξω τὸν χορὸν, ἀλλ' ὁ Ἀρτίδωρος, ὅστις τὸ ἐνόησε κατὰ τύχην, μ' ἀπήλλαξε, κρατῶν με σφιγκτότερον. Ἡ θεραπεία ὁμως ἦν χειρότερη τοῦ κακοῦ.

Τέλος μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ χοροῦ ἐκαθήσαμεν ἐπὶ τῆς γλῆς, πάντων ἐπιθυμούντων ν' ἀκούσωσιν τὸν Ἀρτίδωρον νὰ τραγουδήσῃ, ὃς δὲν ἐδράμυνε νὰ τὸ ἐνοήσῃ, καὶ ἤρχισε. Οὐδέποτε θὰ λησμονήσω τὸ ἄσμά του, καὶ ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς τὸ ἐπαναλάβω, ἂν καὶ γνωρίζω ὅτι δὲν θ' ἀποφύγω τὰ δάκρυα εἰς τόσον γλυκεῖαν ἀνάνησιν.»

Κοιλὰς κλαυθμῶνος εἶν' ἡ γῆ, βράνων κατοικία·
τὴν καταψύχει ὁ χειμὼν, τὴν πυρπολεῖ τὸ θέρος.
Ἄλλ' ἅμα τὴν προσμειδῶ παρήγορος ὁ ἔρως.
γίνεται γέλως ὁ κλαυθμὸς, καὶ ὁ χειμὼν εὐδία
ἔρως μ' αὖραν ζωογόνον
τὴν ὑψηλὴν φαιδρύνει,
σὺ γλυκὺν μᾶς δίδεις πόνον,
καὶ τὸν πόνον σὺ πραύνεις.

Ὅργην ἢ ὀλβίαν ἢ ψυχὴν τοῦ ἔραστοῦ δὲν τρέφει.
τὴν τρυφερὰν καρδίαν του δόνην ἂν ἐκφλέγῃ,
πρὸς τὴν ῥοδόπινον ἔρχεται, ἀσὲ ἀγαπῶν τῇ λέγει,
καὶ εἰς τὴν ψυχὴν τ' οὐράνιος γαλήνην ἐπιστρέφει.
ἔρως, μ' αὖραν κτλ.

Χθὲς ἦσαν δύο ἔραστοι ἐν μέσῳ τοῦ δρυμῶνος,
περὶ τοῦ ὑμεναίου των ἠδύνοντ' ὁμιλοῦντες·
καὶ ἤκουσα νὰ λέγωσι, θαυμάζοντες, ὁρῶντες·
«Νὰ πάσχουν δύο κἀλλιον παρὰ νὰ χαίρ' εἰς μόνους.»
ἔρως μ' αὖραν κτλ.

Ἀκαίρως ἦν ἡδὴ νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὸ χωρίον, ὅτε πᾶς ποιμὴν προσέφερε τὸν βραχίονά του εἰς τὴν ποιμνίδα του. Ὁ δὲ Ἀρτίδωρος, εἴτε κατὰ τύχην, εἴτε με σκοπὸν, μοὶ προσέφερε τὸν ἐδικόν του, καὶ οὕτως ἐβαδίζομεν ἐν σιωπῇ, χωρὶς οὐδέτερος νὰ τολμήσῃ νὰ ὑψώσῃ βλέμμα πρὸς τὸν ἄλλον, ἀλλὰ καὶ οἱ δύο παρατηροῦμεν νὰ εὗρωμεν εὐκαιρίαν πότε δὲν ἐβλεπεν ὁ εἰς τὸν ἄλλον ἵνα ῥίψῃ ὁ ἄλλος ἐν βλέμμα ἐπ' αὐτοῦ· καὶ ὅταν οἱ ὀρθόκλμοί μας ἤρχοντο εἰς συνάντησιν, εὐθὺς πάλιν ἐταπεινούντο πρὸς τὴν γῆν. Γελευτικὸν τῷ εἶπον· ἄ χρόνος θὰ σοὶ ἐξάγῃ ἡ ὀλιγοχρόνιος ἐνταῦθα δικτυβή σου, ἐν ἀφῆκες εἰς τὸ χωρίον σου προσηλθέ· τι ἀντικείμενον. — Ὁ, τι καὶ ἂν ἔχω ἐδίδον, μοὶ εἶπεν, ἂν ἀπελάμβανεν τοιαύτης εὐτυχείας ἡμέρας μέχρι τέλους τῆς ζωῆς μου. — Ἀγαπᾷς λοιπὸν πολὺ τὰς πανηγύρεις; «Ὁ! δὲν εἶνε πλέον πανηγύρεις· καὶ ἀναστεναγμὸς τὸν διέφυγεν, ὡς καὶ ἐμὲ, ἐν ᾧ συγχρόνως ἐσφίγγε τὴν χεὶρά μου τόσον, ὥστε ἀκόμη νομίζω ὅτι με κρατεῖ.»

Ἐν τούτοις ὁ γέγων Ἐλευθέριος, οὗ τινος πάντες ἐσέβοντο τὰς συμβουλὰς, ἐπρότεινε νὰ εἰσελθῶμεν εἰς τὸ χωρίον ψάλλοντες ἐπὶ τὸν τινα, ὅπως περιχαρῶς εἴχομεν ἐξέλθει. Ἐμὲ ἐπρόφρτισαν πρὸς τοῦτο, ἥτις ὠρελουμένη ἀπὸ τὴν περιστάσιν ἀπεύθυνε παραινέσεις τινὰς πρὸς τὸν Ἀρτίδωρον, πρὸς ὃν ἔχουσα ἐστραμμένον τὸ ὄμμα ἤρχισα ψάλλουσα ὡς ἑξῆς:

Τὰ ἄνθη ἂν τοῦ ἔρωτος ποθῇς νὰ προφυλάξῃς,
ἐπιμελῶς περιβάλλε τοῦ μουσικοῦ τὸν φράκτον.
Εἰς τὰς χαράς, τὰς λύπας σου, καὶ ὅλας σου τὰς πράξεις,
μὴ λάλῃ καὶ ἀπρόσεκτον τὴν γλῶσσαν ἔχε κράκτον.
Εἰς τὴν ψυχὴν τὸ ἄρωμα τοῦ ἔρωτος ἐγκλείων,
φοβήσου μὴ ἐξατμισθῇ, καὶ σκέπε τὸ ἄγγειον.

Ψυχραὶ καρδίαι λοιδοροῦν τὸν ἔρωτα εἰς μάτην·
εἶν' ἀδελφὸς τῆς ἀρετῆς, καὶ τὰς ψυχὰς στολλίζει.
Τὸ σκοτεινὸν μουστῆριον τὴν φλόγα του ἀγνίζει,
καὶ χαίρει μάλιστα, τερῶν σιγὴν εὐγλωττοτάτην.
Εἰς τὴν ψυχὴν

Φρούρει τὴν γλῶσσαν, μὴ φωνὰς, μὴ λόγους, μὴ καυ-
[χίσεις.

Κλαῖε πρὸς μόνην τὴν ἡγὼ τοῦ δάσους, ἂν θὰ κλαύσης.
Ἄν δὲ σὲ δὲν δύναισι τὰς λύπας νὰ τηρήσῃς,
δὲν θὰ τηρήσῃς διὰ σὲ οὐδὲ τὰς ἀπολαύσεις.

Εἰς τὴν ψυχὴν

Τὰς κλείδας τῆς καρδίας σου μὴ δίδῃς εἰς κανένα·
τὰ μουσικὰ τῆς φύλαττε καὶ φρούρει ζηλοτύπως.
Φοβῶ μήπως εἰσελθῶσι κατάσκοποι, καὶ μήπως
τὸν ἔρωτα βασκάνωσι τὰ βλέμματα τὰ ξένα.

Εἰς τὴν ψυχὴν

Ἀδὲν ἐξεύρω μὲν ἂν τὸ ἄσμά μου ἦρσεν εἰς τὸν Ἀρτίδωρον, ἀλλὰ δὲν τῷ ἀπέστῃ ἀνωφελέ· καθότι εἰς ὅλον τὸ διάστημα τῆς μετ' ἡμῶν συναναστροφῆς του εἰδείξε τὴν φρόνησιν εἰς τὰς ἀποδομιμένας πρὸς ἐμὲ φιλοφροσύνας, ὥστε καὶ ἡ πλέον κακολόγος γλῶσσα δὲν εἶχεν ἀφορμὴν νὰ εἴπῃ οὔτε λέξιν κατ' αὐτοῦ.

Ἀπεπεισμένη πλέον ὅτι ἀγαπῶμαι, τῷ ἐφάνερωσα

ὅτι ἐκρυπτον ἐν τῇ καρδίᾳ μου· διὸ καὶ ἀπερασάσκειν συμφώνως νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ χωρίον του, καθὼς τὸ εἶχε προειπεῖ, καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας νὰ στείλῃ συγγενῇ τινι φίλον του προζήτητὴν πρὸς τὸν πατέρα μου. Καὶ οἱ δύο ἡμεῖς βέβαιον ὅτι οἱ γονεῖς μας θὰ συγκατατεθῶσιν εἰς τοιοῦτον γάμον· καὶ ἐν ᾧ τὰ πάντα ἐφαίνοντο συμφωνότατα μετὰ τὰ σχέδιά μας, δύο ἡμέρας πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Ἀρτιδώρου, συνέβη, κατὰ κακίαν μου, τύχην νὰ ἐπιστρέφῃ ἡ διδύμος ἀδελφή μου ἀπὸ τοῦ παρακειμένου χωρίου, ἐλθοῦσα πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν θείων μου, ἥτις, κατὰ παράδοξον σπινωτάτην σύμπτωσιν, εἶνε πιστὴ εἰκὼν ἐδικῇ μου. Τὸ πρόσωπόν της, τὸ ἀνάστημά της, ἡ φωνή της, τὰ πάντα εἶχον τοσαύτην ὁμοιότητα μετὰ τῶν ἡμῶν, ὥστε οἱ γονεῖς μας, ἵνα μᾶς διακρίνωσι, μᾶς ἐνέδυσαν ἐνδυμασίαις διακεκριμέναις. Ἀλλὰ τὰ αἰσθηματὰ μας εἶνε πολὺ διάφορα τῆς ὁμοιότητος ἐκείνης· καθότι ἂν ἦσαν καὶ αἱ καρδίαι μας διδύμοι, δὲν θὰ ἔχονα ἐγὼ τόσα δάκρυα.»

τὴν ἀκόλουθον λοιπὸν ἡμέραν τῆς ἐπιστροφῆς της ἡ ἀδελφή μου ἐσκάρισε τὰ πρόβατά μας πρὶν ἐξυπνήσω· εὐθὺς δὲ καθὼς ἐξύπνησα, ἔσπευσε νὰ τὴν ἀκολουθήσω· ἀλλ' ὁ πατήρ μου μ' ἐμπόδισεν ὅλῃν τὴν ἡμέραν εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ἀπελπίσθη νὰ ἴδω τὸν Ἀρτίδωρον. Ὅταν ἡ ἀδελφή μου ἐπέστρεψε τὴν ἐσπέραν, μοὶ εἶπεν ὅτι ἔχει σπουδαίον τι νὰ μοὶ εἴπῃ· τότε ἔξε-πλάγην προμαντεύουσα τὴν δυστυχίαν μου, καὶ ἀφ' οὗ ἀκούσθητε ὅτι κατ' ἰδίαν μοὶ εἶπε, κρίνατε περὶ τῆς ἀψεδούς μαντείας μου.»

αὐτὸ πρῶτ', ἀδελφή μου, ἐν ᾧ ἔδοσκον τὰ πρόβατα παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ἠνάρου, εἶδον ἐρχόμενον πρὸς με ἀγνωστον ποιμένα, ὃς πλησιάσας μ' ἐχαιρέτησε, καὶ ἔλαβε τὴν χεὶρά μου μετὰ τὴν οἰκειότητά, ὥστε ὁ τρόπος του μ' ἐξέπληξεν ἐν ταύτῳ καὶ με παρώργισε· οὔτε ἡ σιωπὴ μου, οὔτε ἡ ἀλλοίωσις τοῦ προσώπου μου ἰσχυσαν ν' ἀνταχαιτίσωσι τὴν παράφορον ὁρμὴν του. Ἄ! ὥραία μου Θεανῶ, μοὶ εἶπε, δὲν γνωρίζεις ἐκεῖνον, ὅστις σὲ ἀγαπᾷ περισσότερο ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν του; Ἐπέσθην, ἀδελφή μου, ὅτι ἦν προκατελημμένος ἀπὸ σὲ, καὶ ἐπειδὴ ἡ ὑπόληψίς σου πολὺ μ' ἐνδιαφέρει, ἠθέλησα νὰ σ' ἀπαλλάξω ἀπᾶξ διὰ παντός ἀπὸ φορτικὸν ποιμένα, ὃς ἠδύνετο ν' ἀποβῇ τοιμηρότερος· ἐπρόσεξα νὰ μὴ ἐνοήσῃ ὅτι ἡπατάτο, καὶ ἀναλαβούσα τὸν συνήθη τόνον τῆς Θεανῶς, τῷ ἀπεκρίθην με τρόπον ὑπερήφανον καὶ καταφρονητικόν, ὅπερ ἔως πολὺ δὲν σὲ ἰκνοποιεῖ· ἀλλὰ κατ' εὐτυχίαν σου οἱ λόγοι μου τῷ ἔκαμαν τὴν ἐντύπωσιν, ὥστε μ' ἐγκατέλιπε, καλῶν με ἄπιστον καὶ ἀχάριστον· καὶ ἐμπορῶ νὰ σοὶ εἴπω μετὰ βεβαιότητος, ὅτι δὲν θὰ τὸν ἴδῃς πλέον.»

Ἀκαταλαβάνετε, ἀξέειστοι ποιμένες, ποῖους παλμούς ἠσθανόμην κατ' ὅλην τὴν διήγησιν ἐδίδον τῷ ἡμῖν τῆς ζωῆς μου νὰ ἦτο τρόπος ἀμείωσις τὴν ἐπαύριον νὰ ἀπήλλαττον τὸν δυστυχῆ ἔραστον μου τῆς ἀπάτης. Πόσον μακρὰ μοὶ ἐράνη ἐκείνη ἡ νύξ! οἱ ἀστέρες ἀκόμη ἔλαμπον, ὅταν εὐρέθην ἡδὴ εἰς τὰς πεδιάδας μετὰ τὰ πρόβατά μου, ἅτινα ποτὲ δὲν εἶχον βαδίσει ταχύτερον· ἐφθασα τέλος πάντων εἰς τὴν συνήθη διατριβὴν τοῦ Ἀρτιδώρου, ὃν ζητῶ, φωνάζω, τρέχω

ἄνω κατὰ τὰς ὄχθας, τὰ δάση, τὰς πεδιάδας, ἀλλ' ὁ Ἀρτίδωρος δὲν φαίνεται οὐδαμῶς. Ἐπᾶνελθε, ἐκραζα, ἐπᾶνελθε φίλτατέ μοι Ἀρτίδωρε, ἐγὼ εἶμαι ἡ ἀληθὴς Θεανῶ, ἥτις δι' ἐσὲ μόνον ζῶ· ἡ γὰρ ἐπανελάμβανε μὲν τοὺς λόγους μου, ἀλλ' ὁ Ἀρτίδωρος δὲν ἐπανέρχε-ται πλέον. Τέλος ἀποκαμύσσει ἀπὸ τὰς πολλὰς καὶ ματαίας ἐρεῦνας, ἐκάθησα ὑπὸ ἰτέαν, εὐχομένη νὰ παραταθῇ ἡ ἡμέρα περισσώτερον, ἵνα δυνήθω ἐκ δευτέρου νὰ περιτρέξω τοὺς αὐτοὺς τόπους πρὸς ἀναζήτησίν του. Καὶ ἐν ᾧ μόλις ἡ ῥοδόχρους ἡὼς ἐπέτρπε νὰ διακρίνωμαι τ' ἀντικείμενα, εἶδον χαρακτῆρας ἐγκεκαρχμένους ἐπὶ φλοιῷ λευκῆς λευκῆς· πλησιάζω, τοὺς παρατηρῶ, καὶ τί βλέπω; τὸ γράψιμον τοῦ Ἀρτιδώρου. Ἀπορῶ, φίλταται, πῶς ἠδυνήθην· μέχρι τέλους ν' ἀναγνώσω τοὺς ἐξῆς στίχους:

Ὁ νόμῳ ἀλλοπρόταϊς, πλὴν θελητικῇ ἐπίσει,
Ἄφ' οὗ παρέσθης ὅλας σου τὰς πρώτας ὑποσχέσεις,
Καὶ παντελῶς τοῦ βίου μου τὴν ὁρὰν ὅπως σέβης,
Ἄρκει νὰ τὸ θελήσης.

—ο—

Εἰς τὴν σκληρὰν σου προσταγὴν τυφλῶς θὰ ὑπακούσω,
Κλαίων θ' ἀφήσω τὴν ζωὴν, ὃς εἶχον ζῆσει κλαίων,
Εὐδαίμων, μετὰ τὸ αἶμά μου, εἰς τὴν φωνὴν σου ῥέον,
Τοὺς πόδας σου ἂν λούσω.

—ο—

Ἐν εἰς τὴν ἀνάγκην σου ψυχὴν σου ἀντηγίχη
Ὁ λόγος μου ὁ ὕστατος, ὁ λόγος τῶν θαυμάτων,
Ἰπὸ τὸ κρῦον μάγιστον, τὸ σῶμά μου τὸ κρῦον
πυρέσσον θὰ σκιρτήσῃ.

—ο—

Ἄν δ' αἱ μακρὰί μου πέπρωται ν' ἀνταμειφθῶν ὀδύναι,
Ὁ! χύσε εἰς τὸν τάφον μου ἀδάμαντα θαυμάσιον,
Κ' ἐκατοντάκις δι' ἐμὲ ὁ θάνατος τοῦ βίου
Γλυκύτερος θὰ ᾔη.

αἱ δὲ ἀνέγνων τοὺς ἀποχαιρετισμούς τούτους, χωρὶς νὰ κλαύσῃ θελήσασα δὲ καὶ τρίτον δικήν της ἀπὸ δάκρυα, ἅτινα ἂν δὲν μοὶ ἐπῆρχοντο, θὰ ἐπιπτον νεκρὰ κατὰ γῆς. Ἡ λύπη μου μ' ἐστέρησεν ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης τὸ ὀλίγον λογικόν, ὅταν ὁ ἔρως μοὶ εἶχεν ἀρῆσει ἀποφασίσασα λοιπὸν νὰ τρέξω καὶ πάλιν πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ Ἀρτιδώρου, δὲν ἠδυνάμην νὰ μακρυθῶ τῆς λευκῆς, ἐφ' ἧς ἡ καταδικη μου ἦν ἐγκεκαρχμένη. Μάτην ἐδοκίμασα νὰ ἀποχωρίσω τὸν φλοιὸν ἐκεῖνον, ἐν γυμνῇ κατεφίλουν, καὶ ἐπὶ τέλους ἀφ' οὗ τὸν κατέβρεξα με θερμὰ δάκρυα, ἀνέλαβον τὴν ζήτησίν του κατὰ τὰς πεδιάδας, ἐπαναλαβόντα τὰς τελευταίας ἀναγνωσκόμενας λέξεις. Ἀποδύσασα τὰς τελευταίας ἀναγνωσκόμενας λέξεις. Ἀπὸ τόπου λοιπὸν εἰς τόπον ἐφθασα καὶ εἰς μέρη ὀλίγον ἀπέχοντα τῆς συνήθους διαμονῆς τοῦ ἔραστοῦ μου, περὶ οὗ τὴν ἐλαχίστην δὲν ἠδυνήθην νὰ λάβω πληροφορίαν. Ὁ ἀπεριεὶς ἐπὶ τῆς ἐλαχίστης μου, ὀλίγας ἡμέρας πρὸς ζήτησίν του, καὶ ἐὰν δὲν κατορθώσω τίποτε, ἐὰν τὸ ὄνομα τοῦ Ἀρτιδώρου δὲν ἀκουσθῇ, ἀπεφάσισα, ὅλ' τὸν ἀκολουθήσω, καὶ, εἶπε, σπογγίζουσα τὰ δάκρυά της, θὰ τὸν ἀκολουθήσω· ἀλλ' ἡ ἐλπίς δὲν μοὶ μένει.»

τοιαύτη μὲν ἦν ἡ τῆς Θεανῶς διήγησις· ἡ δὲ Γα-

ποιών οι άγριοι ήζύουν να διατηρήσωσι την κατοχήν. Τά ήθη και έθιμα του τόπου εκείνου ήσαν όποια άναγκαίως έπρεπε να ήναι εις χώραν, εν ή πρό όλίγων έτι ενιαυτών τά δένδρα του δάσους έκρυπτον πολλάκις εντός των γιγαντιαίων αύτων κλώνων. Ινδούς, παρασυλάττοντας με την καρβίναν ή τον τεμαχάκην (τον πέλεκυν) εις τας χείρας ένα δολοφονήσωσι τους λευκούς. Οι νέοι άνετρέφοντο ακούοντας διηγούμενα τά ήρωϊκά κατορθώματα των πρώτων ήρωικινδύνων άνδρων, οΐτινες πάλαι είχαν όρμήσει επί την εκχέρσωση της χώρας εκείνης· αι νέαι έμάνθανον, ότι αι άρρενωποι αύτων μητέρες πολλάκις ήναγκαθήσαν εν τη άπουσία του άνδρός των να υπερασπίσωσι, με τή όπλον εις τας χείρας, την περίφορατον οίκίαν. Καί έπειτα οι άνθρωποι αυτοί κατήγοντο από γενεάς όρμητικής και τολμηράς· διότι όλοι οι κάτοικοι της Κεντυκούς προήρχοντο από τής Ούργινίας και ήσαν λοιπόν απόγονοι των Άγγλων εκείνων ιππέων, οΐτινες, πολυθρύλλητοι εν τη Άγγλίχ, κατά την 17 εκκτονταετηρίδα αναδειχθέντες, διά τή άρειμάνιον αύτων πνεύμα, υπήρξαν οι πρώτοι τής Ούργινίας άποικοι. Πάντες ήσαν έννοιοι και έτοιμοι να μεταχειρισθώσι τά όπλα των· ενι λόγω, πολλά συνεβαινον τότε εν Κεντυκί αίματηραι συγκρούσεις και ή μονομαχία είχε καταντήσει κοινή έξις επί τοσοϋτον, ώστε πολλάκις οι έπισημότεροι τής πολιτείας άνδρες έμάχοντο προς άλλήλους διά του πιστολίου ή τής καρβίνας.

Τοιοϋτοι ήσαν οι κάτοικοι, εν τώ μέσω των όποιών ήλθε να ζητήση τύχην ο νέος οϋτος δικηγόρος, στερημένος μόν περιουσίαν, ως είπομεν, και παιδείαν έχων συνοπτικωτάτην, αλλά θαυμασίως υπό τής φύσεως πεπρωκισμένος και τελειών τά δώρα όσα ένεμεν αύτώ ο θεός διά γειναιοτάτων ήθικων άγώνων, διότι ο Κλαϊϋ είχε τή σπάνιον τοϋτο παρά τοις ανθρώποις τής μεσημβρινής Αμερικής προτέρημα, του να ήναι έγκρατής έαυτου, διά δέ τοϋτο επιτηδειότατος εις τή να γίνεται και των άλλων έγκρατής. Εις τή δικηγορικόν του στάδιον ήδουκίμησεν εξ αρχής θαυμασίως. Άνθρωποι έντιμοι κατηγοροϋντο τότε πολλάκις επί φόνω ένώπιον των όρκωτών, και ο νέος δικηγόρος κατώρθωσε, διά τής εύγλωττίας του, να επιτυχά νη υπέρ αύτων τας έπιεικιστέρας έτυμηγορίας. Οι λόγοι του βεβαίως δέν διέπρεπον πολύ ως προς τή έπιστημονικόν μέρος· άδρες νομομαθείς ήθελον εδρει αύτον κατά τοϋτο χωλαίνοντα· άλλ' άπετείνατο εις την ψυχήν των άκροατών του και οι Κεντυκηνοί έννοχοι ένόουν την γλώσσαν ταύτην πολύ μάλλον ή την έμβριθεστέραν έπιστήμην. Είχε δέ παραδόξον τέχνην να κατανοή άμέσως προς τίνας όμιλει, να μεθαρμόζη τον λόγον του προς τας ιδέας και τά πάθη των άκροατών και να παρεισάγη έκαστον επιχείρημα του, καθ' ήν ώραν τοϋτο έμελλε να προξενήση την μεγαλητέραν έντύπωσιν, άπραλλάκτως καθώς ο καλός στρατηγός διατάσσει έκαστον αύτου τάγμα να κτυπήσιν εις την προς τοϋτο επιτιθείαν στιγμήν. Έξέπληκτες δέ μεταχειρίζομεθα την παραβολήν ταύτην, διότι ο Κλαϊϋ άνεδείκνυν εις τή άφανές στά-

διον των Κεντυκικών δικαστηρίων εν των προτερημάτων δι' ή μάλιστα διέπρεψεν εις τή εύρύτερη του έθνους βουλευτήρια, πρηνεσχευζόμενος οϋτως είπειν έκτοτε προς τή μεγάλη τής βουλευτικής στρατηγίας επιχειρήματα, δι' ών κατώρθωσε βραδύτερον να κατακτείη την κοινήν του έθνους συνέλευσιν εις την παραδοχήν των σπουδαιοτέρων μέτρων και εις την λύσιν ζητημάτων τά όποια μεγάλως κατετάραξαν την πατρίδα και ένίοτε διεκινδύνευσαν αύτην την ύπαρξιν τής όμοσπονδίας.

Αι δικονομικαι αύτου δυνάμεις και αι γνώσεις του ήζανον όσημέραι ως εκ τής εξασκήσεως του επαγγελματός του, περί ήν μετ' ήλθον ένησχολείτο. Φύσει ών συλλογιστικώτατος και διαλεκτικώτατος, προσέλαβε και την τέχνην του αναλύειν, και διακρίνειν, και παρεισάγει ένστάσεις. Διά δέ την άταραξίαν τής ψυχής του, ίσχυε μεγάλως παρά τοις όρμητικοις περί αύτον ανθρώποις. Όθεν απέκτησε μέγα όνομα, έντός όλίγου, εις Κεντυκόν· πολλούς δέ και φίλους, διότι ήτο φύσει εύπροσήγορος, έλευθερίος και ήλκός. Η όμιλία του, ήτις πάντοτε ένέφαινε νοϋν όρθόν, ήτο χαριστάτη· πάντοτε δέ ήγάπα να διηγείται και κύδοκίμει εις τοϋτο πολύ.

Άμα κατασταθείς εις Κεντυκόν, ήρχισε να ασχοληται εις τά πολιτικά πράγματα. Έν έτει 1797 ο Κεντυκικός λαός μετεβόρθηζε τή πολιτεία του, τή όποιον εν τοϋτοις μόλις πρό πάντε έτών είχε ψηφισθή· άλλ' εις τας όμοσπόνδους πολιτείας τής άρκτικής Αμερικής αι τοιαυται μετασκευαι των πολιτευμάτων είναι συνηθέσταται και γίνωνται εν πολλή ειρήνη και ήσυχία. Εν των κυριωτέρων ζητημάτων, περί ών προέκειτο ν' αποφασίσωσιν, ήτο ή κατάργησις τής δουλείας, έννοείται ή βαθμιαία κατάργησις. Ο νέος δικηγόρος, γενναίόφρων ών εκ φύσεως και φίλος ένθερμος τής έλευθερίας, όχι μόνον τής έδικής του, αλλά και τής των άλλων, άνεδείχθη ζηλωτής τής απελευθερώσεως των μαύρων. Έγραψεν εις τας έφημερίδας διά να κατακτείη τους συμπολίτας του, ότι θέλουσι τά μέγιστα ώρελήσει έαυτους, εάν καταργήσωσι την δουλείαν· πρώτην δέ ταύτην φοράν έγραψε, και είθε είσκηούετο ο αύτοσχέδιος εκείνος δημοσιογράφος! Η δουλεία υπάρχει μέχρι τής σήμερον εις Κεντυκόν, και αύτη παρεμπόδισε την πολιτείαν ταύτην του να προοδεύη όσον προώδευεν ή γείτων αύτης πολιτεία του Όίου, ή λειμένη παρά την αντίπερην όχλην του ώραίου όμωνούμου ποταμού. Εκτός δέ του περί δουλείας τοπικού ζητήματος, εν έτει 1798 και 1799, προεδρεύοντος του πρώτου Άδαμς, ή όμοσπονδία άπασα έταράχθη ένεκα των καταθλιπτικών νομοσχεδίων τά όποια ο πρόεδρος καθυπέβαλεν εις τας βουλάς κατά του τύπου και κατά των ξένων. Φοβερά αντιπολίτευσις ήγήθη κατά των προτάσεων τούτων, υπό τον 'Ισφερσών· ή όμοσπονδία διηρέθη εις δύο στρατόπεδα, ο δέ Κλαϊϋ έτάχθη μετ' του 'Ισφερσώνος υπό την σημαίαν των φιλελευθέρων, άγορεύσας δημοσία εις Λεξιγκτόνα και άξιωθείς μεγάλων έπαινημάτων. Αλλά μέχρι τής εποχής ταύτης δέν ήσυχολήθη εις τά

πολιτικά πράγματα ειμή εν παρόδω, κύριον έργον είχε τή επάγγελμά του, και έβλεπε συβρόντας περί αύτον άπειρους πελάτας. Τή δέ 1803 έτει τελευταίον εκλεχθείς αντιπρόσωπος εις την τοπικήν τής Κεντυκούς βουλήν, έπαυσε του να θεωρή ως πάρεργον την πολιτικήν.

Έξελέχθη δέ με τρόπον άποδεικνύοντα πόσον διέκρινε τον Νεπολέων να έρωτ'η, όσάκις τον έσύσταίνοντι, 'Έχει τύχη; Υπάρχει τωόντι εις όλα τά ανθρώπινα πράγματα τύχη ή συνδρομή τις περιστάσεων, την όποιαν ο άσθενής ήμων νοϋς όνομάζει τύχην· και υπάρχουσιν άνθρωποι έχοντες εις τον κόσμον τοϋτον οϋριον τον άνεμον, καθώς άλλοι πάλιν έχοντες αύτον έναντίον. Ο Κλαϊϋ επέτυχεν αύτον δεξιότατον εις την έκλογήν του. Περιδεύων ως υποψήφιος εις την έπαρχίαν του, άπαντ'α έτακρίαν κυνηγών, οΐτινες έδοκίμαζον τας καρβίνας των. Ήσαν δέ άνθρωποι ισχύοντες εις την έπαρχίαν των, διότι τότε εις Κεντυκόν ή καρβίνα ήτο εις μεγάλην υπόληψιν. «Λοιπόν, φίλτατε, είπεν εις των κυνηγών, όστις ήτο πενηκοντούτης περίπου, ώμοιάζειν άλλος Νεμρώδ και έφάνετο άρχηγός τής εταιρείας, ύμεις είθε ο υποψήφιος περί του όποιου μ'ας έλάλησαν. Θέλομεν σ'ας δώσει τας ψήφους μας, υπό ένα όμωσ όρον, αν σημαδεύετε εύσώχως. — Τότε τας έχω τας ψήφους σας, διότι σημαδεύω θαυμασίως. — Θέλετε λοιπόν μ'ας τή άποδείξει άμέσως. — Αδύνατον· άφ'όκα την καρβίναν μου εις την οίκίαν μου και δέν μεταχειρίζομαι ποτέ άλλην. — Δέν πειράζει, ιδού ή έδική μου· σ'ας βεβαιώ ότι είναι καλητέρα από την έδικήν σας και θέλει σ'ας γνωρίσει, αν τωόντι είθε επιτήδειος σημαδεύτης. » Η υποχώρησις δέν ήτο δυνατή. Ο σκοπός όρίζεται εις άπόστασιν έκατον βημάτων· ο Κλαϊϋ σημαδεύει και ή σφαίρα βάλλει εις τή κέντρον του σκοποϋ. Πρώτην δέ ταύτην φοράν εις την ζωήν του έλαθεν εις χείρας καρβίναν. Τότε φίλοι τινές του αντιπάλου του, εύθεθέντες εν τή όμηγύρει, ήρχισαν να φωνάζωσιν, ότι επέτυχεν από τύχης άπλής και ότι πρέπει να βάλη και δεύτερον. — Κύριοί μου, είπεν ο Κλαϊϋ, με την συνήθη αύτου έτοιμολογίαν· δοκιμάσατε πρώτον να επιτύχετε και ύμεις όσον έχω, και είμαι προθυμώτατος να επαναλάβω την δοκιμασίαν. » Τή επιχείρημα έφάνη ισχυρόν εις τους κυνηγούς, οΐτινες άνεγνώρισαν τον Κλαϊϋ σημαδεύτην επιτηδειότατον και κατώρθωσαν διά των ψήφων των να επιτύχη εις τας έκλογάς.

Ός αντιπρόσωπος εν τή βουλή τής Κεντυκούς, ο Κλαϊϋ ήδουκίμησε θαυμασίως· άνεδείξε τον προς την νομιμότητα έρωτά του, προσέφυλαξε πολλάκις τους θεμελιώδεις νόμους από των προσβολών τας όποιας ήθελον να επιφέρωσι κατ' αύτων και περιέστειλεν αύθάδεις τινές ρήτορας οΐτινες έζήτουν να δουλώσωσι τους συναδέλφους αύτων διά του τρόμου. Περί τοϋτο μάλιστα έφάνη ή ακλόνητος αύτου άνδρεία και σταθερότης. Δι' ειρηνείας πικροτάτης έμάστιζε πολλούς φλυάρους βουλευτάς, οΐτινες, διά να καταστήσωσιν ισχυροτέρην την αύθάδειαν τής γλώσσης των, ύπηνήκοντο ότι έχουσιν εν τελευταίον επιχείρημα, την μο-

νομαχίαν. Ο Κλαϊϋ έμίσσητε δι' άπαντος του βίου τήν τυραννίαν, όθεν δήποτε και αν προήρχετο. Ηθέλησε την έλευθερίαν τής πατρίδος του, όσάκις κάμνεια τών Εύρωπαϊκών δυνάμεων ήζώσε να τήν πιέσση· την έλευθερίαν τής όλης Αμερικής, άφ' ής στιγμής απέδειχθη, ότι τά έθνη όσα είχαν εν αύτ'η άποικίας, δέν ήδύνατο να διατηρήσωσι τή επ' αύτων κράτος των ειμή δι' άρπαγής και βαςάνων· την έλευθερίαν των συμπολιτών του, όσάκις είδεν αύτους είτε κατ'είδαν, είτε πολλούς συνάμα εκτεθειμένους εις τας βραδύρους επιθέσεις κάνονός θρασείας δημαγωγού· την έλευθερίαν των άσθενών και την προς τους νόμους τής άνθ'ωπότητος εύλάβειαν, οιοιδήποτε και αν ήσαν οι άσθενείς οϋτοι, λευκοί, μαύροι ή έρυθροί, όσάκις έβλεπε καταπατούμενα τά δίκαιά των. Παντού και πάντοτε εζήτησε την τήρησιν των νόμων, πεποιθώς, ότι εις τόπον όργανίσαντα τή πολιτεία του επί τή βάσει τής άπολύτου σχεδόν έλευθερίας, τή πολιτεία καταντ'α οίκτρος φανακισμός, όσάκις ο νόμος δέν άρχει αρχήν άπόλυτον. Ένθερμος δέ ών έραστής τής έλευθερίας, ήτθάνετο έαυτον τραυματιζόμενον, όσάκις έβλεπεν ότι ή συζήτησις παρεστρέπετο των όρίων του πρέποντος, θεωρών, εύλόγως, ότι επέκεινα των όρίων τούτων άρχίζει ή τυραννία. Διά τοϋτο και μόνον εν τή βουλή τής Κεντυκούς, βραδύτερον δέ και εις άλλα άνώτερα βουλευτήρια, συνέθε πολλάκις εις τας συζητήσεις να επιτιμήσει τους ρήτορας, όσοι ήθελον να τυραννήσωσι τας συελεύσεις εκείνας, παραβιάζοντες συστηματικώς τους στοιχειωδεστέρους κανόνες τής εύπρεπείας και εύσημοσύνης· διότι άλλως ο Κλαϊϋ οϋδέποτε προσέβαλε τίνα προσωπικώς, ήτο όσον ένδέχεται άφιλόνεικος άνθρωπος και περί τας σχέσεις αύτου εύκολώτατος.

Έν τή πρώτη δέ εκείνη αρχή του βουλευτικού σταδίου του, ήναγκάσθη και να μονομαχήσιν προς ένα των όξυθύμων εκείνων ανθρώπων, τους όποιους περιέστειλεν εις τά όρια του καθήκοντος· άλλ' ήτο εις όλα γενναίος, και έθεώρει μεν την μονομαχίαν ως περιφανή παραλογισμόν, ένόησεν όμως, ότι, διά την έπικράτουσαν τότε κοινήν γνώμην εις Κεντυκόν, δέν ήδύνατο να αποποιηθ'η την περί τοϋτου γενομένην αύτ'ω πρότασιν. Πολλάκις δέ και άλλοτε ήναγκάσθη να άποδείξη εις βουλευτάς τους όποιους έσωφρόνισεν, ότι δέν φοβείται να υποστηρίξη και διά των όπλων τους λόγους του.

Μετ' όλίγον ο Κλαϊϋ εύρεν άφορμήν να αναδείξη τή ώριμάσαντα προτερήματα αύτου εις στάδιον εύρύτερον, διότι περί τά τέλη του 1806 εξέλεγήν υπό των Κεντυκικών αντιπρόσωπος αύτων εις την Όμοσπονδικήν Γερουσίαν και διέτριψε μεν εν αύτ'η τότε έπ'όλίγον, διότι άνεπλήρου παρατηθέντα γερουσιαστήν, εις όν δέν υπελείπετο να έδρευσ'η ειμή εν έτος μόνον, αλλά διέπρεψεν οϋδέν ήττον και εν τώ βραχεί τούτ' διαστήματι εις τή υπέρτατον εκείνο συνέδριον, διά τής συνέσεως των ψήφων του, διά τής εύκρινήσεως πολλών συζητήσεων και διά τής εύφυίας με την όποιαν έσυνέτισεν άγέρωχόν τινα έήτορα, όστις ήθελεν εξάπαν-

τος να αναγκάσῃ όλους τούς νεωτέρους συναδέλφους του να αναγνωρίσωσι τὴν ὑπεροχὴν του· διότι πολὺ καὶ αὐθάδῃ τοῦ ἀνδρὸς τούτου φλυαρήσαντος, ὁ Κλαίῦ ἀπήντησεν ἀμέσως, διηγήθεις τὸν μῦθον τῆς κίσεως καὶ συνώδευσε αὐτὸν μὲ ἐρμηνείαν ἀστειοτάτην, ἥτις κατέστησε καταγέλαστον τὸν ἀντίπαλόν του καὶ τὸν ἠνάγκασε νὰ σιωπήσῃ ἐπὶ τινὰ χρόνον. Τῷ 1809, ἐξελέχθη πάλιν ἀντιπρόσωπος εἰς τὴν Βουλὴν τῆς Κεντουκίως, ἥτις ἔσπευσε νὰ ἀναδείξῃ αὐτὸν πρόεδρόν της· ἔπειτα, παραιτηθέντος ἐνὸς τῶν Γερουσιαστῶν τῆς Κεντουκίως εἰς τὴν ὁμοσπονδικὴν Γερουσίαν, κατέλαβε τὴν θέσιν του, ἐπὶ τῆς συνόδου τοῦ 1809—1810, καὶ ἔκτοτε δὲν ἔπαυσε ἐδρεύων ἐν τοῖς ἀνωτάτοις τοῦ ἔθνους βουλευτηρίοις, ἐπὶ πεντήκοντα δὲ ἔτη διετέλεσεν εἰς τὸν κυριωτέρων κυβερνητῶν τῆς Ἀμερικανικῆς πολιτικῆς. Λέγονται ἐν τοῖς ἀνωτάτοις βουλευτηρίοις, διότι τῷ 1811, γενομένων νέων ἐκλογῶν, ἀντὶ νὰ ἐκλεχθῇ Γερουσιαστής, προσέτιμῃσε νὰ σταλῇ εἰς τὴν βουλὴν τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Ὁμοσπονδίας· καὶ ἰδοὺ διατί.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τὰ πάντα προεμήνουν, ὅτι φοβερὰ παρασκευάζεται ῥῆξις μεταξὺ τῶν ὁμοσπόνδων πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ἀγγλίας. Ἡ τελευταία αὕτη δύναμις εἶχε τότε ἐπινοήσῃ τὸν ἰδανικὸν ἐκείνον ἀποκλεισμόν, δυνάμει τοῦ ὁποῦ οἱ ὑπῆκοι τῶν οὐδετέρων δυνάμεων ὤφειλον νὰ θεωρῶσιν ὡς ἀποκεκλεισμένους πάντας τοὺς λιμένας τοῦ Γαλλικοῦ κράτους, καὶ αὐτοὺς ἐκείνους, ἐνώπιον τῶν ὁποίων οὐδὲν Ἀγγλικὸν πλοῖον ὑπῆρχεν. Ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ, οἱ Ἀγγλοὶ συνέλαβον ἀμερικανικὰ πλοῖα, εἰς αὐτὰ τὰ παράλια τῆς Ἀμερικῆς· καὶ δὲν ἤρκοοντο εἰς τὸ νὰ ἐξετάζωσι τὰ ἔγγραφα πλοίων τὰ ὁποῖα ἐπελαγοδρῶνται ἢ καὶ μόλις εἶχον προκύψει ἀπὸ Ἀμερικανικοῦ λιμένος, διὰ νὰ βεβαιωθῶσιν, ὅτι δὲν πορεύονται πρὸς Γαλλικὸν τινὰ λιμένα, ἀλλὰ προσέβαλλον ἔτι δεινότερον τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ Ἀμερικανικοῦ ἔθνους· διότι ἐξέταζον τοὺς ναύτας τῶν συλλαμβανομένων πλοίων καὶ ὅσους ἔβλεπον χρησίμους διὰ τὸν Ἀγγλικὸν στόλον, τοὺς ἀπῆγον διὰ τῆς βίας καὶ αὐτογνωμόνως, ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι εἶναι Ἀγγλικῆς καταγωγῆς. Τὸ δὲ χειρίστον, δὲν περιωρίσθησαν νὰ ἐξυβρίσωσι τοιοῦτοτρόπως τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα, ἀλλὰ φρεγάτα Ἀγγλική, προσβαλοῦσα αἰφνιδίως τὴν ἀμερικανικὴν φρεγάταν Chesapeake, ἠνάγκασεν αὐτὴν νὰ ὑποκύβῃ εἰς τοιαύτην ἐξέτασιν καὶ ἀπήγαγεν ἀπὸ αὐτῆς τρεῖς ναύτας.

Ταῦτα πάντα ἐκίνησαν βαθυτάτην ἀγανάκτησιν παρὰ τοῖς ἐλευθερίοις καὶ ὑπερηφάνοις κατοικοῖς τῶν ὁμοσπόνδων πολιτειῶν, καὶ ἡ κυβέρνησις, προσδρευομένη τότε ὑπὸ τοῦ περιφανοῦς Μαντισῶνος, συνεμείβετο τὸ αἶσθημα τοῦτο. Εἶναι γνωστὸν, ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ Ναπολέων, ἀποδίδων τοῖς Ἀγγλοῖς τὰ ἴσα, εἶχε κηρύξει αὐτοὺς τε καὶ ἅπαντας τοὺς οὐδετέρους ἀποκεκλεισμένους ἀπὸ πάσης τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἡπείρου· τοῦτο δὲ ἠρέθισεν ἐπίσης τοὺς Ἀμερικανούς, οἵτινες ἐσέφθησαν ἂν δὲν πρέπει νὰ κηρύξωσι πόλεμον κατ' ἀμφοτέρων τῶν κολοσσῶν. Ἀλλ' ὁ Ναπολέων, θεωρῶν συμφέρον νὰ περιποιηθῇ τοὺς Ἀμερι-

κανούς καὶ φωτισθείς ὑπὸ τοῦ ἐπιτηδεύου πρέσβους ὃν εἶχε τότε εἰς Οὐάσιγκτῶνα, τοῦ Σεβριέριου, ὅστις ἠξιώθη τῆς εὐνοίας πολλῶν ἐπισήμων ἀνδρῶν τῆς χώρας ἐκείνης, ἰδίως δὲ τοῦ Κλαίῦ, ἔσπευσε νὰ ἐξαίρεσθαι τοὺς Ἀμερικανούς ἀπὸ τῆς καταθλιπτικῆς ἐκείνης διατάξεως. Ἡ Ἀγγλικὴ ὁμως κυβέρνησις ἐπέμεινε καὶ ἐντεῦθεν ἡ κατ' αὐτῆς ὀργὴ τῆς κυβερνήσεως καὶ τοῦ ἔθνους τῶν Ὁμοσπόνδων πολιτειῶν, ἐν ἔτει 1811.

Ὁ Κλαίῦ ἐτάχθη μετὰ τῶν ἀνδρῶν ὅσοι συνεβούλευσαν τὸν πόλεμον· ὅχι ὅτι ὑπῆρχε ποτὲ φιλοπόλεμος· ἐξεναντίας τὸ φιλελεύθερον καὶ καλοκάγαθον πνεῦμά του ἀπετροπιάζετο τὴν ῥῆξιν ταύτην, διότι ἤξευρεν, ὅτι ἐμελλε ν' ἀναγκασθῇ τὴν βελτίωσιν τῆς καταστάσεως τοῦ λαοῦ. Ἀλλ' ἔβλεπεν, ὅτι, ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ἡ θυσία ἦτο ἀπαραίτητος, χάριν τοῦ μέλλοντος τοῦ ἔθνους αὐτοῦ μεγαλείου. Τῶντι ἔθνος μέγα οὐδ' εἶναι, οὐδὲ εἰμυρεῖ νὰ ἀποβῇ τὸ δευρόμενον νὰ ἐξευτελισθῇ. Ἡ Ἀμερικανικὴ ὁμοσπονδία, ἀνεχομένη τὰς ἐπανειλημμένας καταπιέσεις τῆς μεγάλης Βρετανίας, κατεβιάζετο εἰς τὰς τῶν δευτερευουσῶν πολιτειῶν, καὶ ἡδύνατο μὲν νὰ λέγεται ἀνεξάρτητος, ἀληθῶς ὁμως ἦτο παίγιον αὐτῆς· ὁ μεγαλεπήβολος, ὁ τολμηρὸς τοῦ ἔθνους ἐκείνου χαρακτήρ ἐμελλε νὰ πάθῃ ἐκ τούτου πληγὴν καίριαν, ἐμελλε νὰ ἀποβῇ ταπεινότερος, δειλότερος καὶ περὶ αὐτὰς τὰς ἐσωτερικὰς αὐτοῦ ἐπιχειρήσεις. Ἰδοὺ τί ἐνόησε, τί ἡσθάνη ὁ Κλαίῦ, καὶ διατί προέτρεψε τὴν πατρίδα του ν' ἀναβρίψῃ τὸν περὶ τῶν ὅλων κῦδον· διότι τῶντι ἀφ' ἑτέρου παράτολμον ἐφαίνετο εἰς ἔθνος ἀπὸ 6 μόλις ἑκατομμύρια ἀνθρώπων συγκείμενον, πτωχόν, ἐστρημένον ἀξίῳ λόγῳ στρατιωτικῶν δυνάμεων καὶ ἀναπεπταμένην ἔχον τὴν παρὰ τὴν αὐτῆς ὁδὸν ἦτο τότε τὸν Ἀμερικανικόν, νὰ κηρύξῃ πόλεμον κατὰ ἔθνος, τὸ ὅποιον ἀπὸ τῆς ἐν Τραπεζαλῆς ναυμαχίας ἐδέετο τῆς θαλάσσης, εἶχε συγκροτήσῃ ἐν τῇ Ἰνδικῇ καὶ ἐν τῇ Ἰσπανικῇ Χερσονήσῳ στρατὸν ἐκλεκτόν καὶ ἐφαίνετο ἔχον εἰς τὴν διαθεσὴν του θησαυροὺς ἀνεξαντλήτους. Ὁ ἄγων ἐμελλεν ἀναγκάσῃ ν' ἀποβῇ φοβερὸς καὶ ἐπισφαλές· ἀλλὰ τὰ ἔθνη δὲν γίνονται μεγάλα, δὲν ἀσφαλίζουσι τὸ μέλλον τῶν εἰμῇ δι' ἀγῶνων τοιούτων. Ὁ Κλαίῦ ἐδέχετο τὴν προκειμένην δοκιμασίαν, ὡς ἀπαραίτητον. Ὑπάρχουσι τῶντι εἰς τὸν βίον τῶν ἔθνων περιστάσεις δειναί, καθ' ἃς εἶναι ἠναγκασμένα νὰ καταφεύγωσιν εἰς τὴν βίαν, διότι ἡ βία εἶναι ἐνίοτε τὸ ἔσχατον ἐπιχειρήμα τοῦ δικαίου. Ὅθεν καὶ ὁ φιλόσοφος Κουσίνης ὁρθῶς εἶπεν, ὅτι ὁ πολιτισμὸς εἶναι κρᾶμα φώτων καὶ βίας.

Συνελλούσης τῆς Ὁμοσπονδικῆς βουλῆς τῶν ἀντιπροσώπων κατὰ τὸν Νοέμβριον τοῦ 1811, πάντες ἡσθάνθησαν ὅτι ἀπῆρτετο νὰ προχειρισθῇ πρόεδρος αὐτῆς ἀνὴρ ἔχων φιλοπατρίαν μὲν ἀκαμπτον, νοῦν δὲ πεφωτισμένον, καὶ πραγμάτων ἐμπειρίαν, καὶ χεῖρα σταθεράν, ἵνα διευθύνῃ τὰς συζητήσεις, αἵτινες καθ' ὅλας τὰς πιθανότητας ἐμελλον νὰ ἀποβῶσι θορυβώδεις. Ὅθεν ἐχειροτονήθη πρόεδρος ὁ Κλαίῦ, καὶ τοι κατὰ πρῶτον ἐδρεύων ἐν τῇ βουλῇ ταύτῃ. Εἰς δὲ

τὴν ἐκλογὴν του συνετέλεσε καὶ ἄλλος τις λόγος, περιέργος. Μεταξὺ τῶν βουλευτῶν ὑπῆρχόν τινες βάρβαροι ἢ ἀγέρωχοι ἄνθρωποι, οἵτινες δὲν ἔπαυον προσβάλλοντες ἢ ὑβρίζοντες τοὺς συναδέλφους τῶν, ὅλους ὁμοῦ ἢ καθ' ἑνὰ ἰδίως, ὑπ' οὐδενὸς τῶν προέδρων ἀναχαιτιζόμενοι. ὁ δὲ ἐπιφανέστερος τῶν ταραχῶν αὐτῶν, ἦτο ὁ Ἰωάννης Ρανδύλφιους, ὅστις, καὶ τοι λαβὼν ἀνατροπὴν, καὶ ἀξίῳ ὅτι εἶναι εὐπατρίδης, καὶ ἔχων ἀριστοκρατικούς τρόπους, ἦν μάταιος, εὐερέθιστος καὶ ἀνεπίδεκτος ἀντιλογίας· εἶχε πολλὴ πνεύμα, ἀλλὰ κρίσιν ὀλιγίστην· ἠγόρευε πολλάκις λαμπρῶς, ἀλλὰ σχεδὸν ποτὲ συνετῶς, ἀπαθῶς δὲ ποτὲ, ὥστε κατήνησεν ἡ μάστιξ τῶν συναδελφῶν του. Εἶδομεν δὲ ὅτι ὁ Κλαίῦ ἦτο ἐπιτηδειότατος εἰς τὸ νὰ σωφρονίσῃ τὰς σκληροτραχίλους καὶ δυσπειθεῖς ἐκείνας φύσεις. Τῶντι, ἐκλεχθεὶς πρόεδρος, περιέστειλε τὰς παρὰφορὰς καὶ παρεκβάσεις τοῦ Κ. Ρανδύλφιου· διὰ νὰ κατορθώσῃ ὁμοῦ τούτου, ἠναγκάσθη νὰ ἔλθῃ ὅχι μόνον εἰς λόγους, ἀλλὰ καὶ εἰς χεῖρας μετ' αὐτοῦ, ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἠναγκάσθη καὶ νὰ μονομαχήσῃ ποτὲ πρὸς τὸν ἀκλίθεκτον βουλευτὴν.

Οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ἔθνους ἐκήρυξαν τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Ἀγγλίας τῇ 18 Ἰουνίου 1812, συμφώνως τῇ προτάσει τοῦ προέδρου τῆς Ὁμοσπονδίας, μετὰ συζήτησεως σφοδρότατης, καθ' ἃς ὁ Κλαίῦ ἀνέδειξεν, ὡς προϊστάμενος τῆς βουλῆς, πλείστην ἀμεροληψίαν, ἠναγκάσθη ὁμοῦ νὰ μεταχειρισθῇ ὅλην αὐτοῦ τὴν σταθερότητα, διότι μία μερὶς τῆς συνελεύσεως κατεξάνετο κατὰ τῆς γνώμης τοῦ προέδρου μετὰ δεινοτάτης βίας, κατηγοροῦσα καὶ ὑβρίζουσα ἀσελγῶς τὴν κυβέρνησιν καὶ τοὺς φίλους της. Ὁ Κλαίῦ ἠναγκάσθη πολλάκις νὰ καταλίπῃ τὴν καθέδραν τοῦ προέδρου ἵνα ἐπαναγάγῃ τὴν συζήτησιν εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν καὶ εἰσαγάγῃ εἰς αὐτὴν προτάσεις ἐπωφελεῖς. Εἶχε δὲ συμπράκτορας ἄνδρας καταλιπόντας ὄνομα σεβαστὸν παρὰ τοῖς συμπολίταις· ἀλλὰ δὲν εἰμυρεσε νὰ καταπέσῃ τὴν Κυβέρνησιν, εἰς τὸ νὰ προνοήσῃ περὶ πάντων συνετῶς. Ἰδίως ἡ Κυβέρνησις περιέπεσεν εἰς τὸ λάθος τοῦ νὰ ἀρχίσῃ τὸν πόλεμον, ἀνευ τῆς ἀναγκαιᾶς χρηματικῆς προπαρασκευῆς, ἐξ οὗ προέκυψαν πολλὰ ἄτοπα ἐπιβλαβῆ εἰς τε τὸ κράτος καὶ τοὺς ἰδιώτας, διότι μετ' ὀλίγον ἠναγκάσθησαν νὰ καταφύγωσιν εἰς τὸ ὀλέθριον μέτρον τοῦ χαρτονομίσματος, τὸ ὁποῖον ἐπήγαγε πληγὴν καίριαν εἰς τὸ ἔμπόριον.

Δὲν θέλομεν ἐκθέσει τὰ καθ' ἕκαστα τοῦ πολέμου. Κατ' ἀρχάς ὁ κατὰ ξηρὰν στρατὸς τῶν Ἀμερικανῶν ἔπαθεν ἥττας ὅχι ἐντίμους, ἔπειτα ἠνῶρθωσεν τὴν ὑπόληψιν του, καὶ ἐπὶ τέλους ἐπέτυχε, τὴν 8 Ἰανουαρίου 1815, νίκην λαμπράν περὶ τὴν Νέαν Αὐρηλίαν. Τὸ δὲ ναυτικόν, καὶ τοι ἐξ εὐαριθμοτάτων συγκείμενον πλοίων, κατῴρθωσεν εἰς ὅλας αὐτοῦ τὰς συμπλοκάς ἢ νὰ ὑπερτηρήσῃ ἢ ἐνδόξως τουλάχιστον νὰ νικῇ. Τὸ περίεργον εἶναι ὅτι ὁ πρόεδρος Μαντισῶν προέτεινε εἰς τὸν Κλαίῦ νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ στρατοῦ, ἂν καὶ οὗτος οὐδέποτε ὑπῆρτεν στρατιωτικῶς. Ἀλλ' εἰς τὴν Ἀμερικὴν, αἱ αὐτοσχέδιοι αὐταίστρατηγαὶ εἶναι συχνόταται, καὶ εἶναι βέβαιον,

ὅτι ἄνθρωπος ἔχων τοιοῦτον νοῦν καὶ χαρακτῆρα ἠθελε φαυλῇ, περὶ τὴν διεξαγωγὴν τῶν ἐπιτηδαιοτέρων εἰς τὰς περιστάσεις στρατιωτικῶν ἐπιχειρήσεων, τοῦλάχιστον ἐνάμιλλος τῶν ἄλλων ἀξιωματικῶν ὅσους εἶχε τότε ἡ ὁμοσπονδία, καὶ ἀναμφιβόλως δὲν ἠθελε παραδοθῇ εἰς τοὺς ἐχθρούς, ὅπως συνέβη εἰς τὸν ἀντ' αὐτοῦ διορισθέντα στρατηγὸν Χούλλ. Ἀλλ' ἂν καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦτο ἦθελε περιποιήσῃ αὐτῷ μεγάλην παρὰ τοῖς πολλοῖς φήμην, ὁ Κλαίῦ δὲν τὸ ἐδέχθη, διότι ἐθεώρει ὅτι δύναται νὰ χρησιμεύσῃ πλείοτερον εἰς τὰ πολιτικὰ συμβούλια τῆς πατρίδος του. Ὅθεν ἔμεινε πρόεδρος τῆς βουλῆς, μεχρινοῦ, ἐπὶ τῇ μεσολαβήσει τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ρωσίας, ἠρχισαν αἱ περὶ εἰρήνης διαπραγματεύσεις. Τότε ὁ Κλαίῦ διωρίσθη εἰς τῶν ἐπὶ τούτῳ σταλέντων ὑπὸ τῆς Ἀμερικῆς πέντε πληρεξουσίων, εἰς Γάνδαν τῆς Βελγικῆς, ὅπου τῶντι ὑπεγράφη ἡ εἰρήνη περὶ τὰ τέλη τοῦ 1814, ἐπιφυλαττομένης τῆς ἐπικυρώσεως. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐπὶ τῶν διαπραγματεύσεων τούτων μόνος ὁ Κλαίῦ ἀντέστη εἰς τὸ παρὰ τῶν Ἀγγλῶν ἀπαιτηθὲν δικαίωμα τῆς ποταμοπολίτας ἐπὶ τοῦ Μισσισιπίου, ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ μέχρι τῶν πηγῶν. Οἱ σύντροφοί του ἠθελον νὰ ἐπιτρέψωσι τὸ δικαίωμα τοῦτο, διότι ἡ κοιλάς τοῦ ποταμοῦ τούτου ἦτο τότε ἔρημος· ἀλλ' ὁ Κλαίῦ, προβλέπων, ὅτι ἂν ἦτο τότε ἔρημος, ἐμελλεν ὁμοῦ ποτὲ νὰ καταστῇ, καθὼς τῶντι σήμερον ἤδη κατέστη, ἡ κυριωτέρα ἔδρα τῆς ἀμερικανικῆς δυνάμεως, καὶ ὅτι ἐκ τούτου ἡδύνατο νὰ προκύψωσι νέαι ἀφορμαὶ ἐρίδος πρὸς τὴν Ἀγγλίαν, ἐπέμεινε εἰς τὴν ἀπόρριψιν τῆς προτάσεως, μεγάλην οὕτω πρόσνεγκὼν τῇ πατρίδι ὑπηρεσίαν.

Ἔως οὗ φθάσῃ ἀπὸ Οὐάσιγκτῶνος ἡ ἐπικύρωσις τῆς συνθήκης, ὁ Κλαίῦ μετέβη εἰς Παρίσιον, ὅπου διέτριψε δύο μῆνας καὶ συνανέστραψεν μετὰ πολλῶν ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς Εὐρώπης, οἵτινες ἦσαν τότε ἐκεῖ συνηγμένοι. Εἰς τὴν πόλιν ταύτην ἐγνώρισε καὶ τὴν περίφημον Κ. Στάελ. Μαθὼν δὲ τὴν περὶ Νέαν Αὐρηλίαν νίκην, «τόρα», εἶπεν, «εἰμυρῶ νὰ ὑπάγω εἰς τὴν Ἀγγλίαν, χωρὶς νὰ ἐντραπῶ». Ταύτην τὴν ἐν Παρίσιον διατριβὴν του ἐνεθυμῆτο πάντοτε μὲ πολλὴν πόθον· ἐπαυλῆθε δὲ εἰς τὴν πατρίδα του διὰ τῆς Ἀγγλίας, ὅπου ἐπίσης ἐγνώρισε πολλοὺς τῶν μάλιστα διακεκριμένων ἀνδρῶν.

Ἀμα δ' ἐπιστρέψας εἰς τὴν Ἀμερικὴν, ἐξελέχθη πάλιν ἀντιπρόσωπος εἰς τὴν βουλὴν τῆς Ὁμοσπονδίας, ἥτις πάλιν ἀνηγόρευσε αὐτὸν πρόεδρον. Τότε ἐδέχθη νὰ θεραπευθῶσιν αἱ πληγαὶ τοῦ πολέμου. Ὁ ἐδέχθη νὰ ἐνδοκίμῃ αἱ ἀθλίαι κατάστασις, ἀλλ' εἶχε ἠθελῶν τινὰ, δι' οὗ τὰ ἔθνη τάχιστα ἀναλαμβάνουσι τὴν εὐδαιμονίαν των, ἦτο φιλεργὸς μέχρι μανίας καὶ χρηστότατος. Ἡ συνέλευσις ἐνσχολήθη ἀμέσως περὶ τὴν ἀνόρθωσιν τῆς δημοσίας καὶ τῆς ἐμπορικῆς πίστεως, περὶ τὴν βελτίωσιν τῶν ὁδῶν καὶ τῶν ἄλλων τρόπων τῆς ἐσωτερικῆς συγκοινωνίας, περὶ τὴν ἐμφύχωσιν τῶν τεχνουργιῶν, τὰ ὁποῖα κατ' εὐτυχίαν παρήχθησαν ἐν καιρῷ τοῦ πολέμου, ὅτε δὲν ἡδύνατο

νά ελθωσιν ἐξωθεν βιομηχανήματα. Εἰς ταῦτα πάντα συνατέλεσεν ὁ Κλαῖν μετὰ θαυμαστῆς δραστηριότητος καὶ πειθοῦς. Ἰδίως δ' ἐπωταγωνίστησεν εἰς τὰς συζητήσεις τὰς περὶ τραπέζης καὶ τῶν πολυαριθμῶν αὐτῆς υποκαταστημάτων, δι' ὧν ἤλπισε νὰ ἐμψυχώσῃ τὰς ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις. Διὰ δὲ τῶν δημοσίων ἔργων σκοπὸν εἶχε νὰ ἐπιταχύνῃ τὰς ἐκχερώσεις, νὰ καταστήσῃ προσιτὰς εἰς τοὺς κατοίκους τῆς παλαιᾶς καὶ εἰς τοὺς ἀπὸ Εὐρώπης προσερχομένους ἀποίκους τὰς εὐφόρους γαίαις τῆς δύσεως, τῆς ὁποίας ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ πρωϊμώτατος διέκρινε τὴν θαυμαστὴν ἀνάπτυξιν. Ἐπὶ τούτῳ προσεκάλεσε τὴν ἐγκρίσιν τῆς δημοσίου δαπάνης κατασκευῆς Ἑθνικῆς Λεωφόρου ἀπὸ Οὐάσιγκτον μέχρι τῶν ἀπωτάτων ὀχθῶν τοῦ Μισισσιππι, ἥτοι ἀπὸ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς. Τελευταῖον διὰ τῆς τελωνιακῆς νομοθεσίας ἠγωνίσθη νὰ προστατεύσῃ τὰ ἐγγύρια τεχνουργεῖα καὶ νὰ ἀναδείξῃ αὐτὰ ἐνάμιλλα ἐκείνων τὰ ὁποῖα ἐθαύμαζεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ εἰς τὰς κάτω χώρας.

Ἐν μέσῳ δὲ τῶν μεγάλων αὐτῶν ἐσωτερικῶν ζητημάτων προέκυψε καὶ ἐν ζήτημα ἐξωτερικόν, περὶ τὴν λύσιν τοῦ ὁποίου ὁ Κλαῖν ἠτύχησε νὰ θέσῃ τὰς βάσεις τῆς ὅλης μετέπειτα πολιτικῆς τῶν Ὁμοσπόνδων πολιτειῶν, ὡς πρὸς τὴν λοιπὴν Ἀμερικανικὴν ἥπειρον. Ὁ λόγος ἦτο περὶ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἰσπανικῆς Ἀμερικῆς. Ὁ Ναπολέων, ἐμβαλὼν εἰς τὴν Ἰσπανίαν, εἶχε προκαλέσει τὴν ἐπανάστασιν τῶν ἀρχαίων χωρῶν, ὅσας ἡ Ἰσπανία κατέχεν ἐν τῷ νέῳ κόσμῳ· ἀλλ' αἱ χώραι αὗται δὲν ἐπανεστήσαν διὰ νὰ ὑπερασπισθῶσι τὸν ὑπὸ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ κατακτητοῦ καθιερωθέντα κυριαρχίαν των· ἐπανεστήσαν ὑπὲρ τῆς ἰδίας ἀνεξαρτησίας. Ἀπὸ τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου μέχρι τῆς Ὀρνίου ἄκρας μία κατὰ τοῦτο ὑψώθη φωνή, ἡ ἑκβασίς ὅμως τοῦ ἀγῶνος ἀπέβη διάφορος κατὰ τὰς διαφόρους χώρας. Μετὰ τὴν ἐν ἔτει 1815 συνομολογηθεῖσαν ἐν Εὐρώπῃ εἰρήνην, ἡ Ἰσπανία ἐράνη κατισχύσασα ἐπὶ τινὰ χρόνον τῶν κυριωτέρων αὐτῆς ἀποικίων· ἀλλ' ἡ ἐκρηγνύουσα πυρκαϊὰ ἦτο ἐξ ἐκείνων, αἵτινες δὲν σβέννυνται. Ἡ Ἰσπανία ἠδύνατο νὰ ἐξοντώσῃ τοὺς ἐπαναστάτας, ἀλλ' ὄχι πλέον νὰ τοὺς καθυποτάξῃ. Πρὸς βορρᾶν, ὁ Βολιβάρς, ὁ Γουαρθελούπας καὶ ἄλλοι τινὲς ἡρωϊκοὶ ἀρχηγοὶ μετὰ κόπου ἀνθίσταντο· μεσημβρινώτερον δὲ, οἱ παρὰ τὸν Πλάταν ποταμὸν ἀγωνιζόμενοι ἦσαν εὐτυχέστεροι ὁπωςοῦν. Αἱ ὁμόσπονδοι πολιτεῖαι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μείνωσιν ἀδιάφοροι πρὸς τοὺς ὑπὲρ ἐλευθερίας ἐκείνους ἀγῶνας, διότι οἱ γείτονές των ἐμιμοῦντο τὸ παράδειγμα αὐτῶν. Ὄθεν ὁ Κλαῖν, ἐν τῇ συνόδῳ τοῦ 1816—1817, ἐκήρυξεν ἀναφανδὸν τὴν ὑπὲρ τῶν ἐπαναστατῶν συμπάθειάν του, ἀντιστάς εἰς τὴν παραδοχὴν τοῦ νομοσχεδίου, δι' οὗ προέβλεπε ν' ἀπαγορευθῇ εἰς τοὺς Ἀμερικανοὺς πολίτας νὰ πωλῶσι πλεῖον εἰς τοὺς ἐπαναστάτας. Εἰς τὴν ἀκόλουθον σύνοδον, ἐνέηργε καὶ ἐλάλησε κατὰ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, ἡ δὲ συνδρομὴ ἦν παρῆχεν εἰς τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν πάλαι Ἰσπανικῶν ἀποικίων ἐπιδόξεν πολλὴν ἐντύπωσιν καὶ ἐν τῷ τῶν Ὁμοσπόνδων πολιτειῶν καὶ ἐκτός. Ὁ τότε

πρόεδρος τῆς συμπολιτικῆς Μονρόης, ἀντιθέτων τὴν ὀριστικὴν τοῦ ζητήματος λύσιν, προέτεινε νὰ σταλῶσιν ἐπὶ τόπου ἐπιτροπαι, ἵνα πληροφορηθῶσι τὰ κατὰ τὰς νέας δημοκρατίας καὶ μελετήσωσιν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὰ κατὰ τοὺς κατοίκους αὐτῶν καὶ μέχρι τίνος εἶναι ἐπιτήδαιοι πρὸς τὴν πολιτικὴν ἐλευθερίαν. Ὁ Κλαῖν ἐξεναντίας ἀπήτει ὥστε αἱ ὁμόσπονδοι πολιτεῖαι νὰ ἀναγνωρίσωσιν ἀμέσως τὰς δημοκρατίας ἐκείνας, διότι μόνον ἡ ἀναγνώρισις ἠδύνατο νὰ ἀποβῇ χρήσιμος εἰς αὐτάς καὶ νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς αὐτάς θάρρος. Ἡ δὲ εὐλόγως, ὅτι ἡ ἐν Μεδρίτῳ αὐλὴ δὲν εἶχε δίκαιον νὰ παραπενοθῇ διὰ τοῦτο, διότι αἱ ὁμόσπονδοι πολιτεῖαι δὲν ἐμελλον νὰ ἀναγνωρίσωσιν εἰμὴ τὰς δημοκρατίας ὅσαι ἦσαν πραγματικῶς ἀνεξαρτητοὶ καὶ εἶχον ἀναγκάσει τὰ Ἰσπανικὰ στρατεύματα νὰ ἐκχωρήσωσι. Τῶντι ὁ Κλαῖν δὲν ἔλεγε νὰ ἀναγνωρίσωσιν ὅλας τὰς δημοκρατίας, ἀλλὰ κατὰ τὸ παρὸν μόνον τὰς περὶ Πλάταν χώρας, διότι αὗται ἦσαν πραγματικῶς ἀνεξάρτητοι. Πιέτεινε λοιπὸν νὰ σταλῇ πρέσβυς εἰς τὰς περὶ Πλάταν ἀνεξαρτήτους ἐπαρχίας. Ἡ πρόταξις του ἀπερρίθη, ἀλλ' ὁ λόγος του ἐπιδόξενε τοσαύτην ἐντύπωσιν, ὥστε πρόδῃλον κατέστη ὅτι αἱ ἀρχαὶ του θέλουν προσεγγῆς θριαμβεύσει. Ἡ σύνοδος τοῦ ἐπομένου ἔτους, 1818—1819, δὲν ἐμελλε νὰ διαρκέσῃ εἰμὴ 3 μῆνας μόνον, διότι εἰς τὴν Ἀμερικὴν ἡ βουλὴ συνέρχεται μὲν κατ' ἔτος, ἀλλὰ παρ' ἐνιαυτὸν δὲν συνεδριάζει εἰμὴ 3 μῆνας, καὶ αὕτη ἡ παρ' ἐνιαυτὸν σύνοδος ὀνομάζεται βραχεῖα σύνοδος· παρκατὸς τούτου ὑπῆρχον ἄλλαι πολλαὶ καὶ κατεπεύγονται ὑποθέσεις, ὥστε δὲν ἦτο δυνατόν οἱ ἀντιπρόσωποι ν' ἀσχοληθῶσιν εἰς τὰ περὶ τῶν ἀποικίων. Ὁ Κλαῖν περιορίσθη νὰ εἴπῃ, ὅτι δὲν σιωπᾷ περὶ τούτου εἰμὴ ἐξ ἀνάγκης καὶ ὅτι, ἅμα εὐκαιρήσῃ ἡ βουλὴ, θέλει ἐπαναλάβῃ τὴν πρότασίν του. Τῶντι τὴν ἐπανελάβε κατὰ τὴν ἀκόλουθον σύνοδον καὶ ἡ βουλὴ, παρὰ τὴν θέλησιν τῆς κυβερνήσεως, ἀπεδέχθη ἤδη τὴν γνώμην τοῦ Κλαῖν. Ὁ πρόεδρος ἀντέστη, διότι ἐφοβείτο φαίνεται μὴ περιπλέξῃ τὴν Ὁμοσπονδίαν εἰς ἔριν πρὸς τὴν ἱσρὰν τῶν βασιλέων τῆς Εὐρώπης συμμάχων. Ἀλλ' ὁ Κλαῖν ἔφερε πάλιν εἰς μέσον τὸ ζήτημα, μετὰ λαμπρᾶς εὐγλωττίας, ἐν ἀρχῇ τοῦ 1821, καὶ τῇ 10 Φεβρουαρίου προέτεινε εἰς τὴν βουλὴν ν' ἀποφανθῇ, ὅτι τὸ Ἀμερικανικὸν ἔθνος εὐχεσται τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ἀγῶνων οὓς καταβάλλουσιν αἱ πάλαι Ἰσπανικαὶ ἀποικίαι ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ ἀνεξαρτησίας των, καὶ ὅτι ἡ βουλὴ εἶναι πρόθυμος νὰ ὑποστηρίξῃ τὸν πρόεδρον, ἐὰν οὗτος κρίνῃ εὐλόγον νὰ ἀναγνωρίσῃ τὰς νέας πολιτείας· διότι δὲν προέκειτο ἤδη περὶ Πλάταν μόνον, τὸ μέγιστον μέρος τῆς μεσημβρινῆς Ἀμερικῆς εἶχεν ἀποβάλῃ τοὺς Ἰσπανοὺς. Ἡ πρόταξις ἐγένετο δεκτὴ διὰ ψήφων 87 κατὰ 68. Ὁ Κλαῖν ἐθριάμβευεν, οὐδ' ἦτο πλέον δυνατόν ν' ἀντισταθῇ ἡ κυβερνήσις· καὶ μετὰ τινὰς ἡμέρας ὁ πρόεδρος ἐπεμψεν εἰς τὴν βουλὴν διάγγελμα, δι' οὗ ἀναγνώριζε τὰς νέας δημοκρατίας, αἵτινες ἐμελλον εἰς τὸ μετέπειτα ἐπὶ τοσοῦτον νὰ ψεύσωσι τὰς ἐλπίδας τῶν φίλων των. Ὁ δ' αὐτὸς πρόεδρος Μονρόης, ὑπὸ τῆς κοινῆς γνώμης καταναγκασόμενος, ἐκήρυττε, κατὰ τὸ ἀκό-

λουθον ἔτος, διὰ τοῦ ἐτήσιου διαγγέλματός του, ὅτι αἱ ὁμόσπονδοι πολιτεῖαι θέλουν θεωρήσει ὡς προσβολὴν κατ' αὐτῶν γενομένην πᾶν ἐπιχείρημα τῶν Εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων πρὸς ἀνθρώπων τοῦ ἀποικιακοῦ συστήματος, ὅπουδήποτε τῆς Ἀμερικῆς οἱ κάτοικοι ἤθελον ἀφ' ἑαυτῶν τὸ καταργήσει.

Ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ὁ Κλαῖν ἐπενήργησεν εἰς τὴν τύχην τοῦ ὅλου κόσμου. Ἡ ἀνεξαρτησία τῆς Ἀμερικῆς συνεπληρώθη, ἐντεῦθεν δὲ ἡ δύναμις τῶν ὁμοσπόνδων πολιτειῶν καὶ ἠύξησε πολὺ, καὶ ἐτι μᾶλλον θέλει αὐξήσῃ. Σήμερον αἱ πολιτεῖαι αὗται εἶναι αἱ προστάτιδες τοῦ νέου κόσμου, κύριος οἶδεν ἂν αὐτοὺς δὲν γίνωσι κυρίαρχοι αὐτοῦ. Τὰ πάντα ὑποδεικνύουσιν ὅτι κατασκευάζεται αὐτόθι νέες τις Βριάνρεως κρατῶν διὰ μιᾶς χειρὸς τὸν μεσημβρινὸν πόλον, διὰ τῆς ἐτέρας τὴν βορείον, καὶ συνέχων τὸν γήραιον κόσμον, πρὸς ἀνατολάς τε καὶ πρὸς δυσμὰς, δηλαδὴ ἐνθεν μὲν τὴν Εὐρώπην, ἐνθεν δὲ τὴν Σινικὴν καὶ τὴν Ἰαπωνίαν. Σήμερον καὶ τὰ παιδιάρια αὐτὰ τῶν ὁμοσπόνδων πολιτειῶν τρέφουσι τοιαύτην περὶ τῆς πατρίδος των ἐλπίδα καὶ θεωροῦσιν ἄφευκτον τὴν ἐκπλήρωσίν της, ἀπαραλλάκτως καθὼς οἱ νεανίαι Ῥωμαῖοι, ἐπὶ Φαβίου καὶ Παύλου Αἰμιλίου, ἦσαν πεπεισμένοι, ὅτι βαίνουσι πρὸς τὴν κυριαρχίαν τοῦ κόσμου.

Μέχρι τοῦδε εἶδομεν τὸν Κλαῖν χωροῦντα ἀκαταπύστως πρὸς τὰ πρόσω περὶ τὰς πολιτικὰς αὐτοῦ δοξασίας· δὲν εἶναι βεβαίως δημαγωγός, εἶναι πολιτικός ἀνὴρ συνετός, ἀλλ' οὐδὲν ἥττον, παρίσταται ὡς ἄνθρωπος βλέπων ποῦ πρέπει νὰ βαδίσῃ ἡ δημοκρατία εἰς τὴν ἀνῆκε καὶ ἀναλαμβάνων νὰ γίνῃ πρὸς κοπος αὐτῆς ἡ ὁδηγός. Ἀπὸ τοῦδε ὁ ἀνὴρ μεταβάλλει τὰξιν καὶ σύστημα. Ἀφοῦ ὑπέδειξεν εἰς τὸ ἔθνος τοῦ τὸν δρόμον τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ ἀκολουθήσῃ, ἀφοῦ ἠνέωξε τὸν δρόμον τούτου, τόρᾳ ἀγωνίζεται νὰ ρυθμίσῃ τὴν πορείαν του, ἵνα μὴ ἀποβῇ αὕτη θεωρητικὴ καὶ ἀτκατος· ὅθεν τοῦ λοιποῦ θέλομεν ἰδεῖ τὸν Κλαῖν μετριάζοντα τὴν ὁρμὴν τοῦ ἔθνους ἐκείνου καὶ ἐνίοτε ἀγωνιζόμενον νὰ τὴν ἀναχαίτῃ.

(Ἀκολουθεῖ.)

Ο Κ. ΔΑΒΙΔ

(ἐξ Ἀγγερίας.)

M. DAVID

(d' Angers.)

Ἐσχάτως ἐσκήρτησαν αἱ Ἀθηναίαι εἰς ἤχον πρὸ αἰώνων σιγήσαντα ἐν αὐταῖς, ἤχον σμίλης γλυφούσης ἐνα τῶν σμίλης ἀξιώτερων πολιτῶν, τὸν ἀρχαῖον Κανάρην, καὶ ἡ ἡχώ ἐκπεπληγμένη ἐφαίνετο ψιθυρίζουσα τὸ ἄσμα τοῦ Φειδίου. Ὄταν οἱ Ἀθηναῖοι, εἰς ἀγενοὺς σφυκοφαντίας πειθόμενοι, ἐξώριζον τῆς πόλεως των τὸν

μετὰ τὸν Περικλῆ μεγαλοφυέστερον τῶν συμπολιτῶν αὐτῶν, τὸν ἐνδοξον αὐτῶν ἀριστοτέχνην, δὲν ἤξευρον, εἰς τὴν ἔρημον Ἠλιακὴν ἀκτὴν ὁ ἀπατρίς τὸ βῆμα πλανῶν, ὑπὸ ποίῳ ἐπιέζετο πικρῶν λογισμῶν, πῶς ἐκλινεν ὑπὸ τὴν θλίψιν τὴν ἄλλοτε ὑπὸ δάφνας κύπτουσαν κεφαλὴν του, πῶς αἱ ἀνεκτέλεστοι ἀντιλήψεις του, αἱ εἰς ἀγωνίαν καταδικασμέναι ἰδέαι του, κατεβίβρωσκον τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ὁ δὲ κόσμος τῶν ὑπερφῶν του πλασμάτων, τῶν θεῶν οὓς ἡ γλυφίς του κατεβίβασεν εἰς τὴν γῆν, τῶν ἀνδρῶν, οὓς ἀνεδίδασκεν εἰς τὸν οὐρανόν, πῶς ἐνίοτε, περιστοιχίζων αὐτὸν εἰς τὸ φῶς τὸ μελαγχολικόν τῆς σελήνης, τῷ ἔλεγε κατηφές, ὅτι ὄναρ ἡ δόξα, ὅτι κύμα διαρρέον ἡ τῶν ἀνθρώπων εὐγνωμοσύνη. Ἐνῶ δ' ἐξέτεινε ἐκείνος τρεμούσας τὰς χεῖρας πρὸς τὰ λαμπρὰ ἐκείνα φαντάσματα, πρὸς τὰ φίλα τῆς καρδίας του τέκνα, διελύοντο αὐτὰ ὡς νεφέλαι καὶ τὸν διέφευγον, μέχρις οὗ ἐν μέσῳ των τῷ ἐπεφάνη μορφὴ ἀγνώστου εἰς τὴν γῆν μεγαλοπρεπείας, καταπλήξασα τὴν διανοίαν του καὶ νέου πληρώσασα αὐτὸν ἐνθουσιασμοῦ, καὶ μετ' οὗ πολὺ ἡ Ἑλλάς πᾶσα, καὶ οἱ μεταμελούμενοι Ἀθηναῖοι προσεκύνησαν μετ' εὐλαθείας καὶ θαυμασμοῦ εἰς τὴν Ὀλυμπίαν τὸ ἔργον τοῦ μεγάλου τεχνίτου, τὸν πατέρα τῶν θεῶν καὶ ἀνθρώπων.

Σήμερον αἱ Ἀθηναίαι αὗται δέχονται τὸν ἐξόριστον τεχνίτην, καὶ δύνανται ἐπὶ τοῦ λόφου τῆς Πνυκός, ἡ ὑπὸ τὰς στήλας τοῦ Παρθενῶνος νὰ τὸν ἰδῶσιν, εἰς τὸν ἀπαλὸν βραχίονα στηριζόμενον νέας κόρης, τῆς μόνης παραμυθίας του ἐν τῇ ἐξορίᾳ, μὲ κακυφίαν δὲ τὴν κεφαλὴν, πλανῶντα τὸ βλέμμα εἰς τὸ κενόν, καὶ ὡς ζητοῦντα τὴν μεμακρυσμένην πατρίδα καὶ τὰ προσφιλῆ ὄντα εἰς ἧ ἁίσθησις καὶ ἡ φαντασία του ἐνεφύσησαν ζῶν ἐνδοξον. Ὄταν τὸ τεθλιμμένον του βλέμμα ἀναπαύεται ἐπὶ τὰ περιστοιχίζοντα αὐτὸν ἀρχαῖα ἀριστουργήματα, τότε φαίνεται χαρὸς ἀκτίς φαιδρύνουσα τὴν μορφήν του, διότι ἐν αὐτοῖς ἀναγνωρίζει ἀριστουργήματα ἀδελφῆς μεγαλοφυίας, μελετήματα τῆς νεότητός του, καὶ ὅλης του τῆς ζωῆς ἐντυπώματα, ἀλλὰ συγχρόνως αἰσθάνεται καὶ λύπη πιέζει τὴν καρδίαν του, διότι ἡ θέα των κινεῖ ἐν αὐτῷ τὴν χορδὴν τῆς μεγαλοφυΐας· ἀλλ' ἡ χεὶρ του μάτην ζητεῖ τὴν ἀπύσαν γλυφίδα της, ἀλλὰ τὸ ἐργοστάσιόν του, πλήρες ἡμέρων ἀριστουργημάτων, μένει ἔρημον, οὐδ' ἀκούει τὸν κρότον τῆς ἀκαμάτου αὐτοῦ σμίλης, ἀλλὰ τὸ λυπηρότερον καὶ δι' ἐκείνον καὶ δι' ἡμᾶς, τὸ περιέχον ἐν ᾧ ἤ, οὐ μόνον δὲν προκαλεῖ καλλιτεχνικὰς ἐμπνεύσεις, ἀλλὰ καὶ φονεύει αὐτὰς ὑπὸ τὸ ψῆχος τῆς ἀμαθοῦς ἀδιαφορίας.

Ὁ καλλιτέχνης οὗτος εἶναι ὁ Γάλλος Δαβίδ, ἐξ Ἀγγερίας τῆς ἐν Βανδέξ· υἱὸς ἀπλοῦ λεπτουργοῦ, ἡσθάνθη παιδιόθεν τῆς τέχνης τὴν ἱερὰν ἐμπνευσίν, καὶ ἀνδρείως παλαίσας πρὸς τὴν πενίαν καὶ πρὸς τὴν ἰσχυρογνωμοσύνην τοῦ πατρὸς του, ὅστις ἐκ θλίβε-
ρας ὁδηγούμενος παίρας τὸν ἀπέτρεπε νὰ ἐναγκαλισθῇ ἐπάγγελμα ἀμείψαν τοὺς ἀγῶνας αὐτοῦ διὰ πτωχείας καὶ ἀδοξίας, ἐσπούδασε τὰς γραφικὰς τέχνας, ἰδίως δὲ τὴν γλυπτικὴν, κλοπιμαίως κατ' ἀρχάς, καὶ ἐπειτα, τῇ πατρικῇ ἀδείᾳ, μετὰ δὲ τὴν πρώτην καὶ τα-

χειαν επιτυχίαν του, ως υπότροφος τῆς πόλεως τῆς γεννήσεώς του ἐν Παρίσις καὶ τέλος ως υπότροφος τῆς Γαλλικῆς ἀκαδημίας ἐν Ρώμῃ. Ἐνταῦθα μέγαν διδάσκαλον ἔλαβε τὸν Καννόβαν, καὶ ἐτι μείζονα ὅλα τῆς ἀρχαίας τέχνης τὰ θαύματα, τὰ συσσωρευμένα εἰς τὰ Μουσεία τῆς Ρώμης καὶ τῆς Νεαπόλεως, καὶ εἰς τὰς νεκροπόλεις τοῦ ἀρχαίου κόσμου, τὴν Πομπηϊαν καὶ τὸ Ἡράκλειον. Εἰς τὸ σχολεῖον τοῦτο ἐσπούδασε τὴν ἐντέλειαν τῆς μορφῆς, ἢ μᾶλλον ἀνέπτυξε καὶ ἐκκρόνισε τὸ ἐν ἐαυτῷ ἐνυπάρχον αἰσθημα τοῦ καλοῦ, κατὰ τοῦτο γενόμενος ὁπαδὸς τῶν ἀρχαίων, ὅτι τὸ μὲν αἰσχροὺν ἀπέκρουεν ὡς ἀπῶδον εἰς αὐτὸν τὸν τῆς τέχνης σκοπὸν, τὸ δὲ καλὸν ἦν ἡ δινεκὴς σπουδὴ καὶ λατρεία του.

Ἐμπνεόμενος ὁμως ὑπὸ τῆς ἀρχαίας καλλιτεχνίας ὡς πρὸς τὸν θεμελιώδη αὐτῆς χαρακτήρα, δὲν ἐνόμισεν ἀναγκαῖον νὰ δεσμεύσῃ ἐντελὺς εἰς αὐτὴν τὸ αἰσθημα καὶ τὴν φαντασίαν του, καὶ καιροὺς καὶ ἤθη παραγωνρίζων, ν' ἀπομιμῆται δουρικῶς συνθέσεις οὐδὲν λεγούσας εἰς τῶν νεωτέρων τὰς πεποιθήσεις, καὶ νὰ σωματοποιῇ διὰ τοῦ χαλκοῦ καὶ τοῦ λίθου αὐτὰς αἰτινας ἀπέθανον μετὰ τοῦ ἀρχαίου κόσμου. Ἡ δοξασία του ἦτον, ὅτι ὁ καλλιτέχνης, ἀν θέλῃ ἀληθῶς νὰ ἐπενεργήσῃ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του, πρέπει νὰ ἀνήκῃ εἰς τὴν ἐποχὴν του, καὶ ταύτης νὰ ἐκφράζῃ τὸν χαρακτήρα καὶ τὴν μορφήν, ἀλλ' ἀνάγων ταῦτα εἰς ἰδανικὸν κάλλος, ὅπερ εἶναι πασῶν τῶν ἐποχῶν. Ἡ γλυπτικὴ, ἰδανικὰ παριστῶσα ἀντικείμενα, καὶ ἰδιότροπον φαντασίαν ὑπηρετοῦσα, δύναται νὰ ἀποδῇ εἰς χαριέστατον κόσμημα, καὶ τὸν θαυμασμόν νὰ ἐλκύσῃ διὰ τὸ κάλλος τῆς. Ἀλλ' εἰς διαιώνουσιν μεγάλων ἀρετῶν, πατριωτικῆς ἀροσιώσεως, εὐεργετημάτων εἰς τὴν ἀνθρωπότητα καθιερωμένη, ἐξευγενίζεται εἰς ἱερὰν λειτουργίαν, ἀνκλαμβάνει τὸ ἀξίωμα τῆς ὑπερτάτης δικαιοδοτίας, ἥτις ἀπονέμει ἀθανασίαν εἰς τοὺς ἀθανασίας ἀξίους.

Οὕτως ἐνόησε τὴν κλῆσιν τῆς τέχνης του ὁ Κ. Δαβίδ, καὶ διὰ τοῦτο, ἐκτὸς ἐνὸς Ἀχιλλέως, εἰς δὲ Νηρηΐς προσφέρει περικεφαλαίαν, καὶ ἐνὸς Ἑπαμεινώνου, ἀποσπῶντος τὸ βέλος ἀπὸ τὴν πληγὴν του, δὲν ἐμετάλλευσε τὴν συμβολικὴν μόνον ἀξίαν δυναμένην ἤδη νὰ ἔχῃ μυθολογίαν, οὐδὲ τὴν μακρὰν ἡμῶν κειμένην ἀρχαίαν ἱστορίαν, ἀλλὰ τὸ κύρος καὶ τὸ βραβεῖον τῆς γλυφίδος του ἐχορήγησεν εἰς τοὺς συγχρόνους μεγάλους ἀνδρας, οἵτινες παρ' αὐτῷ δὲν ἐλίσσονται εἰς πλουσίας καὶ ζωγραφικὰς πτυχὰς, οὐδὲ ἐπιδεικνύουσι τὸ κάλλος τῶν γυμνῶν τῶν μελῶν. Ταῦτα ἦσαν πολύτιμα βοηθήματα ἃ ὁ ἀρχαῖος βίος καὶ αἱ ἀρχαῖαι ιδέαι παρείχον εἰς τοὺς Φειδίας καὶ Πραξιτέλεις. Οἱ ἥρωες τοῦ Κ. Δαβίδ φέρουσι τὸν στενὸν καὶ ἄχαριν ἐπενδύτην, τὸν ἀλύγιστον λαϊμοδέτην· ἀλλὰ τοῦτο μάλιστα εἶναι ἐν τῶν κατορθωμάτων τοῦ μεγαλοφυοῦς τεχνίτου, ὅτι αἱ περιστάσεις του εἰσὶν ἀληθεῖς συγχρόνως καὶ ἰδανικαί, ὅτι ἐν τῇ ἀγενεστάτῃ μορφῇ, δι' αἰσθήσεως ἥτις κυρίως διακρίνει τοὺς μεγάλους τεχνίτας, ἀνακαλύπτει πάντοτε τὴν ἀρχικὴν τῆς ἀριστοτέχνου πλάσεως πρόθεσιν, καὶ αὐτὴν ἐκφράζει μεγαλοφυῶς, ὥστε, ἡ πεζωτέρα, ἢ ἥττον γλυπτικὴ

μορφή, ἐξέρχεται τῆς γλυφίδος του ὁμοιοτάτη ἐνταῦς τῷ καὶ εὐγενεστάτῃ. Ὁ Κ. Δαβίδ εἶναι γλύπτης αὐτόχρημα ποιητῆς, γνωρίζων ὅτι ἡ ποίησις δὲν συνίσταται εἰς τινὰ παραδεδομένον σύμβολον, καὶ εἰς τινὰς θέσεις θεατρικῶς ἐπιδεικτικὰς, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐμφανίζεται ἐν τῇ ψυχῇ ἥτις ἐπιπνέει ἐπὶ τῶν λιθίνων μορφῶν, νὰ ἐλέγχῃται ἐν ταῖς πράξεσιν ἃς ἐκφράζουσιν αἱ συνθέσεις. Καὶ τῷ ὄντι παρ' αὐτῷ τὰ συμπλέγματα εἰσὶν, ἀφελῇ μὲν πάντοτε, κατὰ τῆς ἀρχαίας τέχνης τὸ εὐγενὲς παράδειγμα, τὴν πλήρη ἀτομικὴν ἀνάπτυξιν ἐκάστου τῶν ζώδιων θηρεύοντα, ἀλλὰ συγχρόνως δραματικώτατα κατὰ τὴν ἀντίληψιν καὶ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν. Ἐν τῷ βίῳ ἐκάστου τῶν ἡρώων του ἐκλέγει πάντοτε τὸ ποιητικώτατον τῶν ἐπεισοδίων, τὴν εὐγενεστάτην ἢ δραστηριωτάτην πράξιν, καὶ ἐκφράζει αὐτὸ μετὰ ζωηρᾶς αἰσθησεῶς τε καὶ φαντασίας, ἥτις δὲν ἔχει ἀνάγκη νὰ δανείζηται τῆς ἀρχαιοῦς τὰς στερεοτύπους εἰκόνας, ἀλλ' ἀνευρίσκει τῶν σχέσεων τοῦ νέου βίου τὴν ποίησιν καὶ ἐκφράζει αὐτὴν ἐξαισίως. Οὕτω παρ' αὐτῷ ἡ νίκη δὲν

Δαβίδ ὁ ἐξ Ἀλγερίας.

κρατεῖ σμίλιν, οὐδὲ χαράττει τὸ ὄνομα τοῦ νικητοῦ ἐπὶ τῆς κλασικῆς καὶ ἀπρηχαιωμένης ἀσπίδος· ἀλλ' ὡς ἀνδροπρεπῆς θυγάτηρ τῶν μαχῶν, ἐν αἷς τὸ ἔργον τοῦ κεραυνοῦντος πυροβολικοῦ συμπληροῖ τὸ πεζικὸν ἐφορμοῦν προτεταμέναις ταῖς λόγχαις, ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ στρατηγοῦ Συχέτου κρατεῖ πυροδόλον, καὶ ἄκρα τῇ αἰχμῇ γλύφει τὸ ὄνομά του ἐπὶ κανονίου.

Τὸ ἔργον δὲ ὁ κυρίως ὁ Κ. Δαβίδ προέθετο δι' ὅλου τοῦ βίου του καὶ δι' ὅλης τῆς τέχνης του, ἥν νὰ δοξάσῃ τὴν ἀρετὴν, καὶ μάλιστα τὴν πατριωτικὴν, καὶ ν' ἀποδώσῃ ἀθανασίαν τοῖς ἀθανασίας ἀξίοις· δι' ὃ καὶ ἀνεδείχθη ὁ ἐπὶ λίθου καὶ χαλκοῦ βιογράφος, ὁ γλύπτης Πλούταρχος ὅλων τῶν ἀνδρῶν τῶν δικαίως διαπρεψάντων ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, ὅλων ἀκόμη τῶν ἀφανῶν ἀρετῶν, ὅσαι ἐκ τύχης ἢ μετριοφροσύνης κρύπτονται εἰς τὸ σκότος, εἰ καὶ ἀξίαι τοῦ φωτός. Τὸ μέγιστον τῶν ἔργων του, ἀρκοῦν αὐτὸ μόνον ν' ἀπαθανάτισῃ ἕκαστον καλλιτέχνην, ἔχον δὲ πρὸς τὰ λοιπὰ προϊόντα του ὡς ἡ κόσμησις τοῦ Παρθενῶνος εἶχε πρὸς τὰ λοιπὰ τοῦ Φειδίου καλλιτεχνήματα, εἶναι

ὑπερτάτη ἐκφρασις τῆς τάσεως τῆς γλυφίδος του, εἶναι τὸ αἶτωμα τοῦ ἐν Παρίσις Πανθέου, οὗ τὴν ὑπόθεσιν χαρακτηρίζει ἡ ἐπ' αὐτοῦ ἐπιγραφή· «Τοῖς μεγάλοις ἀνδράσι ἢ πατρίσι εὐγνωμονοῦσα». Ἐκτὸς δὲ τούτου εἰς συμπλέγματα μείζονα ἢ ἐλάσσονα, ἀγάλματα λίθινα ἢ χαλκᾶ, ἀνέγλυφα καὶ προτομαί, καὶ κεφαλὰς ἐν ὄπλῳ, ἀπετύπωσε πάντας τοὺς ἐπιφανεῖς ἀνδρας οὐ μόνον τῆς Γαλλίας, ἀλλὰ τῆς Εὐρώπης καὶ αὐτῆς τῆς Ἀμερικῆς, μεθ' οὗ ζήλου ὁ βοτανικὸς ἢ ὁ ἀρχαιολόγος περιηγεῖται συνάγων τὰ περιεργὰ τῆς ἐπιστήμης του, ἀπαρτίζων καὶ αὐτὸς δι' ὅλης τῆς

Γαλλίας, προσεκτάσας καὶ εὐπορίαν διὰ τῶν ἔργων του, καὶ μετεχειρίζετο αὐτὴν οὐ μόνον ὅπως ἀναζητῇ μέχρι τῶν ἐσχάτων τῆς Εὐρώπης τὰ πρωτότυπα του, ἀλλὰ καὶ πολλάκις εἰς τὴν εὐφυΐαν ἢ τὴν ἀρετὴν ἐξέπραξε τὴν εὐλάβειάν του, δαπανηρὰ ἔργα του πολλάκις αὐταῖς προσφέρων, ἢ ἄλλοτε διὰ τῆς τέχνης του εἰς βοήθειαν σπεύδων τῶν ἀναξιοπαθούντων. Οὕτως οὐ μόνον τοὺς Βασιγκτώνας ἐγλύψε καὶ τοὺς Λαφαυέτας, τοὺς Σατωβριάνδας, τοὺς Λαμαρτίνους, τοὺς Ἀραγῶ, οὐ μόνον εἰς Γερμανίαν ἀπήρχετο ἀναζητῶν τὸν Σχίλλερν, τὸν Γαίτην καὶ τὸν Οὐμβόλδον, εἰς Ἀγ-

Προτομή τοῦ Καραγιάν.

Εὐρώπης πλήρη συλλογὴν μεγάλων ἀνδρῶν, στρατηγῶν, πολιτικῶν, ἐπιστημόνων, συγγραφέων καὶ ποιητῶν τὸν Ροσσίνην, τὸν Παγανίνην, ἀλλὰ μαθὼν ὅτι ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως, εἰς προσβολὴν φρουρίου, ἐν ᾧ ὁ Θεὸς εἶναι αὐτὸς ὁ ποιήσας τὰς πλείστας μεγαλοφυεῖς λόγος ἀναβὰς εἰς τὸ ῥῆγμα, φοβηθεὶς ἐπέσεν ὅλος κεφαλὰς· διότι τῷ ὄντι μεγαλοφυεῖς τὰς ἐποίει καὶ ἐπὶ τῶν χαρακτήρων των, οἵτινες εἰσὶν ἀνεπὶληπτοὶ κατὰ τὴν ὁμοιότητα, ἐπιφαίνεται πάντοτε τὸ ἥθος καὶ ὁ χαρακτήρ των, ἡ ψυχὴ καὶ τὸ πνεῦμά των.

Ὁ πένης τοῦ χειρωνακτοῦ υἱός, γενόμενος τεχνίτης ἐπίσημος, νυμφευθεὶς τὴν ἐγγόνην τοῦ Λαρεβηλιέρ Λεπῶ, ἄλλοτε μέλους τῆς διευθυντικῆς ἐπιτροπῆς τῆς

Γαλλίας, προσεκτάσας καὶ εὐπορίαν διὰ τῶν ἔργων του, καὶ μετεχειρίζετο αὐτὴν οὐ μόνον ὅπως ἀναζητῇ μέχρι τῶν ἐσχάτων τῆς Εὐρώπης τὰ πρωτότυπα του, ἀλλὰ καὶ πολλάκις εἰς τὴν εὐφυΐαν ἢ τὴν ἀρετὴν ἐξέπραξε τὴν εὐλάβειάν του, δαπανηρὰ ἔργα του πολλάκις αὐταῖς προσφέρων, ἢ ἄλλοτε διὰ τῆς τέχνης του εἰς βοήθειαν σπεύδων τῶν ἀναξιοπαθούντων. Οὕτως οὐ μόνον τοὺς Βασιγκτώνας ἐγλύψε καὶ τοὺς Λαφαυέτας, τοὺς Σατωβριάνδας, τοὺς Λαμαρτίνους, τοὺς Ἀραγῶ, οὐ μόνον εἰς Γερμανίαν ἀπήρχετο ἀναζητῶν τὸν Σχίλλερν, τὸν Γαίτην καὶ τὸν Οὐμβόλδον, εἰς Ἀγ-

θίαν, ἣν ὁ ἴδιος εἶχε λησμονήσει, κατεσκεύασε τὴν προτομὴν αὐτοῦ, καὶ τῷ ἔδωκε τὴν ἀθανάσιον εἰς ἀξίαν τῆς ἀνδρείας του ἀμοιβήν. Ἄλλοτε πληροφορήθης ὅτι ὁ ποιητὴς τοῦ περιφήμου Μισσαλιωτικοῦ ὕμνου, Ρουγέτιος ὁ ἐκ Δίλης, ἔχεν ἐσχάτη ἀπορία ἐν Παρισίαις, ἐλθὼν πρὸς αὐτόν, ἐγλύψε κολοσσίδα τὴν κεφαλὴν του ἐν ὄπλῳ, καί, ἐκθείς αὐτὴν εἰς λαχείον, τὰς εἰσπραχθείσας δισχιλίας δραχμὰς ἔδωκεν εἰς τὸν πενόμενον ποιητὴν.

Μεταξὺ δὲ τῶν μεγαλοφύχων τούτων δωρεῶν, τὴν πρώτην θέσιν ἀναμφισβητήτως κατέχει μία, ἥτις ἡμῶν ἰδίως προκαλεῖ τὴν εὐγνωμοσύνην. Ὁ ἀριστοτέχνης οὗτος τοῦ πατριωτικοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἦτον ἀδύνατον βεβαίως νὰ ἰδῇ ἐνώπιόν του δραματουροῦμενον τὸν Ἑλληνικὸν ἀγῶνα, τὴν μητέρα τῆς τέχνης καὶ πάντων τῶν τῆς ἀρχαιότητος ἀριστουργημάτων, παλαιούσαν περὶ ζωῆς ἢ θανάτου, χωρὶς νὰ αἰσθανθῇ ζωηρὰν πρὸς αὐτὴν συμπάθειαν. Ταύτην δ' ἐξέφρασε δι' ἐνὸς ἀριστουργήματος ἀξίου αὐτῆς, δι' ἐνὸς ἔργου τοῦ ὁπερ ὑπὲρ πάντα ἡγαπήθη ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐθαυμάσθη ὑπὸ τῶν ἄλλων. Τὸ ἔργον τοῦτο, ὃ ὁ Κ. Δαβιδ εἰσέφερε τῇ Ἑλλάδι, δαπανήσας ὑπὲρ αὐτοῦ μύρια φράγκα ἐκ τῶν ἰδίων, εἶναι τὸ μνημεῖον τοῦ Ἀχιλλέως τῆς νέας Ἑλλάδος, τοῦ Μάρκου Βόττζαρη. Ἐν γένει ἐκρίνετο ὅτι μεταξὺ τῶν Γάλλων καλλιτεχνῶν ὁ μὲν Κ. Δαβιδ ὑπερέχει κατὰ τὴν ἔκφρασιν καὶ τὴν δύναμιν, ὁ δὲ ἄρτι ἀποθανὼν Πραξιτέλης, κατὰ τὴν τρυφερότητα καὶ τὴν χάριν. Ἀλλ' ὁ Κ. Δαβιδ διὰ τοῦ μνημεῖου του τοῦτου ἀπεδείξεν, ὅτι ὅταν θέλῃ νὰ χαλάσῃ τὴν γλυφίδα του εἰς γλυκυτέρων τόνων διαπασῶν, οὐδένα γνωρίζει οὐδ' ὡς πρὸς τοῦτο ἀνώτερόν του. Τὸ μνημεῖον παριστᾷ νέαν κόρην, εὐχαριν ὡς τὴν Κνιδίαν τοῦ Πραξιτέλους, ἥτις, ὑπανοίγουσα ἀγρίους θάμνους, εὐρίσκει ὑπ' αὐτοῦς γεγραμμένον ἐπὶ λίθου τὸ ὄνομα τοῦ Βόττζαρη· ποιητικώτατον ἔμβλημα τῆς Ἑλλάδος, ἥτις ἐφαίνετο τόπος δι' αἰώνων ἐκδοχθαρῶν θείας· ἀλλ' ἄμα ἡ Εὐρώπη ἠθέλησε νὰ ἰδῇ ὑπὸ τὰς καλυπτούσας αὐτὴν τριβόλους, ἀνεκάλυψεν ὑπ' αὐτὰς ἡρώων ὀνόματα! Τὸ λαμπρὸν τοῦτο μνημεῖον κοσμεῖ σήμερον τὴν πόλιν τοῦ Μεσολογγίου, καὶ περὶ τῆς ἐπιμελοῦς αὐτοῦ διατηρήσεως ἐγγυᾶται τὸ συμφέρον τῶν τε διοικητικῶν καὶ τῶν ἐπιτοπίων ἀρχῶν, διότι ἡ ἐλαχίστη βλάβη αὐτοῦ ἦτορ εἶσθαι ἔλεγχος ἐσχάτης αὐτῶν σκαλιότητος καὶ βαρβαρίου ἀβελτηρίας. Ἄν δέ ποτε πρὸς αἶσχος τῆς Ἑλλάδος ἦτορ εἰς συντριβὴν, οἱ μετὰ τινος αἰῶνας ἐκ τῆς γῆς ἀνασκάπτοντες τὰ συντρίμματά του, θέλουσιν ἀμφισβητεῖν ἂν εἰς τοῦ Φειδίου ἢ εἰς τοῦ Πραξιτέλους τὴν γλυφίδα πρέπει νὰ τ' ἀποδώσωσι.

Περὶ τοῦ Κ. Δαβιδ ἔρρεθη, ὅτι ἡ μοῦσά του ἐνδίδει ἐνίοτε εἰς ἐμπνεύσεις κομματικές· καὶ τοῦτο αἰνιττόμενος ὁ Βίκτωρ Οὐγος τῷ λέγει ἐν τῇ ᾠδῇ ἣν ἔγραψεν πρὸς αὐτόν, (Les rayons et les ombres. Epitre a M. David d'Angers):

Σὺ ὅστις νέας τὰς ὁδοὺς τῆς τέχνης σου χαράτεις,
ὅστις μαλάσσεις τὸν χαλκὸν καὶ τὰς ἰδέας πλάττεις,
ἰδὲ τὰ πάθη τῶν θνητῶν καὶ τὴν μικρότητα των,
καὶ αἶρου ὑπερήφανος ἐπάνω τῶν κομμάτων.

τὴν ὑψηλὴν γλυφίδα σου φάτρια μὴ μολύνῃ
καὶ τὸ ἄγνόν σου μάρμαρον ἄς μὴ ἐγγίσ' ἢ βένῃ,
ἢ τὰς καρδίας δάκνουσα. Καθὼς ἡ Ἰταλία
τῷ Βοναρόττι ἔλαχε, σὸν κτῆμα ἡ Γαλλία.
Ἄς μὰς διδάξῃ τὸ σεμνὸν παράδειγμά σου, φίλε,
ὅτι καθὼς τοῖς πωληταῖς τοῦ ἱεροῦ αἱ πύλαι,
ὁμοίως κλείει τὴν ψυχὴν ὁ ἱερὸς τεχνίτης
ταῖς δημοκόποις διδαχαῖς καὶ ταῖς κοσμομυσήτοις.

Γιὸς τοῦ λαοῦ αὐτὸς καὶ τῶν ἰδίων του ἔργων, δὲν εἶναι παράδοξον νὰ ᾔναι προκατειλημμένος ὑπὲρ τῆς δημοκρατίας. Ἀλλ' ἰδοὺ πόσον ὀλίγον αἱ πολιτικαὶ συμπάθειά του τὸν ἀποτυφλοῦσιν ὡς πρὸς τῆς τέχνης τὴν ἀσκήσιν καὶ τὴν κλησιν. Ὁ Βογγάμπιος (Bonchamp) ἦτον ἀρχηγὸς τῶν νομιμοφρόνων Βανδέων. Πληγωθεὶς καιρῶς εἰς μάχην, ἀκούσας δ' ἐνὶ ἐξέπνευσεν ὅτι οἱ στρατιῶταί του, ἐκδικούμενοι τὸν θάνατόν του, ἐμελλον νὰ κατακυροβολήσωσι πεντακισχιλίους δημοκρατικούς οὓς εἶχον αἰχμαλωτίσει, ὕψωσε τὴν ἡδὴ βεβαρυμένην του χεῖρα, καὶ μὲ φωνὴν δικαιοκρομένην εἶπε· «Χάρις τοῖς αἰχμαλώτοις, ὁ Βογγάμπιος τὸ διατάττει!» καὶ ἀπέθανε. Ταύτην τὴν γενναίαν πράξιν ἐχθροὺ τὸσον προθυμότερον διακρίνειν ὁ Δαβιδ διὰ θαυμασίου μνημείου δ' ἐπέσπερεν εἰς τὴν Βανδέαν, καθ' ὅσον μεταξὺ τῶν σωθέντων αἰχμαλώτων ἦν καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ τοῦ γλύπτου. Οὐδεὶς ὁμῶς θέλει τὸν ψέβει βεβαίως, ἀλλὰ μάλιστα ἡ ἱστορία θέλει ἀπομνημονεύει πρὸς τιμὴν τῆς Γαλλίας, ὅτι ὁ καλλιτέχνης οὗτος οὐδέποτε κατεδέχθη νὰ μισθώσῃ τὴν γλυφίδα του εἰς τῆς πατρίδος του τοὺς ἐχθρούς. Ἐν ᾧ κατετρυχετο ὑπ' ἐσχάτης πενίας, ἔλαβε πρότασιν παρ' Ἀγγλικῆς ἐταιρίας νὰ κατασκευάσῃ στήλην οἷα ἡ τῆς Βανδόμης, πρὸς μνήμην τῆς μάχης τοῦ Βατερλώ. Τὸ μνημεῖον τοῦτο καὶ φήμην τῷ ὑπέσχετο καὶ πλοῦτον πολύν· ἀλλ' ὁ γενναῖος καλλιτέχνης ἀπεποιήθη. Ἀλλ' ἂν καὶ τοιοῦτος περὶ τὰς πολιτικὰς δοξασίας του, ἅς διὰ λόγου μὲν καὶ παραδείγματος πάντοτε μετὰ παρρησίας ὑπερασπίσθη, διὰ ἐμφυλίων ὁμῶς στάσεων, ἀναρχικῶν κινήσεων ἢ δημογυγικῶν φωνασιῶν οὐδέποτε ὑπεστήριξε, διότι ἐκ χαρακτῆρος καὶ πεποιθήσεως εἶναι ὁρθοσκευτικός, καὶ φίλος τῆς τάξεως καὶ τῆς πειθαρχίας, δὲν ἐδυνήθη ὁμῶς ἐπὶ τῶν ἐσχάτων ταραχῶν τῆς πατρίδος του ν' ἀποφύγῃ τὴν προγραφὴν· καὶ ἀποσυρθεὶς εἰς τὸ Βέλγιον, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ μείνῃ μεμακρυσμένος τοῦ θεάτρου συμβάντων ἃ ἀπεδοκίμαζε, καὶ ὧν ἐπεθύμει νὰ μείνῃ ἐντελῶς ἀμέτοχος, ἐζήτησε νὰ κατέλθῃ εἰς τὴν Γαλλίαν, ὅταν εἶδε σικιὰν εὐνομίας ἐπανελθούσαν ἐπ' αὐτῆς, ἀλλ' ἡ ἀσθένεια τῷ ἀπηγορεύθη. Τότε ἡ ναγκασμένος νὰ λάβῃ εἰς χεῖρας τὴν βακτηρίαν τῆς ἐξορίας, ἐστράφη πρὸς τὴν Ἑλλάδα, τὴν γῆν τῶν ὁνείρων του, τὴν γῆν ὅθεν ἐφ' ὅλου τοῦ βίου του τῷ προσμεϊδίῳ αἱ καθαφαὶ ἐκείναι μορφαί, αἵτινες ἀντενακλῶντο ἐπὶ τῶν ἀρίστων τῶν ἔργων του· καὶ τότε ἠθέλησε νὰ ἐκπληρώσῃ ἐν ἀρχαίῳ ὄχλημα, ὁχλημα εἰς ἐαυτὸν καὶ εἰς τὰς πεποιθήσεις του, νὰ πληρώσῃ ἐν κενὸν μένον κατ' αὐτόν εἰς τὴν πινακοθήκην τῶν μεγάλων ἀνδρῶν του. Μετὰ τὸν Ἀχιλλέα, τὸν Θεμιστοκλῆν, μετὰ τὸν Βόττζαρη, τὸν Κανάρην. Εἰς τὸν ὁλοκαύτωμα στόλων καθύσαντα ἐπὶ τοῦ βωμοῦ

τῆς πατρίδος, ἐφ' οὗ μυριάκις προσέφερε τὴν ζωὴν του θυσίαν, ὁ Κ. Δαβιδ προσέφερε μαρμαρίνον καὶ κολοσσίδα τὴν προτομὴν του. Τὸ ἔργον του τοῦτο ἔχει εἰς ὑπέρτατον βαθμὸν ὅλα τὰ προτερήματα ὅσα διακρίνουσι τοῦ Κ. Δαβιδ τοὺς εἰκονικούς ἀνδριάντας. Ἐν ᾧ δηλαδὴ παριστᾷ μετὰ πάσης ἀκριβείας τὴν ἐκφραστικὴν καὶ ζωηρὰν μορφήν τοῦ γενναίου υἱοῦ τῆς θαλάσσης, συγχρόνως διὰ τῶν ἡδὴ γαληνιζίων του χαρκτηρῶν διορᾷ τὸν ἀριμάνειον ἐνθουσιασμόν, ὅστις ἄλλοτε τοὺς ἐζωογονεῖ, καὶ ἐμφυσᾷ εἰς αὐτοὺς τὴν ἐνδοξὴν ταύτην αὐρὰν τῶν μεγάλων παλαιῶν ἡμερῶν. Ὁ προέχων του πῶγων φέρει σφραγίδα ἐπιμονῆς ἀνεκδοτοῦ, ἐπὶ τοῦ μετώπου του φαίνεται γεγραμμένον τὸ τοῦ Σπαρτιάτου « ἡ τὰν ἢ ἐπὶ τὰν », καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ του, ἂν καὶ κατὰ τὰς ἀξιώσεις, ἢ ὥς κατὰ τὰς προλήψεις, τῆς γλυπτικῆς, ἐστερημένοι κορῶν, φαίνονται ὁμῶς ὑπερηφάνως διαμετρῶντες τὸν πόντον, τὸ ἀχανὲς στάδιον τῶν νικῶν. Φέρει δὲ ὁ εὐκλεὲς υἱὸς τῶν Ψαρόν, οὐχὶ τὴν στολὴν τοῦ ναυάρχου, καὶ τὰ παράσημα δι' ὧν ὁ Βασιλεὺς, ἐντολοδόχος τῆς ἡθικῆς εὐγνωμοσύνης, τὸν ἀντέμευσε διὰ τὰς ἀνδραγαθίας του, ἀλλὰ τὴν στολὴν ἐν ᾗ ἡνδραγάθει, τὸν ζωγραφικὸν πῖλον τοῦ ναυτοῦ, καὶ λαίμουδέτην ἀτμημένην ἐξ ὀρίμμενον περὶ τὸν τράχηλον. Τοιαύτη εἶναι ἡ πολυτιμος προτομή αὐτῇ, ἥτις δύω δόξας ἀντιπροσωπεύει· ἀξίως, τὴν καλλιτεχνικὴν τῆς Γαλλίας καὶ τὴν ναυτικὴν τῆς Ἑλλάδος.

Κατὰ τὴν γονιμότητα ὁ Κ. Δαβιδ δὲν ἔχει οὐδένα τῶν νεωτέρων, ὥς καὶ τῶν ἀρχαίων τεχνιτῶν ἐφάμιλλον. Οἱ μαρμαρίνοι ἀνδριάντες του, ἐν οἷς τινες εἰσὶν ὅλα συμπλέγματα, ἀριθμοῦνται μέχρι τοῦδε εἰς εἴκοσιν, οἱ λίθινοι εἰς τρεῖς, οἱ χαλκοὶ εἰς δώδεκα, τὰ μνημεῖα ὅσα δι' ἀναγκῶν ἐκόσμησεν, εἰς ἓν καὶ εἴκοσι. Προτομὰς δὲ κατεσκεύασε, μαρμαρίνας μὲν ἐννεμήκοντα, χαλκᾶς δὲ ἑνδεκα, κολοσσαϊκὰς δ' ἐν ὄπλῳ μαρμαρίνας μὲν ἑνδεκα, χαλκᾶς δὲ ἑννέα, καὶ τέλος ἐλάσσονας ἄλλας ἐν ὄπλῳ προτομὰς, ὅλην λεγεῶνα ἐνδόξων ἀνδρῶν, ὑπὲρ τὰς πεντακοσίας.

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑ

ΕΝ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ.

—ο—

Ὅστις μεταβῇ ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἀποβῇ τὸ πρῶτον εἰς Γαλατὰν παρὰ τὴν γέφυραν, νομίζει ὅτι, πλὴν τῶν συμπιεζομένων σωρῶν τοῦ πλήθους, καὶ τῶν βροντοφωνούντων καὶ θορυβωδῶν ἄθοφρων, εὐρίσκειται εἰσέτι ἐν τῇ πατρίδι του. Ὁλοὶ ὅσοις ἀπαντᾷ ἔχουσι φυσιογνωμίαν Στερεοελλαδίτου, Πελοποννησίου, Αἰγαίουπελαγίτου, Κίου, ἢ ἄλλου ἐκ τῶν κατοικούντων ἐν Ἑλλάδι. Ἐκεῖ βλέπει τὰ θαλασσόβια τέκνα καὶ τῆς Ἰδρας, καὶ τῶν Σπετσῶν,

καὶ τῶν Ψαρόν, καὶ τοῦ Γαλαξειδίου, καὶ τῆς Θήρας, καὶ τῆς Ἀνδρου, καὶ τοῦ Κρανιδίου, καὶ τῆς Μηκόνου, καὶ ἐκεῖ ἀκούει τὴν ἀλβανικὴν τῶν ἡμετέρων Ὑδραϊσπετσιωτῶν διάλεκτον, καὶ τὸ βέμει Πρεσβεία, καὶ τὸ κα κοπιᾶσεν μετὰ τὸ καλὸ, καὶ τὸ σκρούαινε διαταγὴν, καὶ τὰς τόσας ἄλλας νοθογενεῖς λέξεις καὶ φράσεις, τὰς ὁποίας ἀποστρέφεται μὲν ἐν Ἑλλάδι, ἀγαπᾷ δὲ ἐκτὸς αὐτῆς.

Ἐάν μετὰ ταῦτα, παλαιῶν πρὸς τὸν ἀκατάσχετον τοῦ πλήθους χεῖμαρρον, εἰσδύσῃ εἰς τὰ χάνια, θέλει θαυμάσει βλέπων ὅτι ὅλην σχεδὸν τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐμπορίαν διαχειρίζονται συμπολιταὶ του. Ἐκεῖ θέλουσι προσβάλλει τὰς ἀκοάς του ὅλα τὰ γνωστότερα τῶν ἐμπόρων ὀνόματα ὅσα ἤκουσε καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ πατρίδι, καὶ ἐκεῖ καὶ διευθύνται καταστημάτων, καὶ γραμματεῖς καὶ ὑπηρέται θέλουσιν ἵκαστεῖν ἐλληνιστὶ πρὸς αὐτὸν τὸν λόγον, ἐπικαλοῦντες αὐτόν, ὅχι ὡς πρὸ μικροῦ ξενοφώνως Signor ἢ Monsieur, ἀλλὰ Κύριον.

Ἐάν δὲ ἐκείθεν, εἰσερχόμενος διὰ τῆς μεγάλης Πύλης εἰς τὸ Ἄστυ, στραφῇ πρὸς ἀριστερά, θέλει ἀπαντήσῃ μίαν κατόπιν τῆς ἄλλης ἀποθήκας βρυθούσας τῶν ἀενάων καὶ δαφιλῶν, ἂν ὅχι καὶ πάντοτε εὐχύμων, προϊόντων τῶν Ἑλληνικῶν πισστηρίων.

Καὶ ὁ ξένος Ἕλληνας δὲν θέλει βραδύνει νὰ πιστεύσῃ ὅτι ὁ Γαλατᾶς, ἐάν δὲν εἶναι Ἕλλάς, εἶναι τοῦλάχιστον ἀποικία Ἑλληνική.

Καὶ τῶντι ὁ Γαλατᾶς εἶναι ἀποικία Ἑλληνική, ὅπου ἀπαντᾷ πάσης Ἑλληνικῆς ἐπιστήμης καὶ τέχνης ἀντιπροσώπους, καὶ ἐμπόρους, καὶ βιομηχάνους, καὶ χειρῶνακτας, καὶ δικηγόρους, καὶ ἰατροὺς, καὶ διδασκάλους, καὶ ἱερεῖς· εἶναι λιμὴν ἀπέραντος ἐν ᾧ συγχωνεύονται καὶ τὰ τέσσαρα ναυτικὰ τμήματα τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐν τῷ νηολογίῳ τοῦ ὁποίου ἐγγράφονται καθ' ἐκάστην ὅλα τὰ πλοῖα καὶ ὅλοι οἱ ναῦται τῆς.

Ὁ Γαλατᾶς εἶναι πρὸς τὴν νεωτέραν Ἑλλάδα ὅ,τι ἡ Τύρος πρὸς τὴν ἀρχαίαν Φοινίκην, ἢ ὅ,τι πρό τινα ἐτῶν ἡ Περουβία πρὸς τὴν Ἰσπανίαν.

Ἀλλὰ τὴν πεποιθήσιν ταύτην τὴν ὁποίαν συλλαμβάνεις σὺ μόλις πατήσας τὸ ἔδαφος τοῦ μέρους ἐκείνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, δὲν κατώρθωσεν εἰσέτι νὰ συλλάβῃ καὶ ἡ μητρόπολις. Αὐτὴ δὲν ἐνόησεν ὅτι ἐκεῖ ὅπου συγκεντροῦται ὅλη σχεδὸν ἡ Ἑλληνικὴ ἐμπορία καὶ ναυτιλία, ἐκεῖ ὅπου ἐπικρατοῦσι καὶ ὑπερέχουσιν ἀναντιρρήτως αἱ δύο αὐταὶ πολυχέυμονες πηγαί, αἱ παρέχουσιν αἷμα καὶ ζωὴν εἰς τὸ κοινωνικὸν τῆς Ἑλλάδος σῶμα, ἀνίκητα πᾶσα νὰ προστατεύωνται τὰ μεγάλα τούτων συμφέροντα ἀπὸ ἐγγυήσεως ἰσοδυνάμους τοῦλάχιστον τῶν ἰσχυροῦσιν ἐν αὐτῇ τῇ ἰδίᾳ.

Ἡ μητρόπολις δὲν ἐνόησεν ὅτι ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει παρουσία τοῦ Πρεσβείως τῆς, καὶ πλειοτέρας, εἰ δυνατόν, παρὰ τὸν ἐνεστώτα ἀπολαύοντος ὑπολήψεως, καὶ ἐνθερμότερον, εἰ δυνατόν, ζῆλον καταβάλλοντος περὶ τὴν δικαιοτέραν, τὴν ἀμερόληπτον, καὶ τὴν ταχύτεραν διεξαγωγὴν τῶν ὑποθέσεων, δὲν ἀρκεῖ μόνον νὰ παρέξῃ τὴν υπεράσπισιν καὶ τὴν ἀσφάλειαν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν βεβαίως καὶ αὐτὴ ἐπιθυμεῖ.

Καὶ δὲν θέλομεν μὲν νὰ ἐπαναλάβωμεν τὸ κοινό-
τατον καὶ ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἀναμασσόμενον ἐ-
κείνο ῥητόν, ὅτι αἶψα χειλῶν οὐ καθίστησι μία, ὡ-
ἀλλὰ βεβαιούμεν ὅτι λαμβάνεται ὅστις νομίζει ὅτι αἱ
σπουδαιότεραι τῶν δυσκολιῶν ἐξ ὧν καταβασανίζον-
ται τὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐμπορικὰ τῶν Ἑλλήνων
συμφέροντα, προκύπτουσιν ἐξ ἀδιαφορίας ἢ ἐκ κακο-
βουλίας τῶν Ὀθωμανικῶν Ἀρχῶν. Ἐξ ἐναντίας, αἱ
σπουδαιότεραι τῶν δυσκολιῶν, ἐκείναι ἐξ ὧν ἐνίοτε
καταστρέφεται καὶ ὁλόκληρος ἐμπορικὴ ὑπαρξίς, προ-
έρχονται ἐκ τῶν σχέσεων Ἑλλήνων πρὸς Ἑλλήνας.

Δι' ὀλίγων μόνον λέξεων θέλομεν καταστήσει σα-
φεστέραν τὴν διαβεβαίωσιν ταύτην.

Διὰ νὰ λύσωσι τὴν πρὸς ἀλλήλους διαφοράν, δύο
Ἕλληνες καταρεύουσιν εἰς τὴν Πρεσβείαν καὶ ζητοῦ-
σι τὴν σύστασιν δικαστηρίου. Περιττὸν δὲ νὰ εἰπώμεν
ὅτι ὁ Πρέσβυς σπουδῶν διορίζει μέλη αὐτοῦ ἐκ τῶν
γνωστοτέρων καὶ μᾶλλον εὐποληπτῶν ἐμπόρων.

Ὅστις δὲν ἐλαβέ ποτε τὴν περιέργειαν νὰ ἐρευνήσῃ
πῶς διεξάγονται αἱ ὑποθέσεις παρὰ τῇ ἐν Κωνσταν-
τινουπόλει Ἑλληνικῇ Πρεσβείᾳ, ἢ ὅστις ὀλίγον ἐμε-
λέτησε τὰ περὶ αὐτῶν, θέλει ἴσως νομίσῃ ὅτι μετὰ
τὴν σύστασιν τοῦ δικαστηρίου, (σημειωτέον δὲ ὅτι διὰ
πᾶσαν ὑπόθεσιν καθίσταται ἴδιον δικαστήριον,) ἡ δίκη
θέλει ἀποπερατωθῇ ἐν βραχεὶ χρόνῳ διαστήματι·
ἀλλ' ἀπατάται· διότι τὰ μέλη, εἰ καὶ λαμβάνοντα
18 δραχ. λόγῳ ἀντιμισθίας δι' ἐκάστην συνεδρίασιν,
θεωροῦσιν ἑαυτὰ ἀνεξάρτητα, καὶ προτιμῶντα τὰς
ιδίας αὐτῶν ὑποθέσεις, ἢ καὶ, προφασίζόμενα ἐνίοτε
ἀσχολίας, δὲν συμφωνοῦσιν ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν καὶ τὴν
ὥραν τῆς ἐκδικάσεως, ἢ, ἐὰν συμφωνήσωσι, δὲν συν-
έρχονται, ποτὲ μὲν παραιτούμενα, ποτὲ δὲ λέγοντα
ὅτι καταγίνονται εἰς ἀλληλογραφίαν, ἄλλοτε ὅτι ἐμ-
ποδίζονται ἀπὸ συναλλαγῆς ἐμπορικῆς, καὶ ἄλλοτε
ὅτι ἀσθενοῦσι.

Φαντάσθητε εἰς ὁποίας ζημίας ὑποπίπτουσιν ὡς ἐκ
τῆς χρονοτριβῆς ταύτης οἱ δικαζόμενοι, ἐὰν μάλι-
στα εἶναι ναυτικοί, σπουδάζοντες ν' ἀποπλεύσωσι.

Τέλος πάντων μετὰ πολλὰς καὶ ἀλλεπαλλήλους ἀ-
ναβολὰς προσδιορίζεται ἡ ἡμέρα· οἱ δικασταὶ συνέρ-
χονται εἰς τὸ χρηματιστήριον, καὶ ἐκεῖ γίνεται ἡ
δίκη. Καὶ τὰ μὲν μέλη ἀποφαίνονται κατὰ πλειοψη-
φίαν, εἰς δὲ δικηγόρος ἀναλαμβάνει νὰ συντάξῃ τὴν
ἀπόφασιν, ἐπειδὴ οἱ δικασταὶ οὔτε γνωρίζουσι πῶς
νὰ συντάξωσιν αὐτήν, οὔτ' ἔχουσιν ὁρεξίν ἢ καιρὸν νὰ
καταγίνωνται εἰς γραφικὰ ἀντικείμενα ἄσχετα πρὸς
τὴν ἐμπορίαν τῶν.

Ἀλλ' ὁποία εἶναι ἡ ἀπόφασις;

Πολλάκις, τ' ὁμολογῶ, δικαίᾳ γνωστὸν ὅμως ὅτι
ὁ κερδὴς Ἑρμῆς δὲν θεωρεῖται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὀπα-
δὸς τῆς Θέμιδος.

Ἀλλὰ καὶ πλὴν τούτου, ὁ δικηγόρος εἰς τὸν ἀνετέ-
θη τῆς ἀποφάσεως ἡ σύνταξις, θέλει τάχα εἶσθαι ἐξ
ἐκείνων οἵτινες ἐρμηνεύουσιν εὐσυνειδήτως τὴν γνώμην
τῶν δικαστῶν; Ἐν τῇ στερεοδικῇ καὶ ἰδιοτελεῖ αὐτοῦ
εὐφυῆ, δὲν θέλει περιπλέξῃ καὶ λέξεις καὶ φράσεις,
ἢ δὲν θέλει παρεμβάλλῃ χωρὶς λατινικὰ καὶ ὁποία

οὐδὲ νὰ ψελλίσῃ δύναται, διὰ ν' ἀπατήσῃ τοὺς δικα-
στάς καὶ νὰ ὑφαρπάσῃ τὴν ὑπογραφήν των;

Δανειστής τις ἐνῆξε τὸν ὀφειλέτην του εἰς τὸ δι-
καστήριον, καὶ παρουσιάσας τὴν ὁμολογίαν τούτου,
ἀπήτησε τὴν ἀπόδοσιν τῶν ὀφειλομένων. Καὶ ὅμως
διὰ τῆς ἀποφάσεως κατεδικάσθη νὰ πληρώσῃ, ὅχι ὁ
ὀφειλέτης τὸν δανειστήν, ἀλλ' ὁ δανειστής τὸν ὀφει-
λέτην!

Ἐπταίσειν ὁ συντάξας τὴν ἀπόφασιν δικηγόρος;
ἔπταίσειν οἱ δικασταί; ἀγνοῶ τὸ γεγονός ὅμως εἶ-
ναι ἱστορικόν,

Πῶς δύναται νὰ προλάβῃ ἢ νὰ θεραπεύσῃ τὰ τοι-
αῦτα ὁ Πρέσβυς;

Ἐν τῇ ἐβλαψῇ πάντοτε τὴν Ἑλλάδα· ἡ δουλικὴ ἀ-
πομίμησις. Ἀντιγράφωμεν καθ' ὅλα τοὺς Εὐρωπαίους,
καὶ ὅταν τὸ πρωτότυπον εἶναι πάντῃ ἀνάρμοστον
εἰς ἡμᾶς. Ἐπειδὴ τῶν Εὐρωπαίων αἱ ὑποθέσεις οὕτω
πῶς θεωροῦνται ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἥτοι τάχα ἐπό-
μενον νὰ δανεισθῶμεν καὶ ἡμεῖς τὸ αὐτὸ σύστημα; Δὲν
ἔπρεπε νὰ σκεφθῶμεν ὅτι τὸ σύστημα τοῦτο εἶναι
προακώωνιον, ὅτι ἐξακολουθεῖται καθ' ἑξῆς, ὅτι τὰ
Κράτη τὰ παραδεχθέντα αὐτὸ δὲν συνορεύουσι μετὰ τὴν
Τουρκίαν ὅσον ἡμεῖς, ὅτι δὲν ἔχουσιν ἐν Κωνσταντι-
νουπόλει οὐδὲ κατὰ τὸ ἐν τρίτον ἰσαριθμούς μετὰ τοὺς
Ἕλληνας ὑπηκόους, καὶ πολλὰ ἄλλα τοιαῦτα;

Πολλοὶ καὶ τῶν ἐμπόρων καὶ τῶν δικηγόρων, ἐξ ἐκεί-
νων οἵτινες θρηνοῦσι τὴν ὀλιγορίαν τῆς μητροπόλεως
ὡς πρὸς τὰ συμφέροντα τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει
Ἑλλήνων, θεωροῦσιν ἀναγκαιοτάτην τὴν ἐκεῖ σύστα-
σιν τακτικῶν δικαστηρίων Ἑλληνικῶν, συγκατεμένου
ἐκ τῶν μᾶλλον νομομαθῶν καὶ μᾶλλον τιμίων, τῶν
ἀποράσεων τοῦ ὁποίου νὰ γίνεταί ἔφεσις ἐνώπιον
τῶν ἐν Ἀθήναις ἀνωτέρων δικαστηρίων. Ἐννοεῖται δὲ
ὅτι διὰ νὰ θελήσωσιν οἱ μᾶλλον οὗτοι νομομαθεῖς καὶ
τίμιοι νὰ διαμείνωσιν ἐν Κωνσταντινουπόλει, πρέπει
νὰ λαμβάνωσιν ἀδρούς μισθοὺς. Ἀλλὰ, καὶ ἐὰν αἱ
δικαστικαὶ καὶ αἱ ἐκ τοῦ χαρτοσήμου εἰσπράξεις δὲν
ἐξαρκώσιν εἰς τὴν ἀπότισιν τούτων, ἡ δαπάνη πρέπει
ἀναντιρρήτως νὰ γείνη χάριν τοσούτων καὶ τοιούτων
συμφερόντων, ναυαγούντων πολλὰ συνεχῶς ἐξ αἰτίας
ἀμελείας, ἀμαθείας, ἰδιοτελείας καὶ προσωποληψίας.

Εἶπον περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς παρούσης μου ὅτι, ὅπου

καὶ ἂν στραφῇ τις ἐνταῦθα, ἀπεντῇ Ἑλλήνας. Ἀλλ'

εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπιφέρω τὴν ἐξήγησιν ὅτι πολλοὶ

καὶ μάλιστα ἐκ τῶν μεγαλεμπόρων, εἰ καὶ Ἕλληνες

τὸ γένος, δὲν ἔχουσι τὴν Ἑλληνικὴν ἐθνικότητα· ἄλ-

λοι ἔχουσι τὴν Ῥωσικὴν, ἄλλοι τὴν Αὐστριακὴν, ἄλλοι

τὴν Ἰόνιον ἢ τὴν Ἀγγλικὴν, καὶ ἄλλοι προτιμῶσι τῆς

ἡμετέρας καὶ αὐτὴν τὴν Νεαπολιτικὴν.

Μίαν τῶν ἡμερῶν ὁμιλῶν περὶ τοσούτου μετὰ τινος

τῶν γνωστοτέρων ἐμπόρων, τοῦ ἀγαθοῦ φίλου μου

Γ. . . κατέκρινε μὲ πικρίαν τὴν προτίμησιν ταύτην,

ἧτις μ' ἐφαίνετο ὡς καταφρόνησις τῆς ἰδίας πατρί-

δος. «Μὴν ἀδημονῆς, μὲ ἀπεκρίθη ὁ φίλος μου, ἡ Ἑλ-

ληνικὴ Πρεσβεῖα προστατεύει, εἶναι βέβαιον, ὡς καὶ

πᾶσα ἄλλη τὰ συμφέροντά μας ἀπέναντι τῶν ἐγ-

χωρίων Ἀρχῶν καθ' ὅλας ὁμως τὰς ἄλλας περιστά-

σεις καθ' ἃς ἡ μεσολάβησις τῆς δὲν ἰσχύει ἐπίσης, τὰ

ΠΟΤΕ ΚΑΙ ΠΟΣΑΚΙΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΕΥΩΜΕΘΑ.

—ο—

Πολλοὶ καὶ ἀντίθετοι γνώμαι ὑπάρχουσι περὶ τῶν
ὥρων καθ' ἃς συμφέρει νὰ γευώμεθα, καὶ περὶ τοῦ
χρονικοῦ διαστήματος τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ μεσολαβῇ
μεταξὺ τοῦ ἐνός καὶ τοῦ ἄλλου γεύματος. Τινὲς εἴ-
πον ὅτι ὥρα κατὰλληλος γεύματος, διὰ μὲν τὸν πλού-
σιον εἶν' ἐκείνη καθ' ἣν αἰσθάνεται ὀρεξίν, διὰ δὲ τὸν
πτωχὸν ἐκείνη καθ' ἣν ἔχει τί νὰ φάγῃ.

Καὶ ὅμως ὑπάρχουσιν ἄρχαι γενικαί, στηριζό-
μεναι ἐπὶ τῆς παρατηρήσεως καὶ τῆς πείρας, ὑφ' ὧν
πρέπει νὰ ὀδηγώμεθα, καὶ τὰς ὁποίας νὰ ἐφαρμόζω-
μεν ἢ νὰ τροποποιώμεν κατὰ τὰς περιστάσεις.

Ἀλλὰ πρὶν καταδείξωμεν αὐτάς, ἃς εἰπώμεν ὀλίγ'
ἄττα περὶ τῆς πείνης καὶ τῆς δίψης.

Διὰ νὰ ἐξηγήσωσι τινες τὸ πρῶτον τῶν αἰσθημά-
των τούτων, κατέφυγον εἰς διαφόρους ὑποθέσεις τὰς
ὁποίας δὲν θέλομεν ἐπαναλάβει. Σήμερον ὅμως οἱ φυ-
σιολόγοι θεωροῦσιν αὐτὸ ὡς διεγερόμενον ὑπὸ τῆς
ἐρεθιστικῆς ἐπενεργείας τοῦ γαστρικοῦ ὑγροῦ ἐπὶ τῶν
νεύρων τοῦ στομάχου. Πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς γνώμης
ταύτης, ἱατρός τις ἐπιφέρει τὸ ἐφεξῆς παράδειγμα·
«Ἀνθρώπος τις, λέγει, ὑπέβαλεν ἑαυτὸν ἐπὶ εἰκοσι-
τέσσαρας ὥρας εἰς ἀποχὴν πάτης βρώσεως, καὶ ἐ-
προσπάθησε ν' αὐξήσῃ τὴν ὀρεξίν του γυμναζόμενος
πλέον τοῦ συνήθους. Ἡσθάνθη δὲ πείναν ἀκατάσχε-
τον· ἀλλ' ἀντὶ νὰ φάγῃ, ἐξήτησε νὰ προκαλέσῃ ἐμε-
τὸν πίνων ὕδωρ χλιαρὸν καὶ γαργαλίζων τὸν λάρυγγά
του· τὸ ὕδωρ ἐπανῆλθε μεμιγμένον μετὰ σιελώδους
τινος ὑγροῦ, ὁμοιάζοντος ἐκείνῳ τὸ ὁποῖον ὀνομάζο-
μεν *χυμὸν γαστρικόν*. Μετὰ δὲ τὸν ἐμετὸν τοῦτον
ἐξέλιπεν ὅλη τοῦ πεινῶντος ἡ ὀρεξίς, ὅστις ἐδοκίμαζε
μάλιστα ἀκρίβως βλέπων τοὺς ἄλλους τρώγοντας.
Μετὰ ταῦτα ἔφαγεν ὀλίγον γάλα καὶ ἄρτον τὰ ὁποῖα,
ὡς παρατηρήθη ἀπὸ τοὺς ἐπεληθόντας ἐρευγμούς, ὡξί-
σθησαν ἀμέσως.»

Τὸ παράδειγμα τοῦτο ἀποδεικνύει ὅτι πᾶσα δια-
ταραχὴ τοῦ στομάχου ἢ τοῦ νευρικοῦ συστήματός
του, καταπαύει τὴν πείναν. Αὐτὸ τοῦτο παρατηρεῖ-
ται καὶ ὅταν ναυτιῶμεν χωρὶς νὰ ἐμέσωμεν, ἂν καὶ ὁ
γαστρικὸς χυμὸς δὲν ἀποβάλλεται τότε.

Ἀλλὰ καὶ ὅταν ἐπιθέσωμεν ναρκωτικὴν τινα θλινὴν
ἐπὶ τῶν νεύρων τοῦ στομάχου, παραλύεται ἀμέσως
ἡ ἐνέργειά των καὶ ἐκλείπει ἡ πείνα. Τὸ ἀποτέλεσμα
τοῦτο ἐπιφέρει καὶ ὁ χυμὸς τοῦ καπνοῦ, ἐὰν ὁ στό-
μαχος δὲν συνειθίσεν αὐτὸν διὰ πολυχρόνιον χρήσεως.
Ὅσακις οἱ Ἰνδοὶ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀμερικῆς ἐπιχει-
ρῶσι μακρὰς ὁδοιπορίας, μὴ γινώσκοντες ἄλλο καπνὸν μὲ
κόνιν ὁστράκων, καὶ σχηματίζουσι σφαίριά τὰ ὁποῖα
βάλλουσιν ἐντὸς τοῦ στόματός των ἐὰν τύχῃ νὰ
στερηθῶσι τροφῆς, καὶ ἐκλείχοντες αὐτὰ μικρὸν κατὰ
μικρὸν, μετριάζουσι τὴν πείναν. Ὁ Οὐάλτερ Σκωττος
βεβαίως ὅτι ὁ στρατηγὸς Μόγκ, μὴ εὐρών τί νὰ δεῖ-
πνήσῃ ἐν Κολοστράμῃ, ἀναγκάσθη νὰ μασάσῃ καπνὸν
διὰ νὰ καταπάσῃ τὴν πείναν του. Οὕτω πῶς ἐξη-
γεῖται καὶ ἡ ἐνέργεια τοῦ οἶνοπνεύματος τὸ ὁποῖον

συμφέροντά μας πᾶσχομεν. Ἰδοὺ τί ἐπράξα χθὲς ἐγὼ
ὁ ἴδιος, καὶ τοὶ ὑπήκοοι Ἕλληες. Εἶχον ὑποθέσειν ἡ-
τις ἔπρεπε ἀφεύκτως νὰ θεωρηθῇ καὶ νὰ τελειώσῃ
ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας· ἐπειδὴ δὲ δὲν ἠγνόουν ὅτι ἐὰν
ἐπαιλαμβάνοντο αὐτῆς χεῖρες Ἑλληνικαὶ θὰ παρετίνατο
τοῦλάχιστον, τὴν μετεβίβασα οἰκονομικῶς εἰς ὑπὴ-
κοον Ἀγγλον, καὶ ἀμέσως ἐτελείωσε.

Καὶ δὲν ἀντέτεινα μὲν εἰς τὸν φίλον μου, ἀλλὰ καὶ
δὲν ἐνέκρινε κατὰ πάντα τὴν ἀπόκρισίν του· διότι ἐ-
γνώρισα ἐν Εὐρώπῃ, ὅπου δὲν ὑπάρχουσιν αἱ δυσκολίαι
τῆς Τουρκίας, πολλοὺς ἐμπόρους Ἕλληνας, διατε-
λούντας ὑπὸ τὴν προστασίαν ξένων Δυνάμεων.

Πολλοὶ, καὶ μάλιστα ἐκ τῶν ναυτικῶν, διισχυ-
ρίζονται ὅτι παραβιάπτουσι τὰ συμφέροντα τῶν Ἑλ-
λήνων καὶ τινες τῶν ὑπαλλήλων τοῦ Ἐμπορικοῦ Γρα-
φείου, ζημιοῦντες χρηματικῶς αὐτοὺς. Περὶ τούτου
δὲν τολμῶ νὰ ἐπιφέρω τὴν ἐλάχιστην γνώμην, γνω-
ρίζων ὅτι παρ' ἡμῖν ἐπικρατεῖ ἀκαθέκτως ἀπὸ τινων
ἐτῶν ἡ συκοφαντία καὶ ἡ κατὰκρισις. Ὅλοι κατη-
γοροῦνται ὡς καταχραστὰ καὶ κλέπται, καὶ ἐν το-
σούτῳ, ἂμ' ἀποβληθέντες τῆς δημοσίου ὑπηρεσίας,
λιμοκτονοῦσιν. Ἀλλὰ, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ζήσῃ ἐν-
ταῦθα ὑπάλληλος, ἔχων πολλὰς νὰ θρέψῃ γυνεῖς,
σύζυγον καὶ τέκνα, διὰ τῶν εὐτελῶν χρηματικῶν μέ-
σων ἅτινα χορηγοῦνται πρὸς αὐτόν; Διὰ νὰ ἐνοικιάσῃ
τις οἰκίαν περιγρᾶν πρέπει νὰ πληρώσῃ δραχ. 90
ἢ 100. κατὰ μῆνα· καὶ ὅμως πολλοὶ ὑπάλληλοι
λαμβάνουσι τόσον μόνον μισθόν! Πῶς πρέπει λοιπὸν
νὰ τραφῶσι; Κατ' ἐμὲ, πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἀπλοὺς γρα-
φεῖς τοῦ Ἐμπορικοῦ Γραφείου ἔπρεπε νὰ δίδονται 200
δραχμαὶ κατὰ μῆνα.

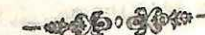
Ἀνέγνων ποτὲ εἰς ἐφημερίδα Γαλλικὴν ὅτι ἀμω-
μήτων ἡθῶν κόρη ἐκλεψεν ἡμίαντον διότι ἐλίμω-
τε, καὶ ὅτι ὁ εἰρηνοδίκης πειθόμενος εἰς τὸν νόμον
τὴν κατεδίκασε μὲν ἀλλὰ κλαίων.

Ἀς ἀπαλλάξωμεν τοῦ τοιούτου πειρασμοῦ τοὺς πει-
νώντας ὑπαλλήλους τῆς Ἑλληνικῆς Πρεσβεῖας.

Ὅστις διαπλέων τὸν Βόσπορον ἀπὸ Κωνσταντινου-
πόλεως μέχρι τοῦ στομίου τοῦ Εὐξείνου Πόντου, βλέ-
πει ἀναβαίνοντα, καὶ καταβαίνοντα, καὶ προσωρι-
σμένα ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα, καὶ
κυματιζόμενα χερσίντων τὰς κυανολευκοὺς σημαίας
των, θέλει, ἂν εἶναι Ἕλληγ, αἰσθανθῇ ὑπερηφανίαν
ἐθνικὴν, ἀναλογιζόμενος ὅτι ἡ ναυτιλία καὶ ἡ ἐμπο-
ρία μικροῦ ἔθνους, ἀμιλλῶνται, καὶ ἀμιλλῶνται εὐ-
δοκίμως, πρὸς τὴν ἐμπορίαν καὶ τὴν ναυτιλίαν τῶν
πλουσιωτέρων ἐθνῶν τῆς γῆς. Καὶ ἐκ τύχῃ τότε
διατελῶν κατηφῆς διὰ τὰ γινόμενα ἐν τῇ πατρίδι αὐ-
τοῦ, τὸ φρόνημά του θέλει ἀμέσως ἀναπτειρωθῇ, ἐν-
θυμουμένου ὅτι ἐντὸς τῶν κόλπων ἔθνους τοιαύτης
κεκτημένου ἐμπορικῆς καὶ ναυτικῆς δυνάμει, κρύπτε-
ται σπόρος, ὅστις θέλει τέλος πάντων διαρρήξῃ τὰς
συμπνιγούσας αὐτὸν ἀκάνθας καὶ τριβόλους, καὶ ἀνα-
βλαστήσῃ ἀνθρὸς καὶ ἀκμαῖος.

Εἴθε συντρέξωσι τὴν ἀναβλάστησιν αἱ χεῖρες τῶν
γεωργῶν εἰς οὓς ἀντέστη ἡ ἐπιμέλεια τοῦ σπόρου
τούτου!

N. Δ.

πινόμενον από τους μη συνειθισαντας αυτό, εξαλείφει ή δὲ δίψα μετρία, ἐνῷ ἄλλοτε εἶναι ἀκατάσχετος ἀν-
την ὄρεξιν, ἐνῷ ἐξ ἐναντίας ἐρεθίζει τὴν τῶν πινόν-
των συνήθειαν ἐξ αὐτοῦ. Ὁ λόρδος Βάξων, ὅστις ἐ-
φοβεῖτο μὴ παχυθῇ ὑπὲρ τὸ δέον, ἔμενε πολλὰς
κατὰ συνέθειαν ἡμέρας νῆστις, καὶ κατέπαυε τὴν
πεῖνάν του καταπίνων λεπτόν ἄζυμον, (ὅστις) βε-
βεγγμένο ἐντὸς οἰνοπνεύματος.

Ἡ ὄρεξις, ἥτις εἶναι ὁ πρῶτος βαθμὸς τῆς πείνης,
δὲν γίνεται ἐπαισθητὴ εἰμὴ ὅταν τὰ μόρια τῆς βρώ-
σεως διαχωρισθέντα διανεμηθῶσιν εἰς τὰ διάφορα μέ-
ρη διὰ μέσου τῶν ὁπίων τρέφεται τὸ σῶμα· τὸ αἶ-
σθημα ἄρα τοῦτο δὲν πρέπει ν' ἀποδοθῇ εἰς μόνη-
τὴν κατάστασιν τοῦ στομάχου. Καὶ τῶντι, πιθανόν
ὁ χυλὸς νὰ ἐξῇ πρὸ πολλοῦ ἀπὸ τῶν ὀργάνων τοῦτο-
ἐν ὅμως συνέβη εἴτε βραδύτης εἴτε ἄλλο τι πρόσ-
κομμα κατὰ τὰς τροποποιήσεις του ἡ ὄρεξις δὲν ἐ-
πανέρχεται, διότι ἡ νευρική ἐνέργεια, ἐργαζομένη
ἀλλαχοῦ, δὲν συγκεντρύεται πρὸς τὸν στομάχον. Ἐξ
ἐναντίας, ἐπὶ τινῶν νόσων ἡ ὄρεξις δὲν παύει ποτέ,
καὶ ὑπαρχούσης τῆς βρώσεως ἐντὸς τοῦ στομάχου,
διότι ἡ τροφή δὲν διεχωρίσθη εἰσέτι.

Δὲν ἐξεθέσαμεν ἐπὶ ματαίῳ τὴν θεωρίαν αὐτήν,
ἀλλὰ διὰ νὰ λύσωμεν ἐν γνώσει τὰς δύο ἀνωτέρω
προτάσεις. Εἶναι ἀδύνατον νὰ γίνωσι συγχρόνως
αἱ διάφοροι ἐργασίαι δι' ὧν ἡ τροφή μεταβάλλεται
εἰς αἷμα, χωρὶς νὰ χρειασθῇ ἐργασία ζωτική τοιαύ-
τη εἰς ὁποῖαν δὲν δύναται νὰ ὑποβληθῶσιν ἀκινδύ-
ως αἱ ἀσθενεῖς κοῤῥαίαι. Οὕτως ἡ χύλωσις ἥτις εἶ-
ναι ἡ δευτέρα ἐργασία τῆς πέψεως, γινομένη ἐντὸς
τῶν ἐντέρων, ἀπαιτεῖ νὰ ἡρεμῇ ὁ στομάχος, καὶ ἡ
αἱματοποίησις ἡ ἡ μεταβολὴ τοῦ χυλοῦ εἰς αἷμα,
ἥτις γίνεται ἐπίσης ἐντὸς τῶν ἀρμοδίων ὀργάνων,
δὲν συμβιβάζεται μετὰ τὴν χύλωσιν ἢ τὴν πρώτην
τῶν ἐργασιῶν τούτων. Ἐὰν λοιπὸν ὁ στομάχος βια-
σθῇ νὰ ἐργασθῇ κατὰ τὴν τελευταίαν περίοδον τῆς
πέψεως, αἱ ἐργασίαι ἐκείναι, καὶ μάλιστα παρὰ τοῖς
ἔχουσιν ἀσθενῇ τὴν κρᾶσιν, θέλουσι διαταραχθῇ οὐ-
σιωδῶς, ἢ καὶ ἐξ ὀλοκλήρου διακοπῇ. Περιστάσεις
τινὲς, ἐπιταχύνουσαι τὰς ἐργασίας ταύτας, διεγεί-
ρουσι συνεχέστερον τὴν ὄρεξιν, ἐνῷ ἄλλαι προξενούσι
τὸ ἐναντίον.

Ὅλοι γνωρίζομεν ὅτι ὁσάκις διακόψωμεν τὸ γεῦ-
μά μας ἐπὶ ἐν μόνον τέταρτον τῆς ὥρας, ἡ ὄρεξις μας
παρέρχεται, ἀν καὶ δὲν ἐράγομεν οὐδὲ τὸ ἥμισυ ὅσου
εἶχομεν ἀνάγκην. Τοῦτο δὲ συμβαίνει, καθ' ἡμᾶς, διότι
ἡ βρώσις ἤρχισεν ἤδη νὰ λαμβάνῃ τὰς τροποποιήσεις
ἐκείνας αἵτινες δὲν συμβιβάζονται μετὰ τὴν ἐνέργειαν
τοῦ στομάχου καὶ μετὰ τὴν πείναν.

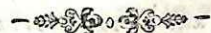
Τὸ αἶσθημα τῆς δίψης ἀναγγέλλει τὴν ἀνάγκην
τοῦ νὰ εἰσαγάγῃ τις ἐντὸς αὐτοῦ ποσότητά τινα ὑγροῦ
διὰ νὰ ἀναπληρώσῃ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἀπώλεσε τὸ σῶμα
κατὰ τὰς διαφόρους αὐτοῦ ἐργασίας, ἢ διὰ ν' αὐξή-
σῃ τὴν δύναμιν τῆς διαλύσεως τῶν βρωμάτων. Ἰδοὺ
διὰ τί ὁ ὑπέρμετρος ἰδρῶς καὶ ἡ ξηροφασία αὐξάνου-
σιν ἐπίσης τὴν δίψαν. Τινὲς ἀποδίδουσι τὸ αἶ-
σθημα τοῦτο εἰς τὸν λάρυγγα· ἀλλ' ἀπατώνται· διότι
πολλάκις, ἡ μὲν γλῶσσα ὑπάρχει ξηρὰ καὶ ἀκάρητος,

καὶ τὸ στόμα εἶναι πλῆρες σπύλου.

Ὅλοι οἱ ἰατροὶ θεωροῦσιν ἀναγκαῖον τὸ νὰ τακτο-
ποιηθῇ καὶ ἡ ὥρα καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν γευμάτων. Ἡ
τακτοποίησις αὐτὴ προμηθεύει πρὸς τοὺς ἔχοντας ἀ-
δύνατον τὸν στομάχον τὴν εὐκολίαν τοῦ νὰ χωνεύωσι
μεγαλητέραν ποσότητα τροφῆς, καὶ τοὺς προφυλάτ-
τει ἀπὸ τὰς νόσους τὰς ὁποίας γεννᾷ ἡ ἀτελής χῶ-
νευσις· διότι ὁ στομάχος ἐρεθίζεται ὅχι μόνον ἀπὸ
τὰ ἀναγκαῖα βρώματα, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἐξιν. Ἡ
περιοδικὴ ἐπάνοδος τῆς πείνης καὶ τῆς δίψης ἔχει
ἀναμφιβόλως σχέσιν καὶ πρὸς τὴν ἀτονίαν, καὶ πρὸς
ἄλλας περιοδικὰς ἐξεις τοῦ βίου· καὶ ἐὰν δὲν κατα-
παύσωμεν τὴν πείνάν μας τρώγοντες τὴν προσδιωρι-
σμένην ὥραν, αὐτὴ εξαλείφεται μόνη, καὶ δὲν ἐπα-
νέρχεται εἰμὴ τὴν προσεχῇ ὥρισμένην ὥραν. Ἐπειδὴ
δὲ αἱ περίοδοι αὗται πρέπει νὰ ᾖναι διαφορετικαὶ
κατὰ τὰς περιστάσεις ἐκάστου, ἀνάγκη νὰ προστρέ-
χωμεν ἐνίοτε καὶ εἰς πλείοτερα γεύματα, ποτὲ ὅμως
οἱ χωνεύοντες δυσκόλως καὶ οἱ φιλάσθενοι ἐξ ἡμῶν.

Εἶναι ἀναντιρρήτον ὅτι τὰ γεύματα συμφέρει νὰ
γίνωνται τακτικῶς καθ' ὥρας ῥητάς· ἀλλὰ πόσα καθ'
ἡμέραν; Περὶ τούτου εἶναι ἰσως ἀδύνατον νὰ παρα-
δεχθῶμεν κανόνα γενικόν· οἱ μὲν χωνεύουσιν ἐντὸς
τριῶν ὥρων, οἱ δὲ ἐντὸς τεσσάρων, ἄλλοι ἐντὸς
πέντε, καὶ ἄλλοι ἐντὸς ἑξ. Ἐπεὶ λοιπὸν ὅτι τὸ
μεταξὺ τοῦ ἐνὸς καὶ τοῦ ἄλλου γεύματος διά-
στημα πρέπει νὰ ὀρισθῇ κατὰ τὰς περιστάσεις ταύ-
τας, ὥστε οὔτε νὰ φορτίζεται ὁ στομάχος, οὔτε νὰ
μένῃ κενός. Ὁ Κέλσιος παραγγέλλει τοὺς ὑγιεῖς νὰ
τρώγωσι δις τῆς ἡμέρας, καὶ ὁ Σαγκτώριος λέγει ὅτι
τὸ σῶμα εἶναι βαρύτερον ὅταν τρώγῃ τις ἐξ λίτρης
συγχρόνως, ἢ ὅταν τὰς τρώγῃ τρεῖς φορές, καὶ ὅτι
ὅστις γεύεται ἅπαξ τῆς ἡμέρας, ἀκολουθεῖ σύστημα
ὁποῖον θέλει ἀποβῇ ἐπὶ τέλους βλαπτικόν.

Ἐν γέει νομίζομεν ὅτι ὅλοι ὅσοι ἀσχοῦσι τὸ σῶ-
μα, δύναται νὰ γεύωνται τρεῖς τῆς ἡμέρας.

ΣΤΡΟΥΘΟΚΑΜΗΛΟΣ.

—ο—

Ὁ Στρουθοκάμηλος ἢ ἡ Στρουθοκάμηλος ὠνομάσθη
οὕτω, διότι εἶναι τὸ μέγιστον τῶν γνωστῶν ὀρνέων,
ἔχων τράχηλον καὶ πόδας ὑψηλοὺς ὡς τῆς καμήλου,
καὶ ὕψος 7 καὶ 8 ποδῶν. Ἀνάγεται δὲ εἰς τὴν τά-
ξιν τῶν ἐρπετῶν πτηνῶν, ὡς τὰ ὀνομάζει ἡ Γραφή,
ὅτε ἀπαγορεύει τὸ νὰ τρώγωσιν αὐτὸν οἱ Ἑβραῖοι,
καθὸ ἀκάθαρτον. (*)

Καὶ ἡ μὲν κεφαλὴ του εἶναι μικρὰ, φαλακρὰ καὶ
τυλώδης πρὸς τὴν κορυφήν, τὸ δὲ ῥάμφος εὐθύ, βρα-
χὺ καὶ συμπεπιεσμένον, τὰ ὦτα τριχωτὰ ἔσωθεν, οἱ
ὀφθαλμοὶ μεγάλοι καὶ ζωηροί, ὁ τράχηλος λεπτός,

(*) Δεύτερον. Κεφ. 14'. 15-20.

τριῶν περίπου ποδῶν μήκος ἔχων, αἱ πτέρυγες μι-
κραὶ καὶ δυσανάλογοι πρὸς τὸ λοιπὸν τοῦ σώματος,
ἡ οὐρὰ κατεσκευασμένη ὡς τὰ πτερὰ, αἱ κνήμαι πε-
ρικκαλυμμέναι ὑπὸ δερμάτος παχέως καὶ λεπιδω-
τοῦ, καὶ οἱ πόδες εὐρωστοὶ καὶ δίχληλοι. Ὅλον δὲ τὸ
σῶμα, πλὴν τῶν μηρῶν καὶ τοῦ ὑποκάτω τῶν πτε-
ρύγων, καλύπτονται ὑπὸ πτερῶν ὁμοιζόντων μᾶλ-
λον τὰς τρίχας τῶν μαστορόρων ζώων. Καὶ οἱ μὲν
ἄρρενες ἔχουσι τὰ πτερὰ μαῦρα μεμιγμένα καὶ
μετὰ τινῶν λευκοφρίων καὶ λευκὰ τὰ μεγάλα πτερὰ
τῶν πτερύγων καὶ τῶν οὐρῶν, αἱ δὲ θήλειαι ψαρά
ἢ τεφρόχρωα, καὶ μαῦρα κατὰ τὴν οὐράν καὶ τὰς
πτέρυγας.

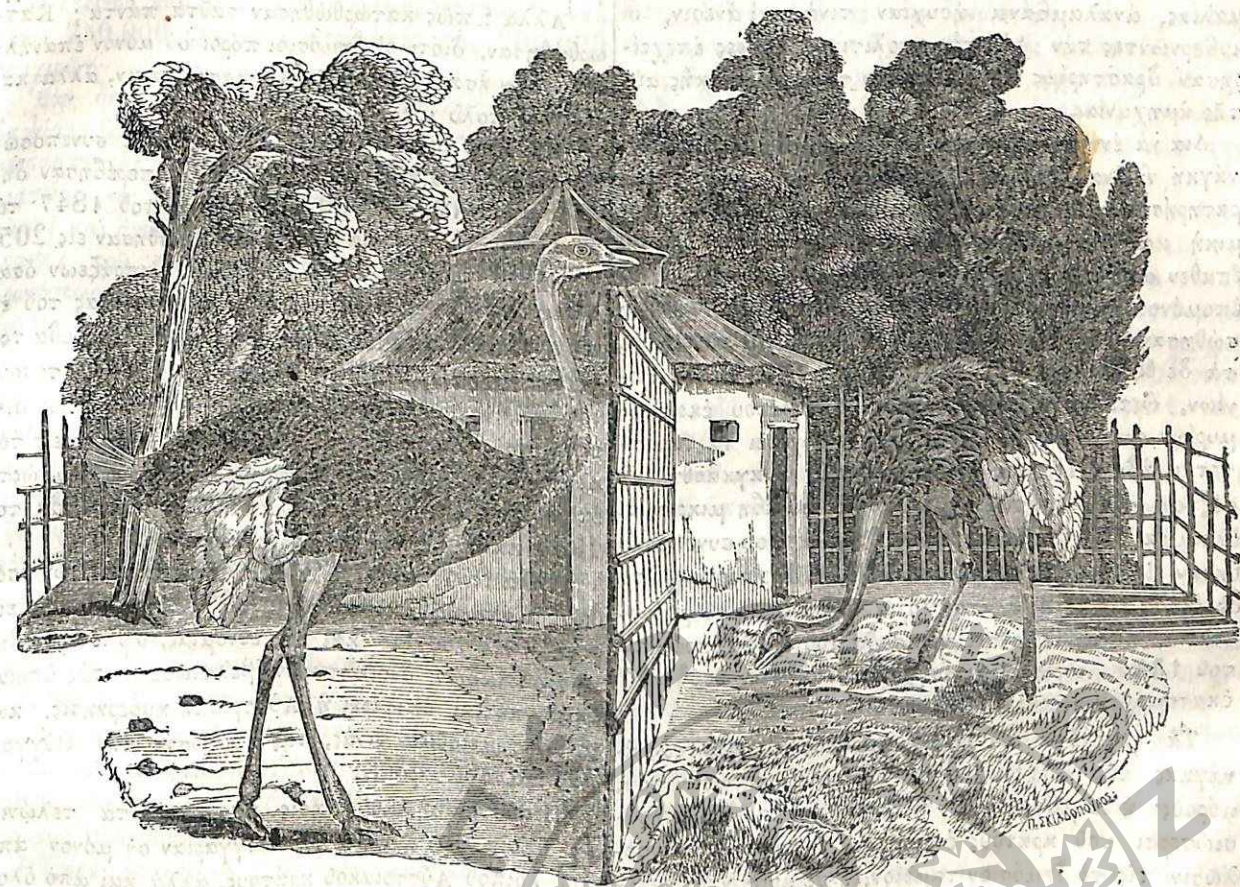
ρωπαῖκοις ζωολογικοῖς κήποις στρουθοκάμηλοι ψεύ-
δουσι τὴν ἀξίωσιν ταύτην.

Ἡ φωνὴ του ἀκούεται σπανίως· καὶ ἄλλοι μὲν
λέγουσιν ὅτι ὁμοιάζει γογγυσμόν, ἄλλοι δὲ βρυχθ-
μόν λέοντος, ἥττον ὅμως δυνατόν καὶ βραχύτερον ἢ
τοῦ ἄρρενος εἶναι βροντωδέστερα τῆς τοῦ θήλεος.

Εἶναι δὲ νοήμονες, χειροῦθεις, φιλέωτες, μηδέπο-
τε ἐπιτιθέμενοι ἀλλ' ἀμυνόμενοι διὰ τῆς φυγῆς.

Τὰ ὠά των εἶναι ὑπερόγκα, ἐπωάζουσι δὲ αὐτὰ,
κατὰ μὲν τὰ θερμὰ κλίματα, ἐντὸς τῆς ἡμέρας, κατὰ
δὲ τὰ ψυχρότερα, καθήμενοι ἐπ' αὐτῶν, καὶ ὑπερ-
σπίζόμενοι αὐτὰ μετὰ πολλῆς γενναιότητος.

Οἱ Ῥωμαῖοι ὑπερηγάπων τὸ κρέας τῶν στρουθοκα-

Στρουθοκάμηλος.

Τὸ χαρακτηριστικώτερον προσὸν τοῦ στρουθοκα-
μήλου εἶναι ἡ ταχύτης τοῦ δρόμου του· διότι δὲν πέ-
ταται, ἀλλ' ἀνοίγων τὰ πτερὰ, τρέχει ταχύτερον παν-
τὸς ἄλλου ζώου. Ἐν τῇ Ἀραβίᾳ μάλιστα καὶ τῇ
Ἀφρικῇ ὅπου κατοικεῖ διαιτῶμενος ἐν μέσῳ ἐρημιῶν,
πολλοὶ ἀνθελόντες αὐτὸν, ὁδοιποροῦσιν, ἐπειδὴ ἐκ-
τιθεσσοῦνται εὐκόλως. Ἐν δὲ τοῖς Παρισίοις, πλησίον
τῶν ἐν τοῖς Ἡλυσίσις ἱπποδρομίαις, συνεστάθησαν
πρὸ τινῶν ἐτῶν καὶ στρουθοκαμηλοδρόμιαι.

Ἐκ τῶν αἰσθησέων του ἡ μὲν ἀκοή καὶ ἡ ὄρασις εἶ-
ναι οὐτάτα, ἀμβλύταται δὲ ἡ ὄψις καὶ ἡ γεύσις.
Ἰδοὺ διατί καταπίνει ἀδικαίρτως πᾶν τὸ προστυχόν,
καὶ χορτὸν, καὶ οὐσίαν ζωτικὰς, καὶ λίθους καὶ σί-
δηρον, καὶ χαλκόν, καὶ μόλυβδον. Οἱ Ἀραβες ἀξιοῦ-
σιν ὅτι δὲν πίνει πώποτε ὕδωρ, ἀλλ' οἱ ἐν τοῖς Ἡ-

μήλων, καὶ ἄλλοτε ἐν τῇ Ἀραβίᾳ ὀλόκληροι λαοὶ ἐ-
τρέφοντο δι' αὐτοῦ, καὶ ἐκάλουντο διὰ τοῦτο Στρο-
υθογάροι.

Σήμερον ὅμως οἱ Ἀραβες ἀπέχουσι αὐτοῦ· μετὰ
χειρίζονται μόνον τὸ λίπος ἀντὶ βουτύρου, καὶ αἰλι-
φόμενοι δι' αὐτοῦ κατὰ τινὰς νόσους.

Ἡ θέρμη τῶν στρουθοκαμήλων γίνεται ὑπὸ ἰπ-
πέων περιφερομένων ἐπὶ πολλὰς ὥρας περὶ αὐτοῦς,
ἕως οὗ κατάρθωσιν ν' ἀντικόψωσι τὸν δρόμον των.

Ἐσωτερικαὶ βελτιώσεις καὶ μεταρρυθμίσεις
τοῦ Αὐστριακοῦ κράτους.

—ο—

Δὲν εἴμεθα λάτρεϊ τοῦ αὐστριακοῦ πολιτεύματος, ἀλλὰ νομίζομεν ἀξιόπαινον πᾶσαν Κυβέρνησιν, ἥτις προσπαθεῖ καὶ κατορθώνει νὰ αὐξάνῃ τοὺς πόρους τοῦ ἔθνους, τοὺς πόρους τοῦ κράτους. Ἡ πολιτικὴ καταιγὶς τοῦ 1848 ἔτους καὶ οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι τῆς Δομβαρδίας καὶ τῆς Οὐγγαρίας ἐπήγαγον πληγὴν δεινοτάτην εἰς τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν τῆς Αὐστρίας. Ἦδη ὅτε ἠνωρθώθη μὲν ἡ ἐσωτερικὴ αὐτῆς εἰρήνη, ἡ δ' Εὐρώπη ἅπασα, μετὰ τοσαύτας ἀνωμαλίας, ἀναλαμβάνει ἡσυχίαν τινὰ καὶ ἀνεσιν, οἱ κυβερνῶντες τὴν Αὐστρίαν πολιτικοὶ ἄνδρες ἐπεχείρησαν δραστηρίως τὴν θεραπείαν τῆς χρηματικῆς αὐτῆς ἀμνηχανίας.

Διὰ νὰ ἐννοήσωμεν ὅποσον εἰς τοῦτο ἐπέτυχον, ἀνάγκη ν' ἀναδράμωμεν εἰς τὸ παρελθὸν καὶ νὰ παρατηρήσωμεν ὅποια τις ἦτο ἡ πρὸ τοῦ 1848 οἰκονομικὴ κατάσταση τῆς Αὐστρίας καὶ ὅποιας ζημίας ἐπαθεν ἀπὸ τῶν γεγονότων τοῦ ἔτους ἐκείνου καὶ τοῦ ἐπομένου. Ἐν ἔτει 1845, τὰ δημόσια ἔσοδα συνεποσώθησαν εἰς 160 ἑκατομμύρια 566,000 φιορινίων, τὰ δὲ ἔξοδα εἰς 152 ἑκατομμύρια 755,000 φιορινίων, ὥστε ὑπῆρξε περίσσευμα 8 περίπου ἑκατομμυρίων φιορινίων. Τῷ 1847, εἶχεν ἀρχίσει νὰ ταράττεται ἡδὴ ἡ Ἰταλία, ἡ δὲ Αὐστρία ἠναγκάσθη νὰ αὐξήσῃ τὸν στρατὸν αὐτῆς, δι' ὃ συνέβη μικρὸν τι ἔλειμμα· τὰ ἔσοδα κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο συνεποσώθησαν εἰς 167 ἑκατομμύρια 738,000 φιορινίων, τὰ δὲ ἔξοδα εἰς 168 ἑκατομμύρια 798,000 φιορινίων. Ἀλλὰ, παραβάλλοντες τὰ ἔσοδα τοῦ 1847 πρὸς τὰ τοῦ 1845, εὐρίσκωμεν συγχρόνως αὐξήσιν ἐσόδων 7 ἑκατομμυρίων καὶ ἐπέκεινα.

Τὰ γεγονότα τοῦ 1848 ἀφ' ἐνὸς πύξησαν τὰς ἀνάγκας τῆς Αὐστρίας, ἀφ' ἐτέρου ἡλάττωσαν τοὺς πόρους· ἡ Δομβαρδία καὶ ἡ Οὐγγαρία, αἱ δύο πλουσιώτεραι τοῦ κράτους ἐπαρχίαι, ἔπαυσαν νὰ συντελοῦσιν εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον, ἡ δὲ κυβέρνησις ὑπεβλήθη εἰς θυσίας μεγίστας ἵνα ἀνακτήσῃ αὐτάς. Ὁθεν ἠναγκάσθη νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν πίστιν τῆς ἐν Βιέννῃ ἐθνικῆς τραπέζης καὶ εἰς τὴν ἐκδοσὶν χαρτονομίσματος· καὶ τῷ 1851, τὸ μὲν δημόσιον ταμεῖον ὤφειλεν εἰς τὴν τράπεζαν 142 ἑκατομμύρια 500,000 φράγκων, τὸ δὲ ὅλον ποσὸν τοῦ κυκλοφοροῦντος χαρτονομίσματος ἀνέβη εἰς 191 ἑκατομμύρια φράγκων.

Ἡ πρώτη σπουδαία ἀπόφασις ἦν ἐπράξεν ἡ αὐστριακὴ κυβέρνησις τῷ 1851 ἥτο, ὅτι δὲν θέλει πλέον καταφύγει εἰς τὴν πίστιν τῆς τραπέζης καὶ ὅτι μάλιστα ὅσον ἐνδέχεται ταχύτερον θέλει ἀποδώσει εἰς αὐτὴν τὰς ὀφειλομένας ὑπὸ τοῦ ταμεῖου ποσότητας· συγχρόνως δὲ ἀπεφάσισε νὰ περιστείλῃ καὶ βαθμὸν νὰ ἐξαλείψῃ τὸ κυκλοφοροῦν χαρτονόμισμα. Ἐπιμένουσα δὲ ἀπαρεγκλίτως εἰς τὴν ἀπόφασιν ταύτην, κατῴρθησαν ὥστε πρὸ τῆς πρώτης Ἰουνίου τοῦ τρέχοντος ἔτους, τὸ μὲν χρέος τοῦ ταμεῖου πρὸς τὴν τράπε-

ζαν νὰ περισταλῇ εἰς 71 ἑκατομμύρια 500,000 φράγκων, τὸ δὲ κυκλοφοροῦν χαρτονόμισμα εἰς ὀλιγώτερα τῶν 167 ἑκατομμυρίων· ὅ ἐστι τὸ πρὸς τὴν τράπεζαν χρέος ἡλαττώθη κατὰ τὸ ἥμισυ καὶ ἐπέκεινα, τοῦ δὲ χαρτονομίσματος ἀφῆρθησαν ἐκ μέσου 24 ἑκατομμύρια. Ἐντεῦθεν τοσοῦτον ἐβελτιώθη τὸ εἰς τὸ χρηματιστήριον τῆς Βιέννης συνάλλαγμα ἐπὶ Παρισίων καὶ Λονδίνου, ἐν ἄλλαις λέξεσι τοσοῦτον πύξησεν ἡ πίστις ἐν Αὐστρίᾳ, ὥς ἐν ᾧ ἐν ἀρχῇ Μαΐου τοῦ ἐνεστώτος ἔτους, τὸ μὲν ἐπὶ Λονδίνου συνάλλαγμα ἦτο 12 φιορινίων καὶ 26 κρεῦτ-ζαρίων, τὸ δ' ἐπὶ Παρισίων, 147 φιορινίων, σήμερον δὲ εἶναι εἰρή 11 φιορ. καὶ 40 κρεῦτ-ζαρίων ἐπὶ Λονδίνου καὶ 138 1/2 φιορινίων, ἐπὶ Παρισίων.

Ἀλλὰ! πῶς κατωρθώθησαν ταῦτα πάντα; Κατωρθώθησαν, διότι οἱ δημόσιοι πόροι οὐ μόνον ἐπανήλθον εἰς ἣν ἦσαν πρὸ τοῦ 1848 κατάστασιν, ἀλλὰ καὶ πύξησαν πολὺ μᾶλλον.

Ἐτι ἀπὸ τοῦ 1850 τὰ δημόσια ἔσοδα συνεποσώθησαν εἰς 180,288,000 φιορινίων, ὑπερέβησαν δηλαδὴ κατὰ 12,500,000 φιορινίων τὰ τοῦ 1847· τῷ δὲ 1851, τὰ δημόσια ἔσοδα ἀνεβιβάσθησαν εἰς 205,760,000 φιορινίων, καὶ ἀπὸ τῶν εἰσπράξεων ὅσαι ἔγιναν ἤδη κατὰ τοὺς πρώτους πέντε μῆνας τοῦ ἐνεστώτος, ἐλπίζεται νὰ συμποσώθωσι τὰ ἔσοδα τοῦ 1852 εἰς 225,000,000 φιορινίων. Καὶ ἐνῶ τοσοῦτον αὐξάνουσιν οἱ δημόσιοι πόροι, ὁ αὐτοκράτωρ διέταξε τοὺς ὑπουργοὺς νὰ ἐπιφέρωσιν, ἕκαστος εἰς τὸν κλάδον τοῦ, ὅλην τὴν ἐνδεχομένην οἰκονομίαν, ὥστε ἐκ τούτου ἐλπίζεται νὰ ἐλαττωθῶσι τὰ ἔξοδα τοῦ 1853 κατὰ 12 ἑκατομμύρια φιορινίων.

Ἀλλὰ! πῶς κατωρθώθη ἡ αὐξήσις ἐκείνη τῶν ἐσόδων; Κατωρθώθη ἀφ' ἐνὸς διὰ τῆς ἀνορθώσεως τῆς εἰρήνης, τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς εὐνομίας, ἀφ' ἐτέρου διὰ τῶν οὐσιωδῶν διοικητικῶν βελτιώσεων τὰς ὁποίας ἐπήνεγκε καὶ ἐπιφέρει ἡ Αὐστριακὴ κυβέρνησις, καὶ ἐξ ὧν σημειοῦμεν τινὰς, τὰς ἀφορώσας τὴν Οὐγγαρίαν καὶ Δομβαρδίαν.

Ἡ αὐστριακὴ κυβέρνησις κατήργησε τὰ τελώνια τὰ ὅποια, χωρίζοντα τὴν Οὐγγαρίαν οὐ μόνον ἀπὸ τοῦ λοιποῦ Αὐστριακοῦ κράτους, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ὅλου οὕτως εἰπεῖν τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, κατέπνιγον τὴν ἐλευθερὰν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας ἐκείνης, ἥτις ἔχει γῆν εὐφορωτάτην, καὶ προϊόντα ποικίλα, καὶ μέγαν μεταλλικὸν πλοῦτον. Πρὸς τούτοις πρὸ τοῦ 1848, ἡ ἐν αὐτῇ ὁδοποιία, ἐν καιρῷ χειμῶνος, ἦτο ἀδύνατος, δι' ἑλλειψιν δρόμων· σήμερον δὲ ἡ Οὐγγαρία καλύπτεται ὑπὸ σιδηρῶν δρόμων, τηλεγράφων, διωρύγων καὶ ἄλλων μέσων συγκοινωνίας. Ἡ ἀτμοπλοικὴ ἐταιρία τοῦ Δουνάβεως ὑπεχρῶθη ἐφέτος νὰ αὐξήσῃ τὸ κεφάλαιόν της κατὰ 7 1/2 ἑκατομμύρια φιορινίων, διὰ νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς διαμετακομιστικὰς ἀνάγκας τῆς μεσημβρινῆς Οὐγγαρίας. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀτμοκινήτων της θέλει συμποσώθῃ μετ' ὀλίγον εἰς ὀγδοήκοντα! Ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν ῥυμουλκῶν πλοιαρίων, εἰς τετρακόσια. Καὶ εἰς Βιέννην ἀμφιβάλλουσιν ἂν ἡ ἐταιρία, καὶ τοι τοσοῦτον ὑπερῷους παρασκευάσασα διαμετακομιστικούς πόρους, θέ-

λει, δυνήθῃ νὰ θεραπεύσῃ τὰς ὁσημέραι προΐουσας ἀνάγκας τῆς ὑπηρεσίας της. Ὡς τε ἄπορον δὲν εἶναι, ὅτι, ὅτε ὁ νέος αὐτοκράτωρ, κατὰ τὸν παρελθόντα Ἰούνιον, διήλθε διὰ τῆς Οὐγγαρίας, ἔτυχεν ἐνθουσιῶδους δεξιώσεως· εἰς Πέστον ἐπαρουσιάσθησαν εἰς αὐτὸν, μετὰ τῶν ἄλλων, διακόσιοι μεγιστάνες, φέροντες τὴν ἐθνικὴν αὐτῶν ἐνδυμασίαν, τῆς ὁποίας τὴν πολυτέλειαν θέλει ἐννοήσῃ ὁ ἀναγνώστης, ὅτε εἶπομεν αὐτῷ, ὅτι τοῦ ἐνὸς τῶν μεγιστάνων ἐκείνων, τοῦ γηραιοῦ πρίγκηπος Παύλου Ἑστερχάζης, ὁ ἱματισμὸς τιμᾶται 7 ἑκατομμύρια φιορινίων ἥτοι 20 ἑκατομμύρια δραχμῶν καὶ ἐπέκεινα· διότι εἶναι περιβρύτος ὑπὸ πολυτίμων λίθων καὶ μαργαρίτων· μόνη δὲ ἡ μονόπετρα ἀφ' ἧς κρέμαται τὸ κοντογούνιον τοῦ ἱματισμοῦ ἐκείνου ἐπὶ θατέρου τῶν ὤμων, λέγεται ἔχουσα ἀξίαν 250,000 φιορινίων ἥτοι ὑπὲρ τὰς 700,000 δραχμῶν.

Ἐάν δὲ ἀπὸ τῆς Οὐγγαρίας μεταβῶμεν εἰς Δομβαρδίαν, βλέπομεν καὶ ἐνταῦθα τὴν Αὐστρίαν καταπείσασαν τὰς ἄλλας παρὰ τὸν Πάδον ποταμὸν ἐπικρατείας νὰ ἐπιτρέψωσι τὸν ἐλεύθερον ἐπ' αὐτοῦ πλοῦν καὶ ἀνοίξασαν οὕτω νέους πόρους εὐημερίας. Ἡ ἐταιρία τοῦ Λόυδ συνωμολόγησεν ἥδη μετὰ τῆς κυβερνήσεως συνθήκην περὶ κατασκευῆς στολίσκου, ἐπὶ τοῦ Πάδου ποταμοῦ· ὑπεχρῶθη δὲ νὰ ἐτοιμάσῃ, ἐντὸς ἐνὸς ἔτους, ἐννέα τοῦλάχιστον ἀτμοκίνητα καὶ τεσσαράκοντα ῥυμουλκὰ πλοῖα, δι' ὧν θέλει γίνεσθαι ἀδιάλειπτος συγκοινωνία ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ μέχρι τῶν συνόρων τῆς Ἑλουητίας διὰ τῆς Μαρχίας λίμνης (τῆς Οὐεβανού τοῦ Στράβωνος) καὶ τῆς λίμνης τοῦ Κόμου (τῆς Λαρίου τοῦ Στράβωνος). Μέχρι τοῦδε τὰ διὰ τοῦ Πάδου διαπορθευόμενα ἐμπορεύματα συνεποσῶντο εἰς 4 ἑκατομμύρια κενταρίων κατ' ἔτος, ἂν καὶ οὐδὲν ἀτμοκίνητον ἔπλεον ἔτι ἐπ' αὐτοῦ· ὅποιαν λοιπὸν ἀνάπτυξιν δὲ θέλει λάβει ἡ ποταμοπλοία αὕτη ἡ διερχομένη μὲν τὰς εὐφωρετάρας χώρας τῆς Ἰταλίας, μέλλουσα δὲ νὰ ἐνώσῃ, δι' ἀμέσου συγκοινωνίας, τοὺς λιμένας τῆς Βενετίας καὶ Τεργέστης μετὰ τῆς Τυρολίας, τῆς Ἑλουητίας καὶ τοῦ Πεδεμοντιῦ!

Ἡύξησε δὲ καὶ τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν τῆς Αὐστρίας, ὡς ἐξάγεται ἀπὸ τῶν ἐπιστήμων αὐτῆς πολιτειογραφικῶν εἰδήσεων, ἐν διαστήματι μόνου τοῦ 1851 ἔτους, κατὰ 249 πλοῖα, 8,924 τόνων.

Ἡ δὲ Βοημία εἶναι ἡ βιομηχανικώτερα χώρα ἀπᾶσης τῆς Γερμανίας, καὶ τοσοῦτος εἶναι ὁ πλοῦτος τῆς χώρας ταύτης, ὥστε δι' αὐτῆς καὶ μόνης ἡ Αὐστρία κατῴρθησε νὰ διεξαγάγῃ τὸν φοβερὸν αὐτῆς ἄγωνα κατὰ τῆς Οὐγγαρίας καὶ τῆς Ἰταλίας.

ΔΙΑΦΟΡΑ.

Μαγεῖαι. — Ἐξορκισμοί. — Διάβολος. — Κατὰ τὸν παρελθόντα Ἰούνιον, ἐδικάσθη εἰς τὸ πλημμελειοδικεῖον τῆς ἐν Γαλλίᾳ Βερσαλλίς ὑπόθεσις, ἀπο-

δεικνύουσα, ἂν ὅχι ὅτι ὁ διάβολός ὑπάρχει ἀκόμη εἰς τὴν Γαλλίαν, τοῦλάχιστον, ὅτι ἡ ὑπαρξὶς του πιστεύεται ἔτι εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον, καὶ τοῦτο ὅχι ὑπὸ τοῦ ὄχλου, ἀλλὰ ὑπὸ ἀνθρώπων εὐπόρων, καὶ ἐπομένως λαδόντων ἀγωγὴν τινὰ.

Μίαν ἡμέραν τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς τοῦ 1850 ἔτους, χήρα τις εὐκατάστατος ἡ Κ. Α. . . , κατοικοῦσα εἰς πόλιν μικρὸν ἀπέχουσαν τῶν Παρισίων, ἐξερχομένη ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, ἀπήντησε γυναῖκα πεντηκοντούτη περίπου, τὰς ὁποίας τὰ ἐνδύματα ἐμαρτύρουν τὴν ἐσχάτην πενίαν. Ἡ Κ. Α. . . ἔδωκεν εἰς τὴν γυναῖκα ἐκείνην 50 λεπτά, τὰ ὅποια αὐτὴ ἐδέχθη μὲ δυσκολίαν τινὰ καὶ παραπονουμένη διὰ τὸ ὑπερβολικὸν ψῆχος. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἡ Κ. Α. . . ἀπῆντα πάντοτε εἰς τὸν δρόμον τῆς τὴν γυναῖκα αὐτὴν, καὶ μάλιστα ἐμπροσθεν τῆς ἐκκλησίας, ὅπου προσήχετο μὲ πολλὴν εὐλάβειαν· ὅχι μόνον δὲ τὴν ἔδιδε καθ' ἑκάστην ἐλεημοσύνην, ἀλλὰ, συνάψασα ὀμιλίαν μαζί της, ἔμαθεν ὅτι κατοικεῖ εἰς τὴν αὐτὴν πόλιν, ὅτι εἶναι χήρα τοῦ Κ. Α. . . τοῦ ὁποίου ἐθρήνηε ἔτι τὸν θάνατον, καὶ ὅτι, διὰ νὰ θρέψῃ τὴν οἰκογένειάν της, ἠναγκάσθη νὰ ἔμβῃ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν διαφόρων ἀνθρώπων· ὥστε ἡ Κ. Α. . . ἔλαβε ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον συμπάθειαν πρὸς αὐτήν.

Ἡ πολυπαθὴς αὕτη γυνή, ἀφοῦ ἐδανείσθη μικρὰ τινὰ ποσὰ ἀπὸ τὴν Κ. Α. . . . παρεκάλεσε τὴν εὐεργετιδὰ της νὰ τὴν μετχειρισθῇ ὡς ἐργάτιν εἰς ἐν ἀπὸ τὰ κτήματά της. Ἡ δὲ προθύμως ἐδράξε τὴν περίστασιν αὐτὴν τοῦ νὰ παραμυθίσῃ καὶ νὰ λάβῃ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν της τὴν ἐντιμον Κ. Α. Ἀμα γενομένου τούτου, ἡ Κ. Α. ἐγίνε κυρία τῆς οἰκίας τῆς Κ. Α. . . ἥτις, καθὼς καὶ ἡ μήτηρ της, ἐπὶ τοσοῦτον ἐδελεάσθησαν, ὥστε ἡ Κ. Α. κατήντησε νὰ τὰς κάμνῃ ὅ,τι θέλῃ. Καθ' ἡμέραν δὲ ἐδανείζετο ἀπὸ αὐτὰς χρήματα, καὶ, ἐνῶ συνήθως οἱ ἀγαθώτεροι φίλοι ψυχραίνονται πρὸς ἀλλήλους, ὅταν συμπέσωσι μετὰ τῶν συχνῶν ὁπασῶν τοιαῦται περὶ δανείων αἰτήσεις, ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ἐξεναντίας, ἡ συμπάθεια καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη πύξανον μετὰ ἐκάστην αἴτησιν.

Μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας, ἀφ' ἧς ἡ Κ. ἐνεθρόνισθη εἰς τὴν νέαν κατοικίαν της, ἡ Κ. Α. . . ἠσθάνθη αἰφνης παρὰδοξά τινὰ συμπτώματα· πόνους, ζάλας, σπασμούς καὶ ἀφόρητον ἐσωτερικὴν φλόγωσιν. Ἡ πάσχουσα ἔσπευσε νὰ διακοινώσῃ τὰς οὐνάς αὐτὰς εἰς τὴν φίλην της, ἥτις ἀμέσως ἀπήντησεν, ὅτι ἤξευρε τὸν τρόπον τοῦ νὰ τὴν θεραπεύσῃ, ὅτι ἐπαθεν ἄλλοτε τὰ αὐτὰ καὶ ἰατρεύθη διὰ τρόπων, τοὺς ὁποίους εἶναι πρόθυμος νὰ μεταχειρισθῇ καὶ διὰ τὴν εὐεργετιδὰ της. Ἀ πρὸ πάντων ὅμως, ἐπρόσθεσεν, ἀνάγκη νὰ ἀφιερῶθῃτε ὅλος διόλου εἰς ἐμὲ, καὶ νὰ μὴ τύχῃ καὶ ζητήσετε ἰατρούς. »

Ἡ Κ. Α. . . ἥτις ἔτρεψε νὰ διακοινώσῃ τὰ παθήματά της εἰς ἄνδρα, ὅσῳ ἰατρὸς καὶ ἂν ἤθελεν εἶναι, ἐδέχθη εὐγνωμόνως τὴν γενναίαν πρότασιν τῆς Κ. Α. . . ἡ ὁποία, μεταβάσας εἰς Παρισίους, διὰ νὰ συμβουλευθῇ τὸν ἀνθρώπον, ὅστις τὴν ἐθεράπευσε, διεκοινώσας, μετὰ τὴν ἐπ' αὐτὴν τῆς, εἰς τὴν Κ. Α. . . μὲ

μυστηριώδη τρόπον, ὅτι τὸ πάθος της προέρχεται ἐκ τούτου, ὅτι κἄποιος τὴν ἐμάγευσε. Διὰ τὴν διαλυθούσαν τὰ μάγια, χρειάζονται χρήματα, πολλὰ χρήματα, λειτουργίαι δαπανηρόταται, χρειάζεται νὰ ἀφιερωθῶσιν εἰς τὴν ἐν Νικηφόρῃ Παναγίᾳ διάφορα κειμήλια, καὶ ἰδίως βαρεῖται καὶ νέει χρυσαὶ ἀλύσεις διὰ νὰ δεσμεύσῃ τὸ δαιμόνιον. Ἐδόθησαν δὲ εἰς τὴν Δ. ὅλα ὅσα ἐζήτησε, καὶ χοήματα, καὶ κειμήλια, καὶ ἀλύσεις.

Ἐν τούτοις ὅχι μόνον ἡ Κ. Α. δὲν ἰατρύετο, ἀλλὰ καὶ ἡ μήτηρ της καὶ ἡ κόρη της, νεωτάτη ἔτι, ἔπαθον τὸ αὐτὸ πάθος. Ἡ Δ. ἀνέλαβε νὰ θεραπεύσῃ πάλιν τὴν τε μάμμην καὶ τὴν ἐγγόνην. Μὴ ἀρκουμένη δὲ νὰ μετέρχεται τὸν ἱατρὸν καὶ τὸν ἐξορκιστὴν, ἐπεχείρησε καὶ προφητείας. Ἀνήγγειλεν εἰς τὴν Κ. Α. καὶ εἰς τὴν μητέρα της, ὅτι ἐπικεῖται μεγάλη ἐπαναστάσις καὶ ὅτι εἶναι καλὸν νὰ ἐξαργυρώσωσιν, ὅσα ἔχουν νὰ λαμβάνωσιν. Ἡ Κ. Α. ἔσπευσε ν' ἀκολουθήσῃ τὴν ἀγαθὴν ταύτην συμβουλὴν καὶ ἀπὸ εὐγνωμοσύνης διὰ τὴν εὐεργεσίαν ταύτην ἔκχεσε δωρεὰν ἀξιδόλογον εἰς τὴν Δ., ὥστε τὰ χρήματα τῆς Κ. Α. . . ἐσώθησαν μὲν ἀπὸ τὴν ἄβυσσον τῆς ἐπαναστάσεως, ἀλλ' ἔτρεχον τὸν κίνδυνον νὰ ἐμπέσωσιν εἰς βόθρον ἄλλον οὐδὲν ἥττον ἀπληστον, εἰς τὸ σακκούλιον τῆς φίλης της.

Πρὸ ἐνὸς ἔτους, κατὰ τὸν παρελθόντα αὐγουστον δηλαδή, ἤρχισαν νὰ συμβαίνωσι παράξενοι κρότοι εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Κ. καὶ αἱ θύραι νὰ σείωνται ἀφ' ἑαυτῶν. Ἡ Δ. εἶπεν, ὅτι ἡ οἰκία εἶναι στοιχειωμένη καὶ ὅτι ἀνάγκη νὰ ἐγκαταλειφθῇ ἐν τάχει, καὶ νὰ μὴ ἀπαχθῇ κἀνὲν ἀπὸ τὰ μαγευμένα ἐκείνα ἔπιπλα. Ἡ Κ. Α. καὶ ἡ μήτηρ της, αἱ ὁποῖαι ἂν ἦσαν πτωχαὶ τῷ πνεύματι, ἦσαν ὅμως πλούσιαι κατὰ τὰλλα καὶ εἶχον καὶ ἄλλην εἰς τὴν αὐτὴν πόλιν οἰκίαν, μετεκομίσθησαν εἰς αὐτήν, καταλιποῦσαι τὴν προτέραν εἰς τὴν χήραν Δ. . . μόνην ἱκανὴν ν' ἀντισταθῇ εἰς λεγεῶνας διαβόλων.

Ἔως ἐδῶ ἔβαινον κατὰ ῥοὴν τὰ πράγματα τῆς Δ. Ἀλλ' ἡ πλεονεξία της τὴν κατέστρεψε. Μὴ ἀρκουμένη εἰς τὰ χρήματα καὶ ἄλλα πολύτιμα σκεύη ὅσα ἀπέσπασεν ἀπὸ τὴν Κ. Α., ἐπεχείρησε καὶ νὰ γυμνώσῃ τὴν οἰκίαν της, ἐπιφυλακτομένη νὰ τὴν εἰπῇ ἔπειτα, ὅτι ὁ διάβολος ἐπῆρε τὰ ἔπιπλα. Τότε ὅμως οἱ γείτονες τὴν συνέλαβον ἐπ' αὐτοφώρῳ φορτύνουσαν ἀμάξας· τὸ πρᾶγμα κατεμηνύθη εἰς τὴν ἀρχήν. Ἦνοιξαν τελευταῖον καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς Κ. Α. . ., ὥστε ἡ Δ. κατεδικάσθη εἰς διετὴ φυλάκισιν. Ἡ Κ. Α. ἐνθυμήθη μάλιστα, ὅτι ἡ πονηρὰ ἐκείνη γυνὴ τὴν εἶχε δώσει νὰ μυρίσῃ μυῖας τινάς, αἱ ὁποῖαι ἦσαν πιθανώτατα καθαρίδες· ἀλλὰ, κατ' εὐτυχίαν τῆς Δ., τὸ γεγονός τοῦτο δὲν ἀπεδείχθη.

— Ἐσχάτως ἀπεβίωσεν εἰς Βερολίνον ὁ Νέστωρ τῶν λέοντων τῆς Εὐρώπης, εἰς ἡλικίαν 22 ἐτῶν. Ὁ λέων οὗτος δὲν ἐγεννήθη εἰς τὴν ἔρημον, ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, τοῦ ὁποίου ἡσθάνθη τὴν ἐπιρροήν, διότι ἦτο ἡμερώτατος.

— Ἐν Παρισίοις ὑπάρχουσιν 26 θέατρα, περιλαμβάνονται ὅλα ὁμοῦ 34,000 θέσεις. Ἐκ τούτων πᾶ-

σιν, ἐσπέραν, κατὰ μέσον ὅρον, καταλαμβάνονται 20,000 θέσεις· ἐκ δὲ τῶν 20,000 τούτων θεατῶν, οἱ πεντακισχίλιοι εἰσέρχονται ἡ δωρεὰν ἡ ἐπὶ καταβολῇ ἐλαχίστης τιμῆς. Τὸ ὅλον τῶν εἰσπραττουμένων κατ' ἔτος ὑπὸ τῶν θεάτρων συμποσοῦται εἰς 8,500,000 περίπου φράγκων.

ΠΟΙΗΣΙΣ.

—ο—

Εὐχαρίστως δημοσιεύομεν τὸ ἐπόμενον ἀνέκδοτον προῖον τῆς χαριεστάτης μουσῆς τοῦ Κ. Α. Κατακουζηνοῦ. Ὁ ἄξιος οὗτος ἑγγονος τοῦ τσαῦτα τοῦ ἔθνους αὐτοῦ ὠφελήσαντος μακαρίτου Κούμα, ἐσπούδασε διατριψάς ἐν Βιέννῃ, ὅπου ἐμορφώθη εἰς ἄριστον μουσικόν, καὶ πολλὰς συνέταξε μουσικὰς συνθέσεις, ἀξίως ἐπαινεθείσας, μεταξὺ δὲ ἄλλων καὶ μελοδράματων. Ἐδημοσίευσεν δὲ καὶ δύο συλλογὰς ποιηματίων ὑποσχομένων εἰς τὴν Ἑλλάδα δόκιμον τῶν μουσῶν λειτουργόν.

ΕΛΕΓΕΙΟΝ.

—ο—

Γλυκεῖα κόρη, ἀσθενεῖς! Κ' ἐγὼ εἰς τὴν καρδίαν
Τοὺς πόνους σου αἰσθάνομαι δριμύεις καὶ διπλάσιους.
Εἰς λογισμοὺς τὸ πνεῦμά μου βοῶλ' οὐσα χιλίους,
Ἐγχείεις εἰς τὸ στῆθός μου ὀδύνην καὶ πικρίαν.

Πλὴν διὰ τί ἐξόριστον κρατοῦσα με ἡ μοῖρα
Δὲν μ' ἐπιτρέπει παρὰ σὲ συμπάσχων νὰ καθίσω,
Τὰ χεῖλη σου μὲ βάλαμον υγιείας νὰ δροσίω,
Καὶ νὰ πιέσω ἐμπαθῶς τὴν ἄτονόν σου χεῖρα;

Ὅπότεν ὕπνος γλυκερὸς τὰ βλέφαρά σου κλείτῃ,
Καὶ θυμῷ ἀναψυχὴ τοὺς πόνους περιστέλλῃ,
Νὰ σὲ προσέχω διὰ τί δὲν μοι ἐδόθη, φίλη,
Ὡστε λυποῦσα ταραχὴ νὰ μὴ σὲ ἐξυπνίσῃ;

Ἀστὲρες χρυσολάμποντες τὸν οὐρανὸν κοσμοῦσι,
Τοῦ Ἰουνοῦ ζέφυρος εὐώδης μόλις πνέει·
Οἱ στεναγμοί μου ἴστανται, τὸ δάκρυ συχνοῖ ῥέει·
Ὁ Πλάστης τὰς δεήσεις μου εἶθ' εὐμενῶς ν' ἀκούσῃ!

» Θεέ μου! εἰς τὴν πάσχουσαν δὸς αἰθὴς τὴν υγιάν,
» Τὰ ῥόδα τοῦ προσώπου της ἀνάδειξον καὶ πάλιν.
» Τῶν ἀγαθῶν σου ἐπ' αὐτῆς κενώσας τὴν φιάνην,
» Ἀπόδος τῆς καρδίας μου τὴν πρῶνὴν ἡσυχίαν.

» ὦ! ἄφες, ἄφες ἐπὶ γῆς τὴν φίλην μου νὰ ζήσῃ·
» Τὸ ἄνθος τὸ ἀρτίθλαστον ἄλλοῦ μὴ μεταθέσῃ·
» Μὴ πάντας τοὺς ἀγγέλους σου πρὸς σὲ ἀνακαλέσῃς.
» Τὴν γῆν αὐτὴν εἰς ἄγγελος ἄς μείνῃ νὰ κοσμήσῃ.

» Πλὴν εἰς τοὺς θείους κόλπους σου, τοὺς κόλπους τῆς
» Ἐν πλάτῃ σου ἂν πρόκειται, Θεέ, ν' ἀναβιβάζῃς,
» Ἐντεῦθεν μὴ τὴν ἀκακὸν ἀώρως ἀναρπάξῃς,
» Ἰδοὺ ἐγὼ εἰμ' ἑτοιμὸς νὰ ἔλθω ἀντ' ἐκείνης.

Α. Κατακουζηνός.

—ο—